

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Materiał opracowany przez Fundację Socjometr Laboratorium Rozwiązań Społecznych, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju

Lokalna Grupa Działania Spisz-Podhale

Stowarzyszenie
Lokalna Grupa Działania
Spisz-Podhale

Kraków, 2021

Raport opracowany w ramach projektu „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” realizowanego przez Federację LGD Małopolska.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania.

2. Można ocenić, iż postęp w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Spisz-Podhale (według stanu na 31.05.2021) budzi pewne zastrzeżenia w przypadku osiągnięcia założonych wskaźników w niektórych wyżej wymienionych przedsięwzięciach, ale w większości planowanych przedsięwzięć zbliża LGD Spisz-Podhale do osiągnięcia zamierzonych celów.
3. Przeprowadzone badania ewaluacyjne wskazują na znaczne pozytywne zmiany w kwestii jakości kapitału społecznego, stopnia zaangażowania lokalnej społeczności w podejmowanie przedsięwzięć związanych z podnoszeniem jakości życia, udziału w przedsięwzięciach organizowanych przez LGD Spisz-Podhale, występowania z inicjatywami społecznymi i gospodarczymi mającymi przynieść pozytywne efekty dla ogółu społeczeństwa.
4. W prowadzonych przez nas badaniach ewaluacyjnych skupiliśmy się głównie na tym drugim podejściu do przedsiębiorczości, a więc do prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej. Analizując dane dotyczące naborów wniosków aplikacyjnych stwierdziliśmy, iż wszystkie nabory spotkały się ze sporym zainteresowaniem ze strony beneficjentów. Dane dotyczące liczby i zakresu naborów wniosków aplikacyjnych wskazują, iż największym zainteresowaniem cieszyły się nabory wniosków na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej. Można zatem ocenić, iż podejmowana tego typu działalność zapewne wpłynęła na rozwój przedsiębiorczości obszaru analizowanej LGD. Z tego powodu w kolejnej LSR należałoby wziąć pod uwagę także przedsiębiorczość, przeznaczając określone środki na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, mają one bowiem wpływ na rynek pracy, aktywizację zawodową ludności, wyzwalanie inicjatyw indywidualnych i społecznych, budowanie dobrych relacji osobistych i biznesowych, podejmowanie przedsięwzięć innowacyjnych, a w rezultacie na rozwój lokalny.
5. Przedsięwzięcia podejmowane w dziedzinie turystyki są elementami działań przedsiębiorczych. Analiza realizacji LSR wskazuje na rozwój przedsiębiorczości, w tym w dziedzinie turystyki, powstały nowe przedsiębiorstwa, poszerzono działalność już istniejących. Z obserwacji mieszkańców wynika, iż w ostatnich latach zwiększył się ruch turystyczny. Z uwagi na uwarunkowania obszaru sprzyjające turystyce, w kolejnej LSR należałoby zaplanować również przedsięwzięcia z zakresu rozwoju tej gałęzi gospodarki lokalnej.
6. Analizując poziom ubóstwa na podstawie danych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej stwierdzono tendencję spadkową w przypadku dwu gmin, natomiast w jednej gminie liczba ta wzrosła w porównaniu do roku bazowego 2015. W kolejnej LSR, identyfikując grupy defaworyzowane, należałoby zwrócić również uwagę na

beneficjentów pomocy społecznej i przyczyny sięgania przez nich po pomoc społeczną, wówczas łatwiej będzie stworzyć ofertę adekwatną do potrzeb osób wykluczonych społecznie i zawodowo.

7. W odniesieniu do analizowanej LGD Spisz-Podhale, innowacyjność projektów, dla których były składane wnioski aplikacyjne o wsparcie finansowe określana była o z góry ustalone kryteria określające cechy innowacyjności. Przykładem noszącym znamiona innowacyjności jest projekt „wirtualne izby regionalne”. Czasem jednoznaczna ocena projektu pod względem innowacyjności sprawia trudności. Każdy bowiem region ma swoje specyficzne cechy odróżniające go od innych i wprowadzenie określonych rozwiązań powszechnie znanych w innych regionach, właśnie tu może mieć znamiona nowości w przypadku, gdy rozwiązanie takie nie jest znane, mało znane, lub nie występowało do tej pory na obszarze. A więc planuje się po raz pierwszy jego wprowadzenie na danym obszarze. Wydaje się, iż byłoby korzystne pozostawienie w przyszłości radzie programowej pewnej swobody decyzji odnośnie oceny innowacyjności projektu.
8. LGD Spisz-Podhale uczestniczy wraz z innymi LGD w realizacji jednego projektu współpracy, tzw. projektu rowerowego. Projekt jest realizowany przez trzy LGD, gdzie LGD Spisz-Podhale została zaproszona do projektu (liderem jest LGD Podhale). W okresie prowadzonej ewaluacji projekt był na etapie oceny w urzędzie marszałkowskim. Celem projektu jest zakup i instalacja stacji naprawczych rowerów, które mają być zlokalizowane w szkołach podstawowych na terenie gmin Bukowina Tatrzańska, Nowy Targ i Łąpsze Niżne. Przy okazji realizacji projektu będą tworzone spoty reklamowe obszarów LGD uczestniczących w projekcie. Oceniono, iż w procesie przygotowania projektu współpraca między trzema LGD była dobra. Jeśli projekt zostanie zaakceptowany przez Urząd Marszałkowski i zrealizowany, to –współpraca powinna się rozwijać, być może także w kierunku wspólnych przedsięwzięć z zakresu turystyki, np. wspólnego (sieciowego) produktu turystycznego lub kompleksowej (sieciowej) obsługi turystów, co zapewne wzmocni więzi regionalne.
9. Oceniając efekty pracy biura LGD przez pryzmat liczby udzielonych porad – liczby te są imponujące. Łącznie w analizowanym okresie udzielono 4231 porad indywidualnych. Działania doradcze prowadzone były głównie w formie indywidualnej – w biurze oraz telefonicznie i mailowo. Skuteczność działań animacyjnych i informacyjno-promocyjnych oceniono przez pryzmat realizacji planu komunikacji i postępów rzeczowych w realizacji LSR. Plan komunikacji został skonstruowany prawidłowo, a wprowadzane w nim korekty związane były ze zmianami w LSR, koniecznymi z uwagi na pandemię i niezbędne w związku z tym przesunięcia w czasie organizacji naborów wniosków aplikacyjnych lub

zmian związanych z osiągnięciem wskaźników przez beneficjentów. Stwierdzono, iż realizacja zadań informacyjno-promocyjnych przebiegała zgodnie z planem (z wyjątkiem artykułów w prasie, których ukazanie się przesunięto w czasie).

10. Analiza wykazała, iż określone w LSR cele i przedsięwzięcia zostały zdefiniowane poprawnie. Proces wdrażania LSR przebiegał jednak z pewnymi problemami związanymi z ograniczeniami wprowadzonymi przez rząd w związku pandemią CoViD-19.
11. Poziom osiągnięcia zaplanowanych wskaźników rzeczowych realizacji LSR (według stanu 31.05.2021) różni się w zależności od grup przedsięwzięć zapisanych w celach szczegółowych. W niektórych z nich został w pełni zrealizowany, w innych zbliża się do planowanego poziomu, a w jeszcze innych ma wartości zerowe. Z informacji uzyskanych w biurze LGD wynika, iż realizacja niektórych wskaźników osiągnięć planowany poziom pod koniec okresu wdrażania LSR.

2. Spis treści.

Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania	3
2. Spis treści.....	6
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.	8
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.	13
Metody i techniki badawcze.....	13
Uzasadnienie wykorzystania poszczególnych technik badawczych.....	14
Wielkości i struktura próby	15
Harmonogram realizacji badania	16
Podstawowe założenia realizacji Zlecenia.....	17
5. Opis wyników badań wraz z ich interpretacją.....	19
5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia	19
Prezentacja obszaru	19
5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR	37
Opis celów strategii	37
Historia zmian w LSR	38
Nabory wniosków aplikacyjnych	39
*dotyczy wszystkich wniosków, również wykraczających poza limit; **w przypadku grantów - liczba umów z grantobiorcami;	44
***w przypadku grantów – odwołania;	44
Rzeczowa realizacja celów strategicznych w ujęciu wskaźnikowym (stan na 31.05.2021)	45
Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć LSR (stan na 31.05.2021)	51
5.3. Projekty współpracy	54
5.4. Działania poza RLKS	54
5.5. Działalność Biura LGD	55
Szkolenia.....	55
Realizacja planu komunikacji w ujęciu wskaźnikowym	63
Realizacja doradztwa przez biuro LGD	68
5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności	76
6. Odpowiedź na wszystkie pytania badawcze.	85
6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR	85
6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny	86
6.3. Przedsiębiorczość	87

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	88
6.5. Grupy dewaforyzowane	89
6.6. Innowacyjność	89
6.7. Projekty współpracy	90
6.8. Ocena funkcjonowania LGD	91
6.9. Ocena procesu wdrażania	92
6.10. Wartość dodana podejścia LEADER.....	93
7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje.	94
8. Spis tabel i wykresów.	99
9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.	101
Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale.....	101
Ankieta dla beneficjentów LGD Spisz-Podhale.....	105

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

W odpowiedzi na przesłane drogą mailową dnia 17 maja 2021 roku zapytanie ofertowe dotyczące realizacji badań ewaluacyjnych małopolskich lokalnych strategii rozwoju, Fundacja Socjometr Laboratorium Rozwiązań Społecznych, NIP 5130234526 z siedzibą w 32-087 Pękwice, ul. Ojcowska 15/1 (gm. Zielonki) przedstawiła ofertę zgodną z wskazanymi w zapytaniu wytycznymi. W ramach zlecenia Fundacja Socjometr przeprowadziła badania, analizy oraz przygotowała raporty dla wszystkich 32 grup z terenu małopolski. Każdy LGD otrzymał zindywidualizowany raport powstały na bazie przesłanych przez LGD danych oraz przeprowadzone badania jakościowe i ilościowe przez ekspertów Fundacji Socjometr.

Fundacja Socjometr to niezależny podmiot specjalizujący się w badaniach społecznych, spełniający wymogi przedstawione w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Opis doświadczenia niezbędnego do wykonania badań ewaluacyjnych stanowił załącznik do oferty.

Ewaluacja Lokalnych Strategii Rozwoju jest badaniem specyficznym i wymaga wiedzy z zakresu funkcjonowania programu LEADER, a także podmiotów je wdrażających – Lokalnych Grup Działania. Są to organizacje, które realizują swoje zadania w myśl zasad określanych jako Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Międzysektorowość, a także oddolny charakter realizacji strategii ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia założeń programowych powołania wspomnianych instytucji, dlatego ich ewaluacja musi uwzględniać nie tylko badania dotyczące realizowanych celów strategicznych, ale także zaangażowania społecznego i współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi na obszarze wdrażania strategii.

Ewaluacja ex-post wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania została wykonana w okresie od początku czerwca do końca października 2021 i objęła okres od początku wdrażania LSR w okresie programowania 2014-2020 do 31.05.2021 roku, zgodnie z:

- Wytycznymi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,

które dostępne są na stronie Internetowej <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Rozwoj-Lokalny-Kierowany-przez-Spolecznosc-RLKS>,

- Wskazówkami zawartymi w Podręczniku Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju, który dostępny jest na stronie Internetowej <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Rozwoj-Lokalny-Kierowany-przez-Spolecznosc-RLKS>,
- Postanowieniami Lokalnej Strategii Rozwoju aktualnej na dzień 31.05.2021 r.

Data 31.05.2021 roku została ustalona jako dzień, w którym będzie analizowany stan wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Takie założenie było niezbędne do tego, aby rozpocząć prace analityczne i aby uniknąć sytuacji, w której LGD w okresie od początku czerwca do końca października dostarczałby aktualnych danych na bieżąco tym samym uniemożliwiając analizę.

Badanie zostało zakończone opracowaniem raportów z badań dla poszczególnych LGD odrębnie oraz opracowaniem ponad 15 minutowego filmu promującego program LEADER i LGD w województwie małopolskim, a także prezentacji multimedialnej, która została zaprezentowana w formie publicznej na spotkaniu online w dniu 15.10.2021 roku.

Ze względu na specyfikę realizacji badania wynikającą ze wspólnego zlecenia przygotowanego przez Federację LGD Małopolska, Fundacja Socjometr przygotowała uniwersalny schemat badawczy dla każdej z Lokalnych Grup Działania. Taka procedura, czyli przeprowadzenie badania w każdym z LGD w oparciu o wystandardyzowane metody, techniki i narzędzia badawcze, zapewniła sprawne przeprowadzenie procesu, porównywalność wyników badań oraz tworzenie zestawień i wniosków dla całego województwa. Dzięki takiemu podejściu uzyskano niewątpliwe, dodatkowe korzyści ze zrealizowanego zlecenia. Była to okazja do zebrania unikalnych danych ważnych z punktu widzenia tak pojedynczego LGD, Federacji LGD Małopolska jak i Instytucji Zarządzającej, jak i wszystkich innych instytucji działających na obszarze województwa małopolskiego, które zajmują się szeroko rozumianym rozwojem lokalnym. Dodatkowo, przygotowany w oparciu o to założenie plan badawczy pozwolił na przeprowadzenie tak obszernego badania, jakim jest ewaluacja wszystkich lokalnych strategii rozwoju województwa małopolskiego, stosując triangulację

metod i technik badawczych w tak krótkim czasie z zachowaniem wysokich standardów realizacji badań społecznych.

Realizacja zlecenia wymagała przeprowadzenia szeregu badań z wykorzystaniem zróżnicowanych metod i technik badawczych. Część z nich ma charakter zapośredniczony (np. CAWI, kwestionariusz ankiety), co oznacza, że do ich realizacji badacz nie musi wchodzić w relacje typu face-to-face z osobą badaną. Wśród zaproponowanych technik są jednak również takie, które w założeniu wymagają kontaktu bezpośredniego (IDI, FGI).

Zasadniczym celem badania ewaluacyjnego była, zgodnie z zapytaniem ofertowym identyfikacja i ocena efektów realizacji LSR dla poszczególnych LGD działających na obszarze województwa małopolskiego.

Przedmiotem badania, którego wyniki zaprezentowane zostały w niniejszym raporcie, jest Lokalna Strategia Rozwoju przygotowana w okresie programowania UE 2014-2020. W zakresie ewaluacji uwzględniono zróżnicowane działania podjęte w celu jej skutecznego wdrażania, a także działania Lokalnej Grupy Działania wykraczające poza samą strategię, a wpisujące się w statutowe obszary działalności Stowarzyszenie.

Analiza wyników przeprowadzonych badań ewaluacyjnych została przeprowadzona z uwzględnieniem przyjętych przez Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne kryteriów oceny, do których zaliczyć należy:

Trafność – kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów,

Spójność – kryterium to pozwala ocenić stopień spójności LSR z innymi dokumentami programowymi i strategiami obejmującymi obszar realizacji LSR,

Efektywność – kryterium to pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów. Nakłady rozumiane są tu jako zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas,

Skuteczność – kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte,

Użyteczność – kryterium to pozwala ocenić stopień zaspokojenia potrzeb odbiorców działań w wyniku osiągnięcia rezultatów operacji,

Trwałość efektów – kryterium to pozwala ocenić czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju¹.

Z wykorzystaniem powyższych kryteriów ewaluacji, w badaniach starano się odpowiedzieć na sformułowane na podstawie Wytycznych 5/3/2017 pytania badawcze, które zostały przypisane do następujących obszarów badawczych.

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
 - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?

¹ Standardy ewaluacji, Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, <http://pte.org.pl/o-ewaluacji/>

- c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- 6. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
- 7. Projekty współpracy
 - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
 - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
- 8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
- 9. Ocena procesu wdrażania
 - a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
 - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
 - c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
 - d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
- 10. Wartość dodana podejścia LEADER
 - a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
 - b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
 - c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?

- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań LGD, które zostały poddawane ocenie to:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla beneficjentów,
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych,
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju,
4. Funkcjonowanie organów LGD,
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej),
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego,
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR,
8. Realizacja projektów współpracy,
9. Realizacja projektów wykraczających poza RLKS.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.

Metody i techniki badawcze

Ewaluacja ex-post została przeprowadzona w oparciu o zróżnicowane metody i techniki badawcze. Fundacja Socjometr w przypadku każdego z zadań badawczych uwzględnił już stosowane przez LGD narzędzia badawcze, aby – jeśli to możliwe – zachować kontynuację trwającego na przestrzeni wdrażania LSR procesu badawczego. Wśród zastosowanych metod i technik badawczych należy wskazać:

- a) Desk research (analizę danych zastanych) - analiza dokumentacji wytworzonej przez biuro i organy LGD. Analiza ogólnodostępnych danych statystycznych (Bank Danych Lokalnych, Vademecum Samorządowca, Wskaźniki dochodów podatkowych gmin Ministerstwa Finansów, Główny Urząd Statystyczny). Analiza desk research poprzedziła całość badań empirycznych i oprócz istotnego wkładu do raportu, umożliwiła dobre przygotowanie się badaczy do zadań terenowych.

b) Przeprowadzenie badań jakościowych wśród przedstawicieli biura, Zarządu, Rady LGD:

a. wywiady eksperckie - wywiady indywidualne wśród pracowników biura,

b. zogniskowane wywiady grupowe (FGI) – przeprowadzone wśród przedstawicieli Zarządu i Rady LGD pozwoliły zebrać wiedzę dotyczącą tak bieżących jak i strategicznych działań LGD,

c. ankieta online skierowana do Przedstawicieli Zarządu oraz Rady – ankieta została wysłana do dwóch osób w każdym z LGD po przeprowadzeniu wywiadów w terenie. Ankieta umożliwiła respondentom uzupełnienie wypowiedzi z wywiadów.

c) Przeprowadzenie badań ilościowych:

a. Badanie ankietowe mieszkańców obszaru LGD – badanie ilościowe przeprowadzone za pośrednictwem badań online, techniką CAWI. Ankiety w formie elektronicznej zostały przesłane do każdego LGD w celu ich zamieszczenia na swoich stronach internetowych oraz (jeśli są) portalach społecznościowych. Badanie służyło do zebrania wiedzy np. na temat rozpoznawalności LGD, działalności LGD, kanałów komunikacyjnych stosowanych przez LGD, oceny realizacji celów strategicznych oraz pojedynczych operacji,

c. Badanie ankietowe wśród beneficjentów – badanie ilościowe przeprowadzone za pomocą formularza internetowego (CAWI). Ankieta została wypełniona przez beneficjentów i pozwoliła na analizę efektywności interwencji podjętych w ramach wdrażania LSR oraz przysłużyła się do badania poziomu jakości świadczonego doradztwa.

Proces badawczy oparty został o triangulację metod (ilościowe i jakościowe) oraz technik badawczych (ankieta CAWI, ankieta drukowana, wywiady indywidualne, wywiady grupowe, desk research). Zróżnicowane zostały również same źródła pozyskiwania danych, oprócz już wspomnianych danych wywołanych, eksperci Fundacji Socjometr przeanalizowali również dane zastane, wytworzone w ramach działań monitoringowych i sprawozdawczych w LGD. Analizie zostały poddane również dane ze statystyki publicznej.

[Uzasadnienie wykorzystania poszczególnych technik badawczych](#)

Wywiad pogłębiony IDI (ang. Individual In-depth Interview) – polega na uzyskaniu interesujących danych w trakcie indywidualnej i bezpośredniej rozmowy z respondentem, skoncentrowany na opiniach i poglądach respondenta (skupia się na osobistych

doświadczeniach), ma na celu poznanie postaw, wrażeń, motywów kierujących działaniami respondenta, znaczeń im przypisywanych. Zwykle trwa 1-2 godziny. Jest oparty o scenariusz rozmowy, jednak zwykle nie silnie ustrukturyzowany.

Zogniskowany wywiad grupowy FGI (ang. Focus Group Interview) – przeprowadzany jednocześnie z kilkoma osobami, często przy użyciu technik projekcyjnych i wspomagających. Zwykle trwa 1.5 – 2.5 godziny. Wywiad grupowy to sytuacja bliższa sytuacjom rzeczywistym – opinie kształtują się w kontakcie z innymi ludźmi, a nie w odosobnieniu. Taka sytuacja symuluje rzeczywistą sytuację życiową, w której ludzie reagując na bodziec – ujawniają swoje opinie, które często w kontaktach z innymi ulegają pewnym modyfikacjom.

Ankieta CAWI (ang. Computer Assisted Web Interview) – jest częścią metodologii opartej na ankiecie dostarczonej respondentowi za pomocą linka w panelu lub na stronie internetowej. Metoda CAWI jest uważana za jeden z najbardziej ekonomicznych sposobów zbierania danych ankietowych, ponieważ nie wymaga ankieterów, urządzeń, ani dodatkowych narzędzi. Z tych wszystkich powodów ankiety CAWI, zwane również kwestionariuszami internetowymi, są jedną z najbardziej powszechnych metod zbierania informacji. W badaniu CAWI cała uwaga jest skupiona na konstrukcji kwestionariusza, ponieważ wskaźnik odpowiedzi jest bezpośrednio związany z jakością samego kwestionariusza. Wykorzystanie tego typu narzędzia pozwala w krótkim czasie dotrzeć do dużej liczby osób).

Wielkości i struktura próby

Wielkość i struktura próby zostały zaprezentowane w tabeli poniżej. Warto podkreślić, że badania będą przeprowadzone osobno, w każdym LGD podlegającym ewaluacji zgodnie ze wskazaniem w zapytaniu ofertowym. Poniższa tabela przedstawia zatem matrycę wielkości i struktury w odniesieniu do pojedynczego LGD.

Badanie	Próba (n)	Uwagi
Badania ilościowe		
Badanie ankietowe online mieszkańców obszaru LGD	n>100 osób	Zebrano opinie mieszkańców za pomocą metody badań online od minimum 100 mieszkańców badanego obszaru działania LGD. W badaniach na bieżąco sprawdzane były podstawowe parametry demograficzne, aby zapewnić możliwie prawidłowy rozkład badanej próby w odniesieniu do populacji. Należy jednak pamiętać, że w badaniach tego

		typu, badacz ma niewielką kontrolę na to, kto wypełnia ankietę. LGD zostało poproszone o promowanie linku na swoich stronach i kanałach społecznościowych, aby zwiększyć szansę na uzyskanie odpowiednich parametrów.
Badanie ankietowe online wśród beneficjentów	n>20	Ankieta została przesłana do beneficjentów (osób, które pozyskały i rozliczyły otrzymane z LGD środki finansowe na realizację operacji) danego LGD. Minimalna liczba ankiet do zebrania wyniosła 20.
Badania jakościowe		
Badania IDI /FGI wśród pracowników biura	2 IDI	W LGD przeprowadzono wywiadu IDI z pracownikami biura.
Badania FGI wśród członków Zarządu LGD	1 FGI	Przeprowadzono jeden zogniskowany wywiad grupowy.
Badania FGI wśród członków Rady LGD	1 FGI	Przeprowadzono jeden zogniskowany wywiad grupowy.
Badanie ankietowe online wśród Prezesów Zarządu LGD	1 osoba	Wypełnienie ankiety online było opcjonalne, skierowane do osób, które chciały uzupełnić wiedzę przekazaną podczas wywiadu.
Badanie ankietowe online wśród Przewodniczących Rady LGD	1 osoba	Wypełnienie ankiety online było opcjonalne, skierowane do osób, które chciały uzupełnić wiedzę przekazaną podczas wywiadu.

Harmonogram realizacji badania

Harmonogram realizacji poszczególnych zadań w ramach prowadzonych badań ewaluacyjnych został przedstawiony na wykresie Gantta zamieszczonym poniżej.

ZADANIE	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik
1. Podpisanie umowy					
2. Przygotowanie procesu badawczego, jego zaplanowanie					
3. Przygotowanie wzoru procedury przeprowadzania ewaluacji ex-post do aktualizacji LSR w każdym z LGD					
4. Analiza sytuacji bieżącej w LGD, wprowadzenie odpowiednich metod i narzędzi zbierania danych niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia ewaluacji ex-post					
5. Przygotowanie baz danych, narzędzi oraz instrukcji kodowych dla wszystkich zadań badawczych					
6. Przeprowadzenie badań i analiz w zakresie opisanym w procedurze badawczej					
a. Desk research					
b. Ankieta dla Prezesów Zarządów i Przewodniczących Rad Programowych LGD					
c. Badania online wśród mieszkańców obszarów działania LGD					
e. Badania ankietowe beneficjentów					

f. IDI/FGI wśród pracowników

g. FGI wśród przedstawicieli Zarządów i Rad Programowych

7. Opracowanie raportu końcowego z badań

8. Opracowanie filmu przedstawiającego dobre praktyki wdrażania programu LEADER na terenie małopolski

9. Opracowanie prezentacji multimedialnej podsumowującej realizację badań

10. Prezentacja przygotowanej prezentacji multimedialnej

Podstawowe założenia realizacji Zlecenia

Podsumowując podstawowe jej założenia techniczne, które stanowiły fundament prawidłowego przebiegu badań:

1. Badania prowadzone były w oparciu o uniwersalny schemat badawczy w każdej z Lokalnych Grup Działania przystępujących do realizacji zlecenia Federacji LGD Małopolska – zaproponowane przez Fundację Socjometr metody i techniki badawcze były stosowane w badaniach w każdej z Lokalnych Grup Działania.
2. Sprawna komunikacja i wymiana dokumentów – sprawna komunikacja z przedstawicielami Federacji LGD Małopolska oraz przedstawicielami poszczególnych LGD była wymagana między innymi w procesie dostarczania niezbędnych do rozpoczęcia etapu badawczego danych ze strony każdej z LGD. LGD otrzymały konkretne wskazówki i wytyczne dotyczące tego, jakie dane i jakie dokumenty są potrzebne do rozpoczęcia analiz. W celu usprawnienia procesu zbierania danych od wszystkich LGD, Fundacja Socjometr przygotowała pliki z tabelami do wypełnienia przez pracowników LGD. Oprócz opracowanych przez Fundację Socjometr tabel, LGD zostało poproszone o przesłanie sprawozdań rocznych z wdrażania LSR za lata 2015-2020, a także aktualną na dzień 31.05.2021 Lokalną Strategię Rozwoju. Aspekt komunikacji był również ważny na etapie wysyłania kolejnych narzędzi badawczych, tj. ankiet. W przypadku badań ankietowych, ważne było sprawne umieszczenie przez pracowników LGD na stronach internetowych narzędzia skierowanego do mieszkańców, a także przesłanie przez nich narzędzi do beneficjentów realizowanych projektów. Na etapie umawiania spotkań, również bardzo ważne było zaangażowanie pracowników LGD. Szczególnie ważne było tutaj efektywne zorganizowanie spotkań z osobami podlegającymi badaniu zgodnie ze schematem

(dotyczy badań IDI oraz FGI), czyli umówienie respondentów na spotkanie w określonym miejscu i czasie.

5. Opis wyników badań wraz z ich interpretacją.

Lokalna Strategia Rozwoju obszaru objętego LGD Spisz-Podhale jest dokumentem wypracowanym oddolnie, przy aktywnym udziale lokalnej społeczności, co znalazło odbicie w akceptacji LSR i sprzyjało jej realizacji. Przygotowując LSR, jej twórcy wypracowali szczegółową diagnozę obszaru na podstawie danych zastanych, analizy SWOT oraz konsultacji społecznych. Takie podejście pozwoliło zarówno na określenie problemów istniejących na obszarze, możliwości ich rozwiązania, określenie grup docelowych oraz grup defaworyzowanych, które powinny być wspierane w ramach wdrażania LSR. Określono cztery grupy docelowe oraz jedną grupę defaworyzowaną. Pierwszą grupę docelową określono jako ogół mieszkańców, z ich potrzebami i oczekiwaniami, którzy mogli być potencjalnymi beneficjentami. Druga grupa docelowa to turyści, ponieważ obszar LGD Spisz-Podhale posiada bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki, a ponadto odsetek ludności posiadający zasoby

w zakresie działalności turystycznej i okołoturystycznej jest wysoki (znacznie wyższy niż średnia dla Małopolski i Polski). Trzecia grupa docelowa to organizacje pozarządowe, których członkowie wciąż jeszcze nie w pełni angażują się w rozwój obszaru. Wreszcie czwarta grupa docelowa – to przedsiębiorcy, którzy poprzez dostęp do wsparcia podejmowania lub rozwoju ich działalności gospodarczych mogli mieć wpływ na spadek bezrobocia, a tym samym na podniesienie jakości życia na obszarze objętym LSR. Grupę docelową defaworyzowaną zidentyfikowano głównie na podstawie badań ankietowych i określono, jako osoby do 34 roku życia. Jako obszary wsparcia określono wzajemnie uzupełniające się następujące branże:

(1) turystyczną (wykorzystanie walorów turystycznych do rozwoju turystyki i zwiększenie oferty turystycznej); (2) działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (głównie z uwagi na liczne organizacje kulturalne, zespoły folklorystyczne, podtrzymujące więzi społeczne i tożsamość regionalną), a także (3) działalność handlową – detaliczną i hurtową – z uwagi na to, iż ta branża ma największy udział w strukturze gospodarki lokalnej.

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

Prezentacja obszaru

Obszar Spisza i Podhala jako region wielokulturowy i wieloetniczny posiada ukształtowaną i specyficzną tożsamość lokalną, odróżniającą go od innych obszarów i świadczącą o jego spójności. Elementy tej tożsamości, takie jak tradycje i obrzędy, strój, gwara czy architektura, funkcjonują dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności, która

zarówno w zespołach folklorystycznych, jak również poprzez twórczość ludową i wydarzenia kulturalne pielęgnuje spuściznę regionu.

W skład obszaru LGD Spisz-Podhale wchodzi gminy Bukowina Tatrzańska, Łapsze Niżne i Nowy Targ. Dwie z nich są gminami wiejskimi (Bukowina Tatrzańska i Łapsze Niżne), a Nowy Targ jest gminą miejsko-wiejską (rys. 1). Obszar położony jest na południu Małopolski, w powiecie nowotarskim i tatrzańskim, przy granicy ze Słowacją.

Rysunek 1 Usytuowanie obszaru LGD Spisz-Podhale

Źródło: LSR obszaru LGD Spisz-Podhale (dostęp: 08.08.2021)

Region Spisza i Podhala jest regionem specyficznym – działalność gospodarcza jest tu ograniczona poprzez górski krajobraz, liczne formy ochrony przyrody (w tym parki narodowe) oraz nastawienie na turystykę. W związku z tym zauważalny jest niedostateczny rozwój gospodarki, co potwierdzają zarówno niekorzystne wartości wskaźników odnoszących się do przedsiębiorczości – pomimo ich niewielkiego wzrostu, nadal pozostają na bardzo niskim poziomie, jak również opinie społeczności lokalnej.

Jak zaznaczono w LSR, poprzez wykorzystanie posiadanego potencjału społecznego i przywiązania ludności do miejsca zamieszkania należałoby podejmować działania w kierunku jeszcze większego integrowania społeczeństwa, zwłaszcza między pokoleniami, co niewątpliwie wpłynie na wzmocnienie poczucia jedności i tożsamości regionalnej. Szansą na rozwój obszaru jest wzrost popularności inicjatyw oddolnych, odpowiedzialności społecznej

i tworzenia wielosektorowych partnerstw, co wymaga aktywności lokalnych liderów.

Turystyka jest tą dziedziną, która zdominowała miejscową gospodarkę i wiele dziedzin życia, ale ogrom walorów i warunków do jej rozwoju oraz rozpoznawalność i popularność tego regionu pozwalają w turystyce upatrywać szansę na dalszy rozwój i zwiększenie dochodów. Zdaniem autorów LSR koniecznym było stworzenie własnej niepowtarzalnej marki, która wyróżni ten region pod względem turystycznym poprzez lepsze wykorzystanie posiadanego potencjału.

Na obszarze LGD było spore bezrobocie – jako konsekwencja słabo rozwiniętej gospodarki, braku inwestorów i nowych ofert na rynku pracy. Znaczna część osób bezrobotnych posiadała dodatkowo zbyt niskie wykształcenie i nieodpowiednie kwalifikacje, aby móc z powodzeniem szukać zatrudnienia. Bezrobocie jest z kolei najczęstszą przyczyną wykluczenia i ubożenia, które zmusza do korzystania z pomocy społecznej. Rozwarstwienie społeczeństwa wynikające z sytuacji ekonomicznej jest jednym z zagrożeń, którym należy przeciwdziałać.

Z analizy dochodów i wydatków budżetowych wyłaniała się niezbyt korzystna sytuacja finansowa gmin wchodzących w skład LGD. Stosunkowo niskie dochody, w tym dochód podatkowy, mały udział dochodów własnych w dochodach ogółem, niewielki wpływ dochodów z podatku od osób fizycznych oraz z podatku od osób prawnych stanowiły duże bariery rozwojowe i pokazywały słabą samodzielność finansową, która w dużej mierze warunkowała proces świadczenia usług publicznych na wysokim poziomie i w istotny sposób oddziaływała na zdolność realizacji długookresowych zadań o charakterze rozwojowym.

Charakterystykę obszaru w oparciu o dane zastane pozyskane z bazy danych lokalnych, a dotyczące okresu wdrażania LSR 2015-2020 prezentują zamieszczone niżej tabele i wykresy wraz z komentarzami.

Ludność

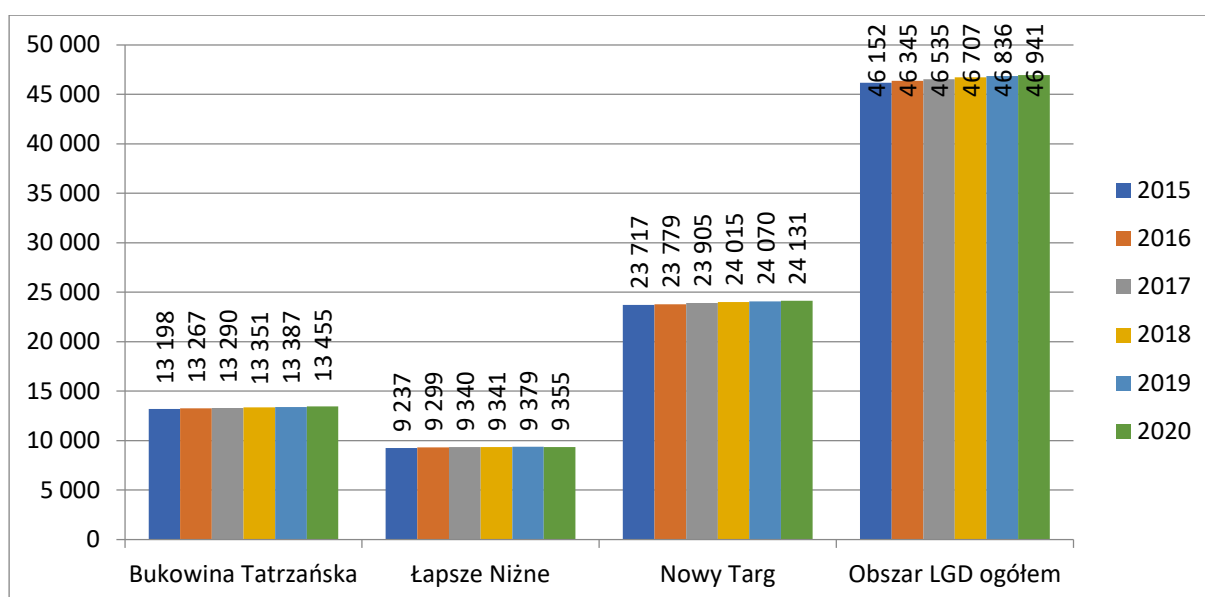
Obszar LGD – w okresie tworzenia LSR – zamieszkiwało 46 152 mieszkańców, w tym najwięcej w gminach Nowy Targ i Bukowina Tatrzańska. W okresie wdrażania LSR liczba ludności nieznacznie wzrosła do 46 941 mieszkańców (stan na koniec 2020).

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz,

Gminy	Liczba ludności					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bukowina Tatrzańska	13 198	13 267	13 290	13 351	13 387	13 455
Łapsze Niżne	9 237	9 299	9 340	9 341	9 379	9 355
Nowy Targ	23 717	23 779	23 905	24 015	24 070	24 131
Obszar LGD ogółem	46 152	46 345	46 535	46 707	46 836	46 941

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz,

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

W sferze demografii można wskazać kilka pozytywnych zjawisk zachodzących na obszarze LGD. Analizowany obszar zamieszkuje stosunkowo młode społeczeństwo. Proporcje między grupami osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym są nadal bardzo korzystne i wyróżniają ten obszar na tle kraju. Równocześnie liczba mieszkańców poszczególnych gmin w dalszym ciągu rośnie, co wynika z korzystnego salda migracji oraz dodatniego przyrostu naturalnego. Zauważyć jednak należy, że na przestrzeni kilku ostatnich lat wartości wszystkich przytoczonych wskaźników uległy pogorszeniu, a więc i tu zaczynają docierać charakterystyczne dla Polski zjawiska związane z depopulacją.

Ludność w wieku przed- i po- i produkcyjnym

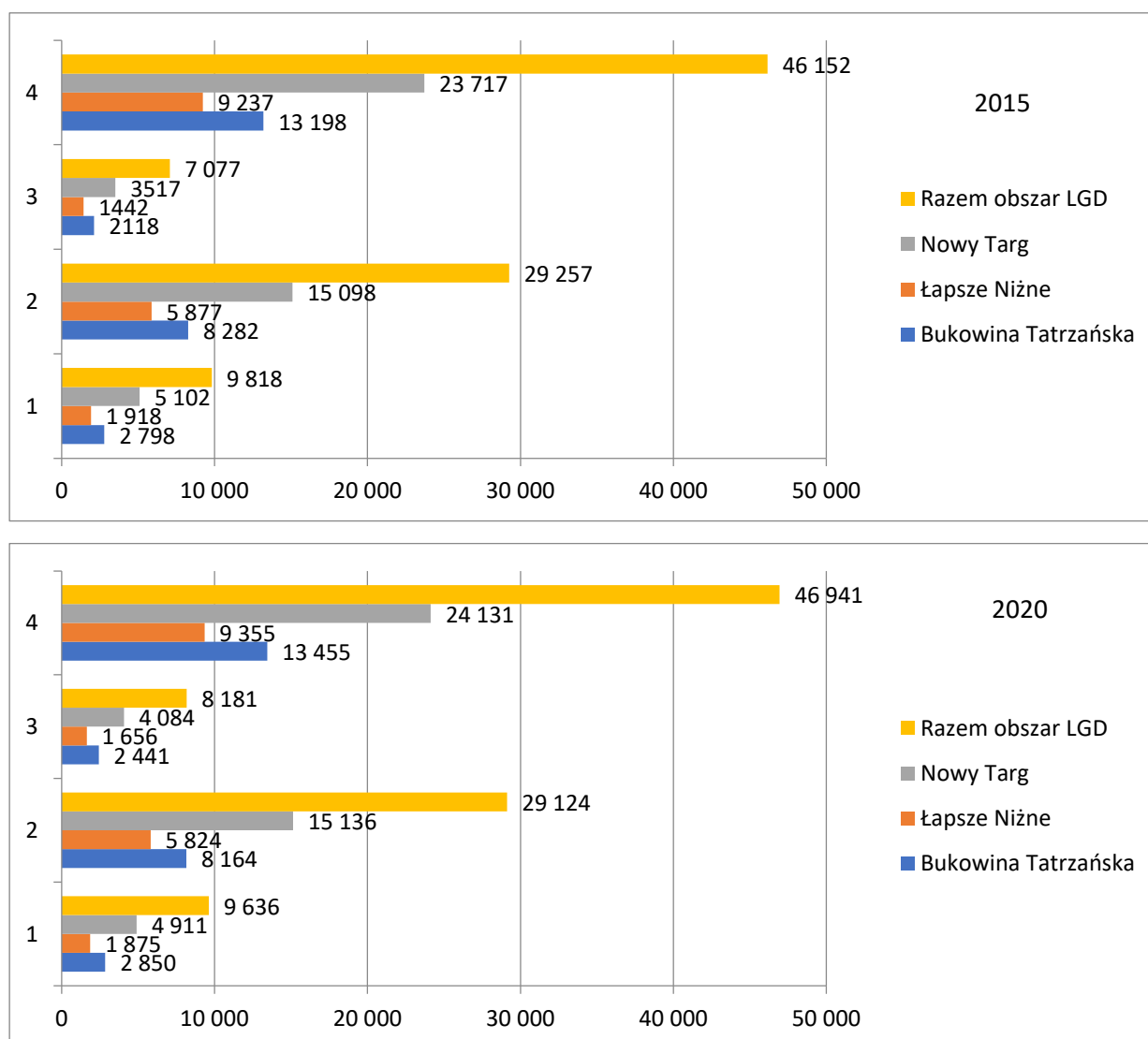
LGD Spisz-Podhale obejmuje obszar zamieszkały przez 46 941 osób (dane GUS za rok 2020). W analizowanym okresie liczba ludności ogółem wzrosła o około 1%. W liczbach bezwzględnych najwyższy przyrost ludności ogółem był w gminie Nowy Targ, co jest zrozumiałe, bo gmina ta ma największą liczbę ludności. Analizując grupy ekonomiczne ludności, to w gminie Nowy Targ stwierdzono najwyższy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym i niewielki wzrost w wieku produkcyjnym, natomiast spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, co może być związane ze zmniejszeniem liczby urodzeń, ale też migracją. W dwu pozostałych gminach obszaru LGD stwierdzono także znaczący wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co może budzić niepokój w sferze tzw. zastępowalności pokoleń. Sytuacja ta stwarza też określone implikacje w organizacji wsparcia tej grupy ekonomicznej (seniorów).

Tabela 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach obszaru LGD Podhale-Spiz, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)

Gminy	Liczba ludności w wieku							
	2015				2020			
	Przed-	Prod.	Poprod.	Ogółem	Przed-	Prod.	Poprod.	Ogółem
Bukowina T.	2 798	8 282	2 118	13 198	2 850	8 164	2 441	13 455
Łąpsze Niżne	1 918	5 877	1 442	9 237	1 875	5 824	1 656	9 355
Nowy Targ	5 102	15 098	3 517	23 717	4 911	15 136	4 084	24 131
Razem obszar	9 818	29 257	7 077	46 152	9 636	29 124	8 181	46 941

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach obszaru LGD Podhale-Spiz, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)

Legenda: 1 – wiek przedprodukcyjny; 2 – wiek produkcyjny; 3 – wiek poprodukcyjny; 4 - razem

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Analizując dane liczbowe w odniesieniu do ogólnej liczby ludności w poszczególnych grupach ekonomicznych, można stwierdzić, że w badanym okresie zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym o 1% i podobnie w wieku produkcyjnym o 1%, natomiast wzrosła znacznie (o 8,7%) liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Na podobne zjawiska wskazywały także obserwowane wcześniej trendy i zapisy w LSR. Oznacza to konieczność planowania

w przyszłej strategii przedsięwzięć skierowanych w większym stopniu do grupy osób w wieku senioralnym.

Saldo migracji

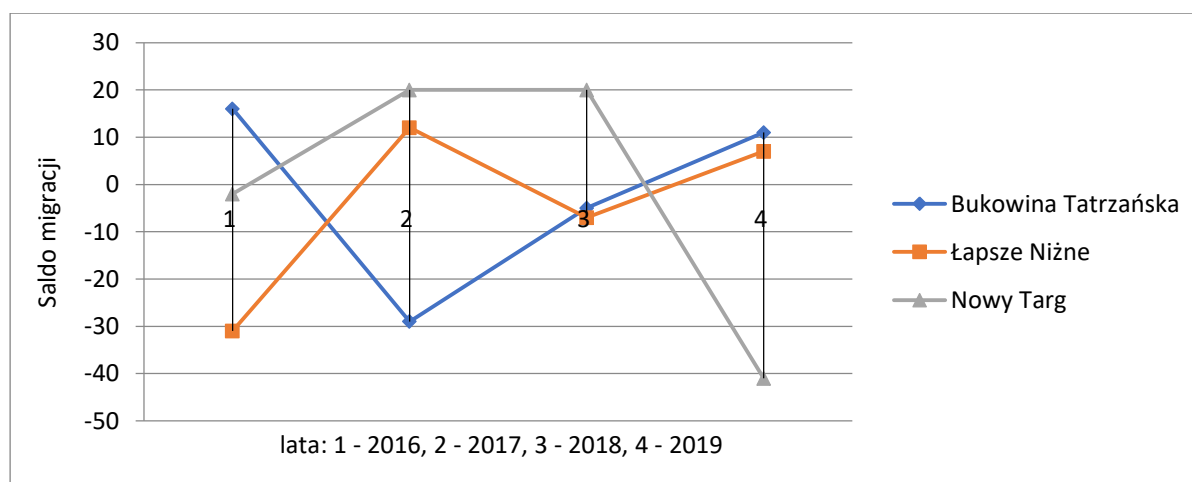
W roku 2019 saldo migracji w gminie Nowy Targ miało wartość ujemną (-41). W dwu pozostałych gminach – Bukowina Tatrzańska i Łąpsze Niżne – saldo dodatnie. Nie można jednak zauważyć wyraźnej tendencji w saldach migracji w poszczególnych gminach. W każdej z tych gmin wartości te są zmienne. Potwierdza się więc określona w LSR tendencja migracji ludności poza obszar LGD w celu znalezienia pracy i lepszych perspektyw życia. Wpływ na migracje – jak się wydaje – ma też większa mobilność społeczeństwa i mniejsze przywiązanie do miejsca urodzenia, czy osiedlenia.

Tabela 3 Migracja ludności – saldo migracji ogółem w gminach wiejskich obszaru

Gminy	Migracje ogółem			
	2016	2017	2018	2019
Bukowina Tatrzańska	+16	-29	-5	+11
Łąpsze Niżne	-31	+12	-7	+7
Nowy Targ	-2	+20	+20	-41

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 3 Migracja ludności – saldo migracji ogółem w gminach wiejskich obszaru

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Dochody gmin (wskaźnik G)

W określaniu potencjału finansowego gminy istotnym elementem są dochody. Ważnym wskaźnikiem będącym wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca (wskaźnik G). Wskaźnik G – zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego – oblicza się dzieląc sumę dochodów podatkowych gminy za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Na sumę dochodów podatkowych składają się kwoty z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych. Wskaźnik G stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat.

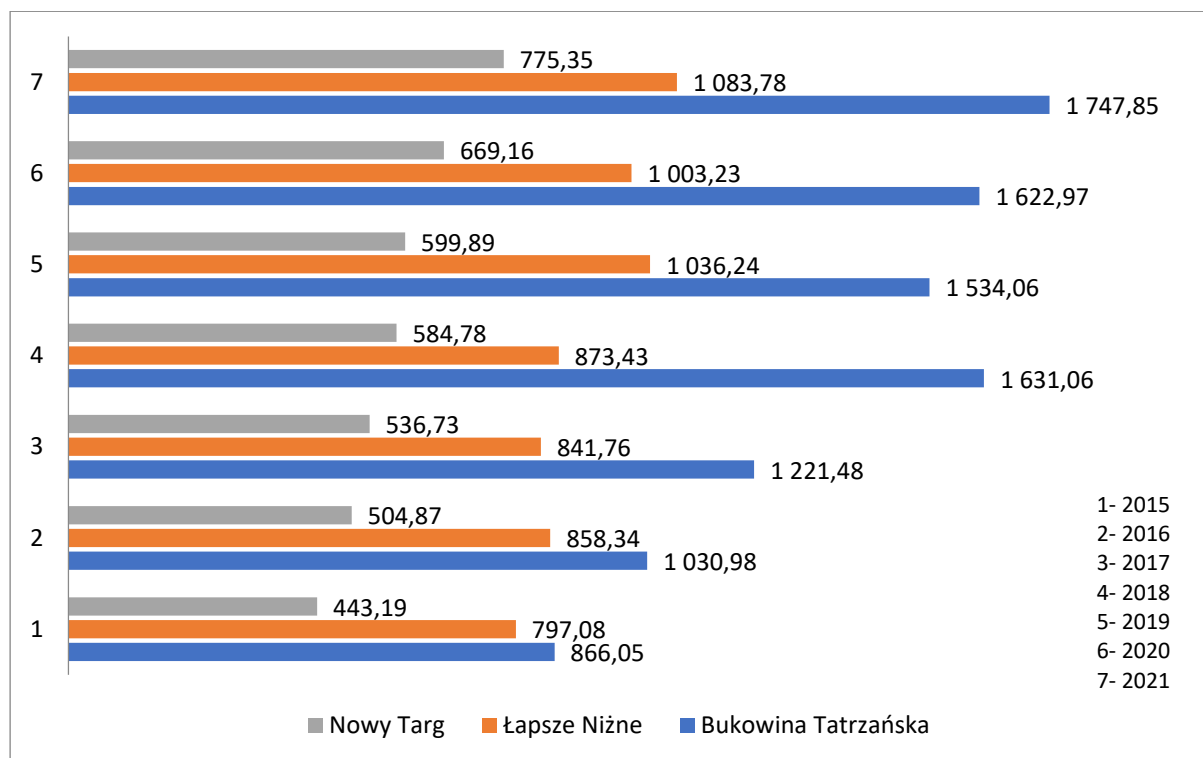
W analizowanych latach 2015-2021 wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale kształtowały się na poziomie od 443,19 w gminie Nowy Targ w roku 2015 do 1 747,85 w gminie Bukowina Tatrzańska w roku 2021. Generalnie wskaźniki G miały w tych gminach tendencję wzrostową – największy wzrost (dwukrotny) wskaźnika G zanotowano w analizowanych latach w gminie Bukowina Tatrzańska. Można to wiązać zarówno z dużą liczbą ludności zamieszkujących na tym terenie, jak i z dużą liczbą podmiotów gospodarczych będących płatnikami podatku.

Tabela 4 Dochody gmin wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale (wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej)

Gminy	Wskaźnik G						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bukowina Tatrzańska	866,05	1 030,98	1 221,48	1 631,06	1 534,06	1 622,97	1 747,85
Łąpsze Niżne	797,08	858,34	841,76	873,43	1 036,24	1 003,23	1 083,78
Nowy Targ	443,19	504,87	536,73	584,78	599,89	669,16	775,35

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 4 Dochody gmin wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale (wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej)

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wydatki gmin na 1 mieszkańca

Wydatki gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale z roku na rok są coraz większe. Analizując lata 2015-2019 można zauważyć, iż najwyższy wzrost wydatków w tym okresie

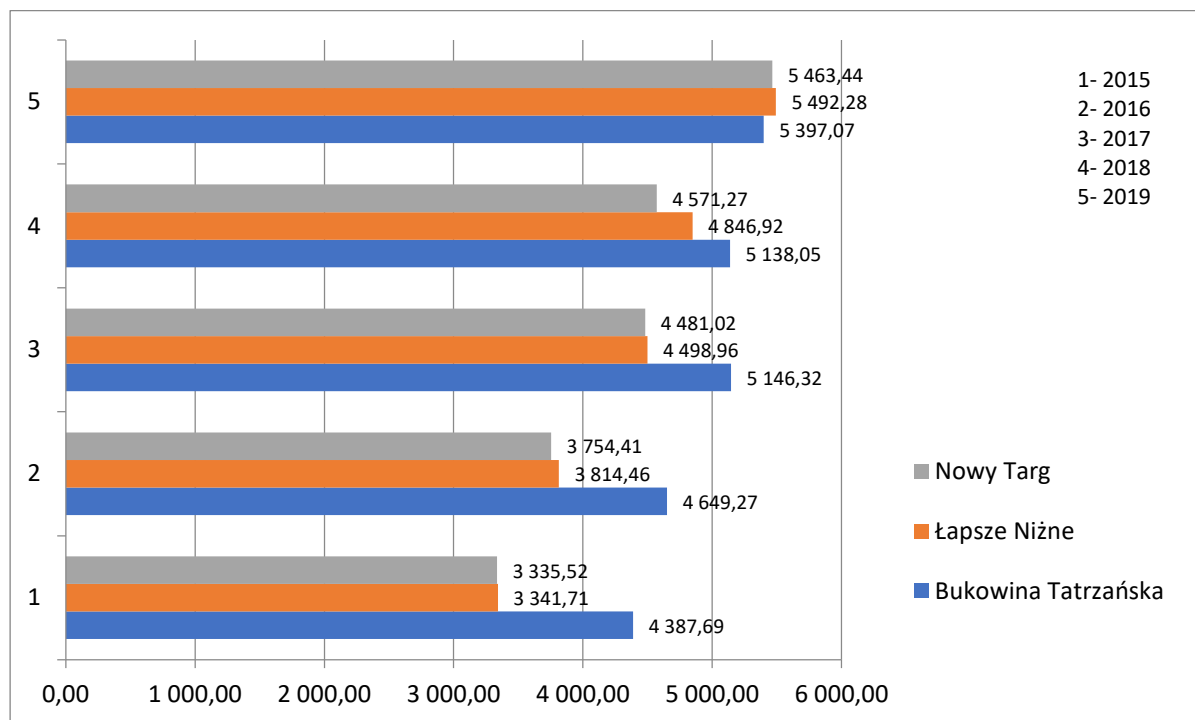
w przeliczeniu na 1 mieszkańca nastąpił w gminie Łapsze Niżne – z kwoty 3 341,71 zł w roku 2015 do kwoty 5 492,28 zł w roku 2019. Podobnie sytuacja kształtowała się w gminie Nowy Targ. Natomiast najniższy wzrost wydatków w analizowanym okresie można zauważyć w gminie Bukowina Tatrzańska, mimo że gmina ta osiągnęła w tym samym okresie najwyższy wskaźnik G. Wydatki w gminach skierowane są przede wszystkim na oświatę i wychowanie.

Tabela 5 Wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2019 (stan na 31.12.)

Gminy	Wydatki ogółem [w zł]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bukowina Tatrzańska	4 387,69	4 649,27	5 146,32	5 138,05	5 397,07
Łapsze Niżne	3 341,71	3 814,46	4 498,96	4 846,92	5 492,28
Nowy Targ	3 335,52	3 754,41	4 481,02	4 571,27	5 463,44

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 5 Wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2019 (stan na 31.12.)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Lokata w województwie

Jeśli chodzi o miejsce analizowanych gmin obszaru LGD Spisz-Podhale na tle gmin województwa małopolskiego, to pod względem dochodów własnych budżetu gminy na jednego mieszkańca najwyżej plasuje się gmina Bukowina Tatrzańska, zajmując 28 pozycję (na 182 gminy ogółem). Pod względem wielkości środków finansowych w dochodach gminy przeznaczonych na finansowanie projektów Unii Europejskiej na jednego mieszkańca najwyższą pozycję (21) zajmuje gmina Łapsze Niżne. W kwestii wydatków budżetu gminy na jednego mieszkańca gmina Łapsze Niżne jest na 58 pozycji (pozostałe dwie gminy wchodzące w skład obszaru LGD zajmują nieco niższe pozycje (60 i 63). Natomiast, jeśli chodzi o liczbę podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców, najwyższą pozycję wśród gmin obszaru LGD Spisz-Podhale zajmuje Bukowina Tatrzańska.

Tabela 6 Lokaty gminy wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale na tle wszystkich małopolskich gmin w roku 2019

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Bukowina Tatrzańska	28	167	63	33
Łąpsze Niżne	69	21	58	159
Nowy Targ	155	68	60	128

Źródło: <https://krakow.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/> dostęp 08.07.2021.

Pracujący w gminach

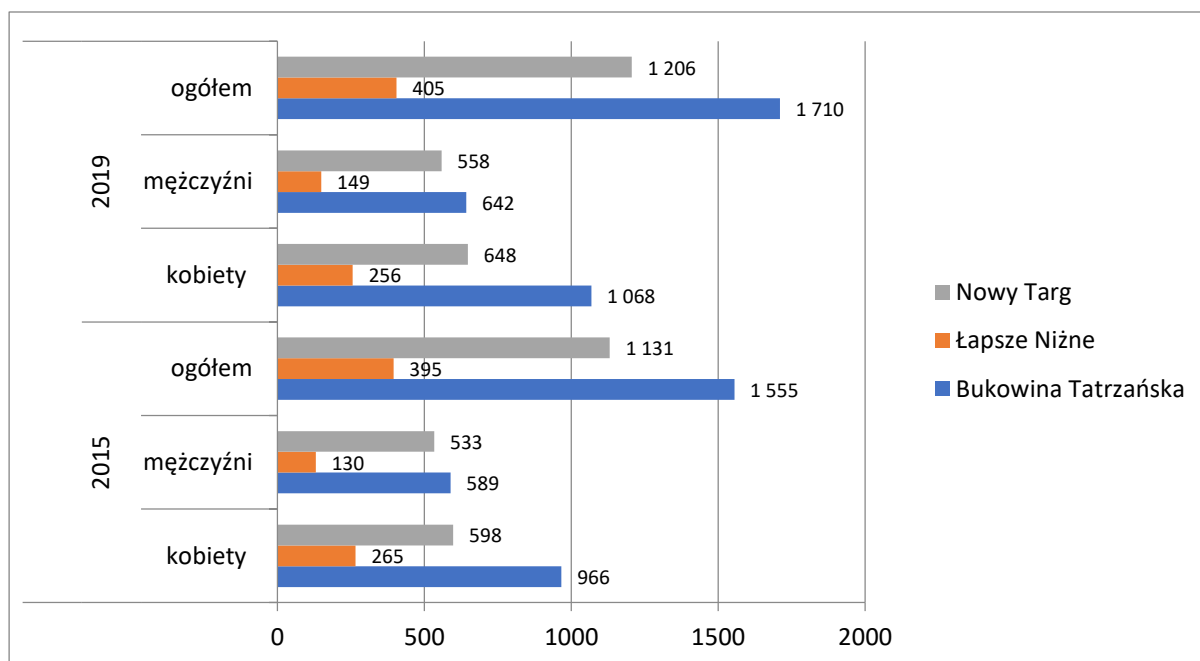
Sytuacja na rynku pracy w analizowanych gminach była następująca. Najwyższy wzrost liczby zatrudnionych ogółem nastąpił w gminie Bukowina Tatrzańska – z 1 555 osób w roku 2015 do 1 710 w roku 2019, z tym, że w wyższym stopniu wzrosła tu liczba zatrudnionych kobiet. Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku gminy Nowy Targ. Natomiast w gminie Łąpsze Niżne wzrost zatrudnienia ogółem plasował się zarówno w liczbach bezwzględnych i w odsetkach na niższym poziomie. I co interesujące, wzrosła liczba zatrudnionych mężczyzn, a zmniejszyła się liczba zatrudnionych kobiet.

Tabela 7 Pracujący ogółem i według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale,

Gminy	Pracujący ogółem [w liczbach bezwzględnych]					
	2015			2019		
	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem
Bukowina Tatrzańska	966	589	1 555	1 068	642	1 710
Łąpsze Niżne	265	130	395	256	149	405
Nowy Targ	598	533	1 131	648	558	1 206

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 6 Pracujący ogółem i według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale,

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

W LSR podkreślano, że wskaźnik udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców jest wysoki. Podkreślano, iż wskaźnik udziału bezrobotnych w gminach wiejskich jest wyższy niż w gminach miejsko-wiejskich. A w strukturze bezrobotnych przeważają kobiety. Liczba osób bezrobotnych na obszarze gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale w 2014 roku (rok opracowania diagnozy dla potrzeb LSR) wynosiła 1 792, w tym 820 kobiet (45,8%) i 972 mężczyzn (54,2%). Stopa bezrobocia rejestrowanego podawana przez GUS na poziomie powiatu wyniosła w 2014 roku 13,1% w powiecie nowotarskim oraz 13,0% w powiecie tatrzańskim. Stanowiło to odpowiednio 114,9% oraz 114,0% średniej stopy bezrobocia rejestrowanego w Polsce. Wskazano także, iż część bezrobotnych nie ma odpowiednich kwalifikacji, by znaleźć pracę.

W badanym okresie udział bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LGD w odniesieniu do liczby osób w wieku produkcyjnym wynosił w granicach od 4,3-5,8% w roku 2015 do 3,0-4,3% w roku 2020. Analizując rok 2015, można stwierdzić, iż wśród bezrobotnych zarejestrowanych w dwu gminach (Łapsze Niżne i Nowy Targ) przeważały kobiety i podobna sytuacja była w roku 2020. Natomiast w gminie Bukowina Tatrzańska w roku 2015 większość bezrobotnych stanowili mężczyźni. W roku 2020 sytuacja się odwróciła i wśród bezrobotnych więcej było kobiet (4,6%), co – jak można przypuszczać – częściowo związane jest z wpływem pandemii CoViD-19 i zamknięciem obiektów

turystycznych,

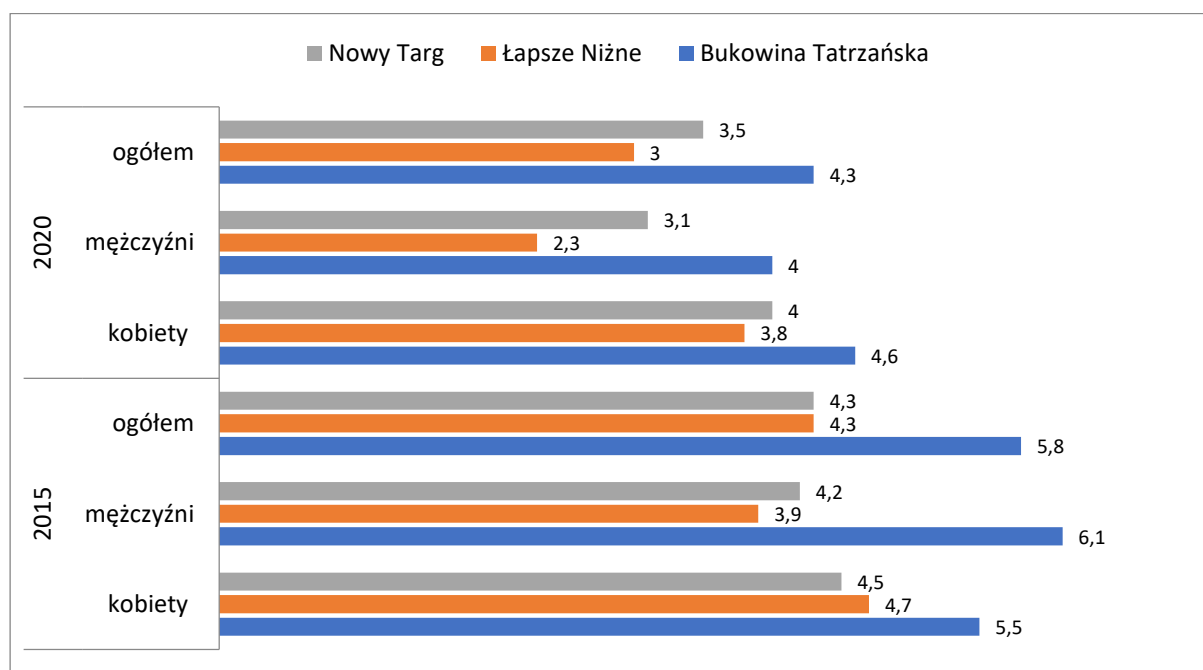
w których znajduje zatrudnienie wiele kobiet.

Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)

Gminy	Bezrobotni zarejestrowani ogółem i według płci [w %]					
	2015			2020		
	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem
Bukowina Tatrzańska	5,5	6,1	5,8	4,6	4,0	4,3
Łąpsze Niżne	4,7	3,9	4,3	3,8	2,3	3,0
Nowy Targ	4,5	4,2	4,3	4,0	3,1	3,5

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 7 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Odnosząc się do danych statystycznych dotyczących bezrobocia, należy zauważyć, iż dane te – podobnie jak na innych obszarach – z pewnością nie obejmują całego problemu. Wiele bowiem osób nie rejestruje się jako bezrobotni – dotyczy to zarówno kobiet, które pełniąc obowiązki pań domu w gospodarstwie rolnym mogą być ubezpieczone w KRUS, a mężczyźni – czasem podejmują pracę w tzw. szarej strefie i także nie zgłaszają się do urzędu pracy. Obserwowane w niektórych gminach spadki liczby bezrobotnych mogą być też spowodowane ogólną zmianą na rynku pracy i wzrostem zapotrzebowania na pracowników.

Przedsiębiorczość

W dokumencie LSR zauważono, iż w roku 2014 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 206 podmiotów gospodarki narodowej z obszaru gmin: Łąpsze Niżne, Nowy Targ i Bukowina Tatrzańska. Spośród tej liczby 97,4% stanowiły podmioty sektora prywatnego, w tym przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (86,2%), stowarzyszenia i organizacje społeczne (3,6%) oraz spółki handlowe (2,4%). Podmioty publiczne stanowiły z kolei 2,6%, w tym głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego – 85,7%. W poprzednim okresie programowania liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON miała tendencję wzrostową i w roku 2014 osiągnęła poziom 698 podmiotów, ale była niższą w odniesieniu do średniej województwa małopolskiego i kraju. Podobnie wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 ludności, był w roku 2014 niższy niż w województwie i kraju. Ale w porównaniu do roku 2009 oba te wskaźniki miały tendencję wzrostową.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

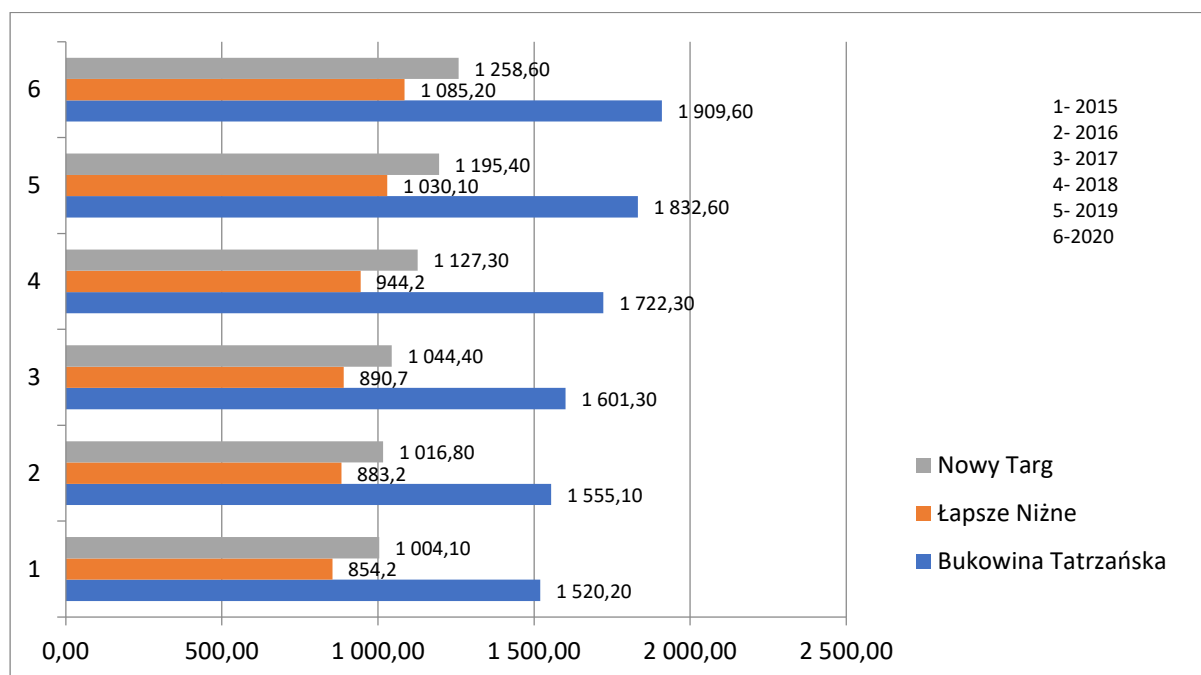
W analizowanych latach 2015-2020 w gminach obszaru LGD Spisz-Podhale odnotowano wzrost zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Największy ich wzrost w odniesieniu do roku 2015 można odnotować w gminie Bukowina Tatrzańska. W pozostałych dwu gminach także nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych, lecz był on niższy niż w Bukowinie Tatrzańskiej.

Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2020 (stan na 31.12)

Gminy	Podmioty gospodarki narodowej [liczba/10 tys. ludności w wieku produkcyjnym]					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bukowina Tatrzańska	1 520,2	1 555,1	1 601,3	1 722,3	1 832,6	1 909,6
Łąpsze Niżne	854,2	883,2	890,7	944,2	1 030,1	1 085,2
Nowy Targ	1 004,1	1 016,8	1 044,4	1 127,3	1 195,4	1 258,6

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 8 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2020 (stan na 31.12)

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności

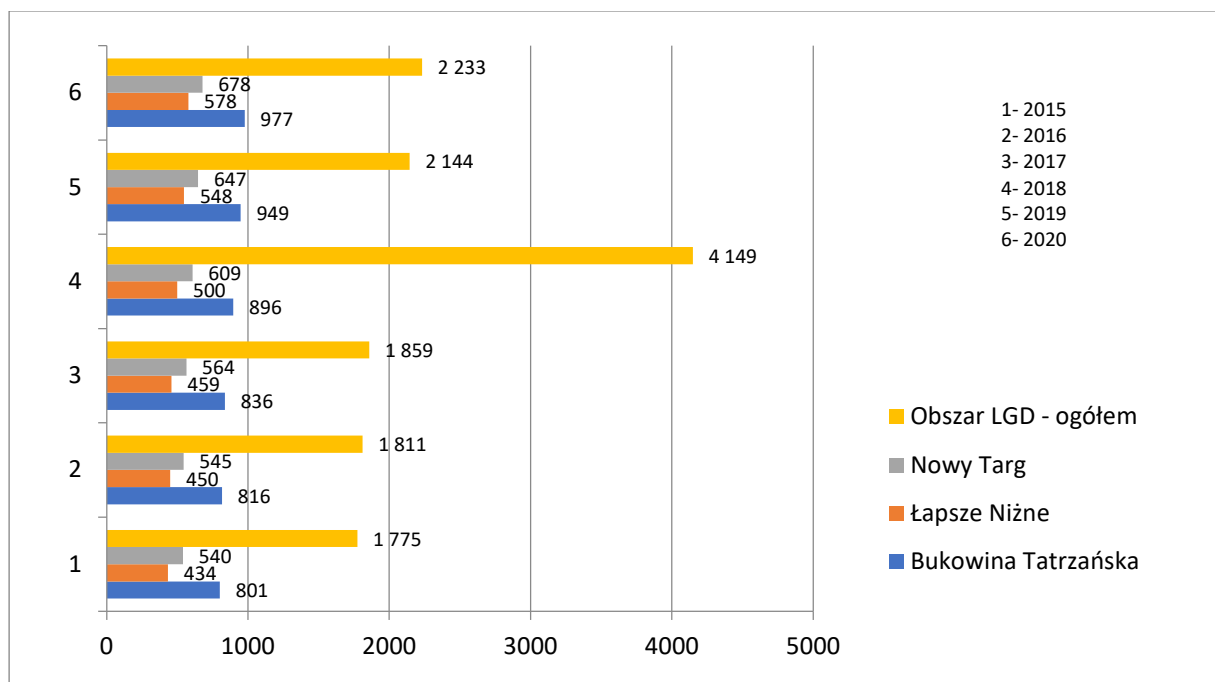
Na obszarze LGD dało się także zaobserwować w latach 2015-2020 wzrastającą liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Największy wzrost liczby podmiotów w odniesieniu do roku 2015 odnotowano w gminie Bukowina Tatrzańska.

Tabela 10 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Gminy	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą [liczba/10 tys. mieszkańców]					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bukowina Tatrzańska	801	816	836	896	949	977
Łąpsze Niżne	434	450	459	500	548	578
Nowy Targ	540	545	564	609	647	678
Obszar LGD - ogółem	1 775	1 811	1 859	4 149	2 144	2 233

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 9 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Źródło danych: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Organizacje pozarządowe

W Lokalnej Strategii Rozwoju sporo miejsca poświęcono działalności sektora społecznego i rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. Podkreślono, że na terenie Spisza i Podhala działa szereg organizacji pozarządowych. Posiadają one bogate doświadczenie zarówno w organizacji przedsięwzięć lokalnych, jak i o szerszym oddziaływaniu regionalnym. Charakterystyczne dla regionu są liczniej niż gdzie indziej występujące organizacje kulturalne i zespoły folklorystyczne, propagujące i zachowujące kulturę i zwyczaje regionu. Niemal w każdej miejscowości działają ludowe zespoły sportowe, uczniowskie kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, wiejskie orkiestry dęte. Wskaźnik liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w roku 2014 wynosił dla obszaru LGD 26 (i wartość ta na przestrzeni lat 2009–2014 nieznacznie się zwiększyła). Pod tym względem obszar prezentował się słabiej od województwa małopolskiego (33), a także od Polski (33). W wartościach bezwzględnych dawało to liczbę 118 zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2014 roku. W dokumencie LSR zaznaczono, iż mimo tak wielu organizacji pozarządowych i ich znaczącej aktywności, nadal słaba jest współpraca między samorządem lokalnym, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi (zostało to wskazane jako największy problem obszaru LGD – zarówno przez respondentów badania ankietowego, jak również uczestników innych form konsultacji w czasie procesu budowy LSR). Ale zauważono też, iż

wzrost popularności inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej będzie szansą dla rozwoju obszaru. W tym celu – jak to określono – niezbędne jest podnoszenie wiedzy i kompetencji społeczności lokalnej oraz organizacji wydarzeń aktywizujących mieszkańców.

Grupy defaworyzowane

W LSR zwrócono uwagę na grupy defaworyzowane, czyli osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, zawodowym i ekonomicznym. Wskazano tu w zasadzie jedną grupę defaworyzowaną – osoby do 34 roku życia (z uwagi na brak doświadczenia lub brak odpowiedniego do potrzeb rynku wykształcenia). Wykluczenie społeczne lub ograniczenia uczestnictwa w życiu zawodowym, społecznym i kulturalnym czy kultywowania lokalnych zwyczajów i tradycji są przyczyną zrywania relacji i więzi społecznych. Wszystkie te konteksty wykluczenia stanowią przyczynę drastycznego obniżenia poziomu jakości życia. Dla tych grup stworzono ofertę w postaci części zadań zaplanowanych w strategii rozwoju. Dane ujęte w diagnozie obszaru, wskazują, iż wybór grup defaworyzowanych był słuszny, a oferta zawarta w LSR adekwatna do potrzeb.

Niepełnosprawni

Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa w życiu (gospodarczym, politycznym, kulturowym) w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprywacji potrzeb. Jak wynika z LSR, na obszarze działania LGD Spisz-Podhale zjawiska wykluczenia społecznego (z uwagi na niepełnosprawność lub brak dostępu do określonych do określonych dóbr) oraz pokrewnego mu ubóstwa nie występują w znaczącej skali.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

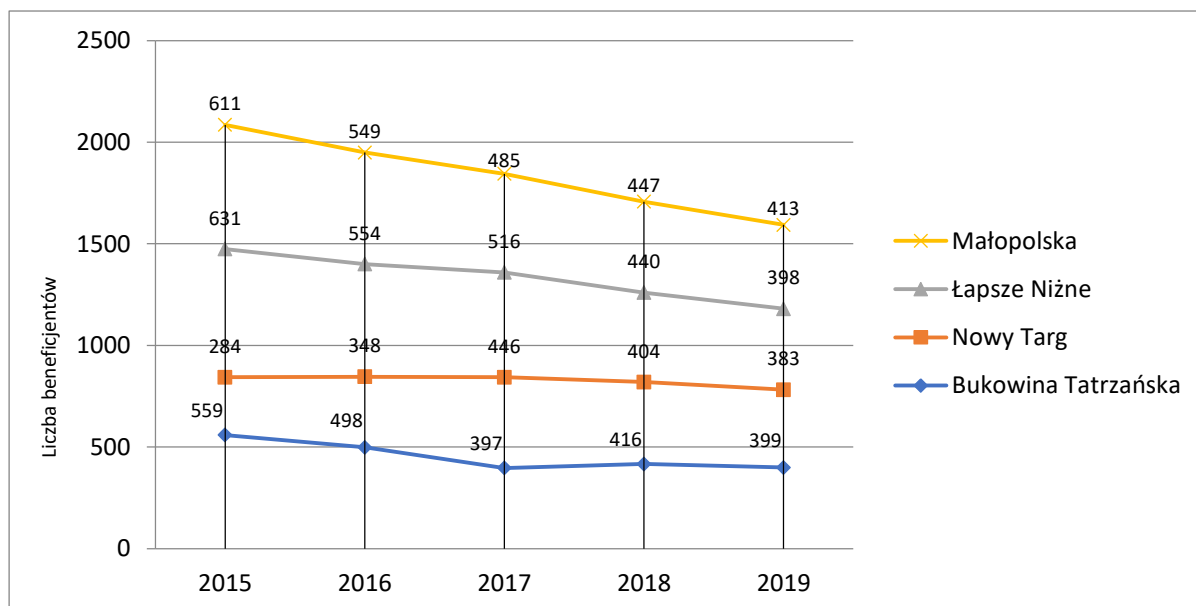
Analizując dane dotyczące pomocy społecznej w gminach obszaru LGD Spisz-Podhale, można zauważyć generalnie tendencję spadkową liczby beneficjentów tej pomocy. Jednak porównując dane za 2019 z danymi za 2015 rok dla gminy Łąpsze Niżne, tendencja ta jest zauważalna dopiero począwszy od roku 2017. W gminie Bukowina Tatrzańska ta tendencja spadkowa załamała się w roku 2018, kiedy to liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej nieznacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, by w kolejnym roku ponownie się obniżyć. Jednak porównując liczby beneficjentów pomocy społecznej w poszczególnych analizowanych latach do średniej w województwie małopolskim, należy stwierdzić, iż w obszarze objętym działaniem LGD Spisz-Podhale liczby te były porównywalne w odniesieniu do ostatniego analizowanego roku oraz w przypadku gminy Nowy Targ. Natomiast w przypadku pozostałych dwu gmin, wartości te były odbiegające in minus od średniej wojewódzkiej, szczególnie w gminie Łąpsze Niżne w latach 2015-2016.

Tabela 11 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale oraz w Małopolsce w latach 2015-2019 (stan na 31.12)

LGD	Gminy	Beneficjenci na 10 tys. ludności				
		2015	2016	2017	2018	2019
Podhale-Spiz	Bukowina Tatrzańska	559	498	397	416	399
	Łąpsze Niżne	284	348	446	404	383
	Nowy Targ	631	554	516	440	398
Małopolska ogółem		611	549	485	447	413

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 10 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale oraz w Małopolsce w latach 2015-2019 (stan na 31.12)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Turystyka

Spisz i Podhale to dwa różne regiony, ale poprzez swoje bogactwo kulturowe czynią obszar działania LGD szczególnie interesującym zarówno pod względem turystyki i rekreacji. Obszar ten cechuje odmienny styl architektoniczny w wiejskiej zabudowie – występują tu liczne przykłady wsi, w których do dzisiaj przetrwała struktura planistyczna sięgająca lokacji średniowiecznych. Zabytki zlokalizowane w poszczególnych gminach LGD odznaczają się specyficznym stylem góralskim, w tym podhalańskim i spiskim. Najstarsze z nich to przede wszystkim obiekty architektury sakralnej.

Jak zauważono w LSR, kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru LGD Spisz-Podhale ma turystyka. Jest to wynikiem walorów krajobrazowych, turystycznych (gęsta sieć szlaków turystycznych) oraz w znacznym stopniu tradycji uprawiania sportu i rekreacji. Na całym obszarze organizowane są liczne imprezy kulturalno-folklorystyczne oparte na zwyczajach regionalnych przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Istnieją tu produkty lokalne charakterystyczne dla regionu Spisza i Podhala. Biorąc pod uwagę tę diagnozę celem zwiększenia atrakcyjności obszaru uczyniono rozwój infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej oraz towarzyszącej. Uczyniono to jednym z ważnych obszarów rozwoju LGD Spisz-Podhale.

Turystyczne obiekty noclegowe

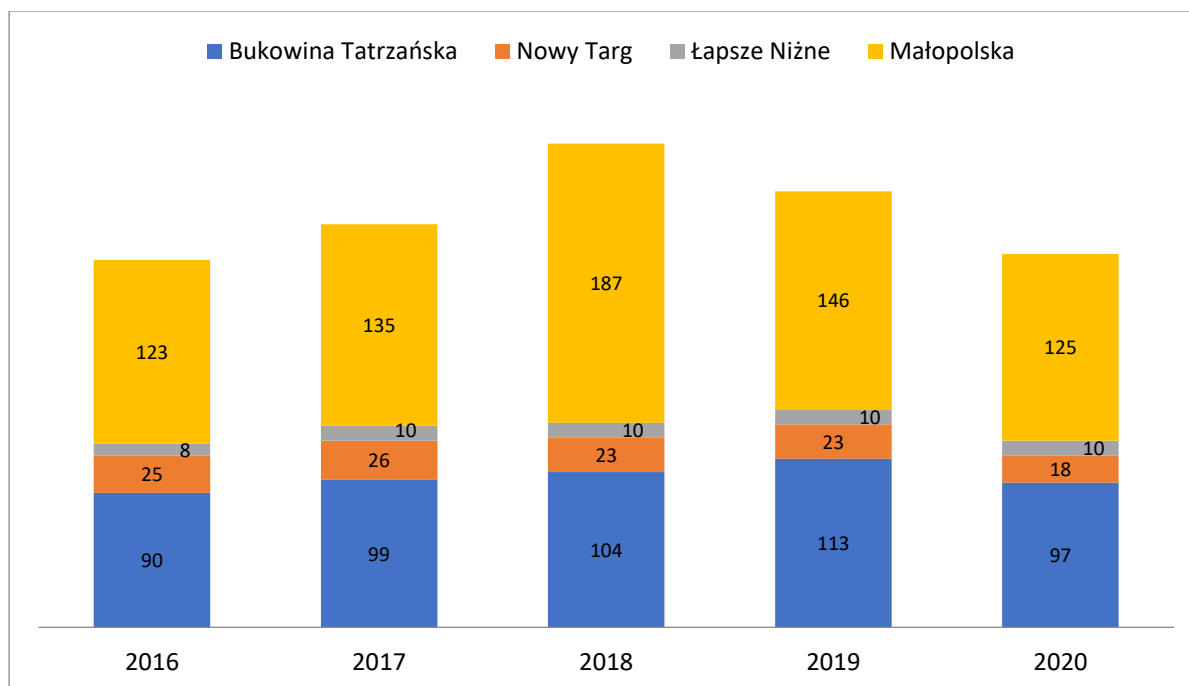
Według stanu na dzień opracowania LSR, na terenie obszaru LGD było 123 turystyczne obiekty noclegowe. W analizowanym okresie dane GUS wskazują na tendencje wzrostowe ich liczby do roku 2018 (do 187 obiektów). Natomiast w roku 2019 zanotowano spadek liczby turystycznych obiektów noclegowych do 146, a roku 2020 do 125 (a więc niemal tyle samo, ile było ich w pierwszym roku wdrażania LSR). Przyczyną spadku liczby noclegowych obiektów turystycznych, jak można przypuszczać, była pandemia CoViD-19 i związane z tym restrykcyjne ograniczenia w ruchu turystycznym. Porównując dane dla województwa małopolskiego, liczba noclegowych obiektów turystycznych także zmniejszyła się w 2020 w odniesieniu do 2016 o około 200. Jak można przypuszczać było to efektem restrykcji wprowadzonych przez rząd w związku z pandemią CoViD-19.

Tabela 12 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wiejskich obszaru LGD Podhale-Spisz,

LGD	Gminy	Obiekty turystyczne				
		2016	2017	2018	2019	2020
Podhale-Spisz	Bukowina Tatrzańska	90	99	104	113	97
	Łąpsze Niżne	25	26	23	23	18
	Nowy Targ	8	10	10	10	10
Obszar LGD ogółem		123	135	187	146	125
Małopolska ogółem		1 489	1 532	1 510	1 546	1 362

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

Wykres 11 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wiejskich obszaru LGD Podhale-Spisz,

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 08.07.2021)

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Opis celów strategii

Cele i przedsięwzięcia zapisane w LSR były realizowane i wspierane finansowo z działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” w ramach PROW 2014–2020. W LSR wdrażanej na obszarze LGD Spisz-Podhale jako cel ogólny zapisano „*Spisz i Podhale - współpraca dla rozwoju*”, przy czym z założenia miała to być współpraca na różnych płaszczyznach w różnych środowiskach. Celowi temu podporządkowano dwa cele szczegółowe: (1) *Wsparcie rozwoju turystyki i przedsiębiorczości mieszkańców* oraz (2) *Rozwój pasji mieszkańców i turystów*. Podstawą takiego sformułowania celu pierwszego była niższa niż w województwie i kraju liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców, a także brak miejsc pracy na obszarze LGD. W LSR wyznaczono więc przedsięwzięcia związane z pobudzaniem i wzmacnianiem przedsiębiorczości, a także rozwijaniem współpracy wewnątrz sektora gospodarczego. W odniesieniu do turystyki w LSR uwzględniono przedsięwzięcia, które miały mieć wpływ na jakość świadczonych usług turystycznych oraz rozwój oferty niekomercyjnej, a także na zachowanie i promocję lokalnego dziedzictwa. Zakładano, iż realizacja tych przedsięwzięć wpłynie pozytywnie na jakość proponowanej oferty turystycznej oraz jakość życia

mieszkańców, którzy będą mieć większą szansę na atrakcyjne warunki zatrudnienia. Drugi cel szczegółowy określony został jako *wzrost aktywności i integracji mieszkańców*, również przez zachowanie lokalnej tożsamości związanej z dziedzictwem kulturowym obszaru. Na takie sformułowanie celu wskazywała diagnoza obszaru, w której stwierdzono, iż na obszarze LGD Spisz-Podhale zaangażowanie społeczne mierzone liczbą stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców wypadła gorzej niż w Polsce i województwie małopolskim. W opinii społeczności lokalnej widoczna jest zbyt mała integracja i współpraca przedstawicieli różnych środowisk i grup społecznych, brak zaangażowania w sprawy lokalne oraz zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej. Z tego wynikają przedsięwzięcia nastawione na integrację, aktywizację, współpracę, tworzenie warunków do aktywności oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej. Szczególny nacisk położono na zasoby dziedzictwa lokalnego, jako ważny element tożsamości mieszkańców obszaru, w związku z czym w LSR wyznaczono przedsięwzięcia związane z zachowaniem i promocją lokalnego dziedzictwa oraz elementów miejscowej kultury.

Założono, że cele LSR realizowane będą również dzięki dwóm projektom współpracy. W ramach pierwszego celu szczegółowego zrealizowane miało być przedsięwzięcie pn. *Wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego*, natomiast w ramach celu drugiego – przedsięwzięcie *Działania na rzecz rozwijania ponadregionalnej oferty turystycznej*. Pierwszy projekt miał być zrealizowany we współpracy z Lokalną Grupą Działania z zagranicy (Węgry), a jego efektem miało być zwiększenie oferty turystycznej i rozpoznawalności obszaru. Natomiast założeniem drugiego projektu, realizowanego we współpracy LGD krajowych, miał być rozwój i zwiększenie atrakcyjności turystyki rowerowej na obszarze partnerskich LGD.

Historia zmian w LSR

Lokalna Grupa Działania Spisz-Podhale w okresie realizacji strategii wprowadziła ogółem 8 zmian w LSR. Przyczyną wprowadzanych zmian było dostosowanie LSR do zmian przepisów związanych zarówno z wielkością dostępnych środków finansowych, jak i limitowania środków finansowych oraz terminów ogłaszanych przez urząd marszałkowski naborów wniosków aplikacyjnych. Szczegółowe terminy oraz zakres zmian w LSR zawiera tabela.

Tabela 13 Historia zmian w LSR realizowanej przez LGD Spisz-Podhale w okresie programowania 2014-2020

Lp.	Data wprowadzenia zmian*	Zakres zmian
1.	Grudzień 2015	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
2.	Czerwiec 2016	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
3.	Lipiec 2017	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
4.	Sierpień 2018	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
5.	Lipiec 2019	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
6.	Styczeń 2020	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
7.	Sierpień 2020	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;
8.	Czerwiec 2021	Aktualizacja LSR, dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących wysokości dostępnych środków, terminów naborów oraz limitów środków finansowych;

*dotyczy daty podjęcia uchwały Walnego Zebrania Członków lub Zarządu ws. aktualizacji/zmian

Źródło: dane LGD Spisz-Podhale, 2021.

Przeprowadzone **badania IDI** wykazały ponadto, iż poza koniecznością zmian w LSR wymuszonych uwarunkowaniami zewnętrznymi dostosowania strategii do zmieniających się procedur, czy też przewalutowaniem budżetu na walutę euro, nie było innych przyczyn.

Nabory wniosków aplikacyjnych

Nabory wniosków aplikacyjnych w okresie wdrażania LSR organizowane były 21 razy. Najwięcej (po 6) naborów zorganizowano w roku 2020 oraz 2021. Szczegóły zawierające rodzaje przedsięwzięć oraz liczby poszczególnych rodzajów projektów prezentuje tabela.

Wszystkie nabory spotkały się ze sporym zainteresowaniem ze strony beneficjentów. Zdecydowanie największą popularnością cieszyły się nabory wniosków aplikacyjnych na podejmowanie działalności gospodarczej, a w dalszej kolejności na jej rozwój. Ogólna liczba

złożonych wniosków wynosiła w analizowanym okresie 181, spośród których 127 zaopiniowano pozytywnie, a na ich realizację podpisano 33 umowy. Od decyzji złożono pięć protestów/odwołań, lecz żaden z nich nie został uwzględniony.

Przeprowadzone badania IDI wykazały, iż procedury naborów wynikały z rozporządzeń ministerstwa rolnictwa i rozwoju wsi i zarządzeń urzędu marszałkowskiego. Nabory przeprowadzane były zgodnie z planem, w kolejności ich ogłaszania (plan był sukcesywnie uaktualniany). Niektóre nabory były powtarzane z uwagi na wycofanie się beneficjenta z realizacji projektu lub niepodpisania umowy przez potencjalnego beneficjenta. Harmonogram naborów był także modyfikowany z uwagi na niedostępność środków finansowych w planowanym uprzednio terminie. Zdaniem respondentów naborom wniosków towarzyszyło duże zainteresowanie (jeden z nich określił to zdaniem „im mniej środków finansowych na określone działanie, tym większe zainteresowanie beneficjentów”, inna wypowiedź: „Im mniej czasu na złożenie wniosku aplikacyjnego, tym większe zainteresowanie”). Większym zainteresowaniem cieszyły się nabory wniosków na rozpoczęcie działalności gospodarczej (bo nie było w tym przypadku wymagania własnego wkładu finansowego), ale także na rozwój działalności gospodarczej i zachowanie dziedzictwa. Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się nabory na przedsięwzięcia skierowane do grup defaworyzowanych. Natomiast poziom zainteresowania przedsięwzięciami związanymi z turystyką był wystarczający, tzn. taki, jakiego LGD się spodziewała. Pandemia CoViD-19 nie miała wpływu na przesunięcia terminów naborów wniosków.

Tabela 14 Nabory wniosków aplikacyjnych w okresie wdrażania LSR przez LGD Spisz-Podhale

Data naboru od... do...	Przedsięwzięcie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków*	Liczba podpisanych umów**	Protesty złożone***	Protesty / odwołania uwzględnione
09-23.01. 2017	1.1.4 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej;	4	4	3	0	0
	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych;	14	9	4	0	0
	1.1.6 Rozwój prowadzonych przez osoby do 34. roku życia działalności gospodarczych	3	1	2	0	0
	1.1.8 Podejmowanie działalności gospodarczej	14	6	12	0	0
27.02-14.03. 2017	Promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych	1	1	1	0	0
17-30.10. 2017	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez rozwijanie działalności gospodarczej	2	1	0	0	0
09.08-10.09. 2018	1.1.7. Wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa	0	0	0	0	0
	1.1.9. Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	0	0	0	0	0
	1.2.4. Izby Regionalne	1	1	1	0	0
12-26.09. 2018	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych	2	1	0	0	0
	1.1.6 Rozwój działalności gospodarczych przez osoby do 34 r. życia;	2	2	0	0	0
	1.2.5 Promocja i stworzenie warunków do aktywnego trybu życia oraz integracji mieszkańców	8	4	0	0	0
12-26.02. 2019	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych	12	8	0	0	0
	1.1.6 Rozwój działalności gospodarczych przez osoby do 34 r. życia;	12	1	0	0	0

Nabór 1/2019	1.1.8 Podejmowanie działalności gospodarczej w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	29	25	0	0	0
08-24.04. 2019 Nabór 4/2019	Budowa, przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury przystosowanej do obsługi co najmniej 2 000 osób rocznie	0	0	0	0	0
26.08-10.09. 2019 Nabór 3/2019	1.1.8. Podejmowanie działalności gospodarczej w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	19	16	0	1	0
	1.1.4 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	1	1	0	0	0
24.01- 07.02. 2020 Nabór 1/2020	1.1.8 Podejmowanie działalności gospodarczej w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby.	13	11	0	3	0
24.01- 07.02. 2020 Nabór 2/2020	1.1.4 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	1	1	0	0	0
24.02- 09.03.2020 Nabór 3/2020	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby.	4	3	0	0	0
24.02-09.03. 2020 4/2020	1.1.3 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej	6	5	0	0	0
15-28.09.	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub mających	7	6	0	1	0

2020 5/2020	pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby.					
03-06.11. 2020 6/2020	1.2.7 Zachowanie dziedzictwa obszaru LGD	7	7	0	0	0
12-25.01. 2021 1/2021	1.2.6 Publikacje dotyczące obszary LGD	1	2	0	0	0
28.05-10.06. 2021 2/2021	1.1.3 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej	2	1	0	0	0
28.05-10.06. 2021 3/2021	1.1.4 Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	2	1	1	0	0
28.05-10.06. 2021 4/2021	1.1.5 Rozwój działalności gospodarczych w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszary i/lub mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	7	4	4	0	0
28.05-10.06. 2021 5/2021	1.1.6 Rozwój prowadzony przez osoby do 34. roku życia działalności gospodarczych w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	0	0	0	0	0
28.05-10.06. 2021 6/2021	Zachowanie dziedzictwa obszaru	7	5	5	0	0
Razem		181	127	33	5	0

*dotyczy wszystkich wniosków, również wykraczających poza limit;

**w przypadku grantów - liczba umów z grantobiorcami;

***w przypadku grantów – odwołania;

Źródło: dokumentacja LGD Spisz-Podhale, 2021.

Rzeczowa realizacja celów strategicznych w ujęciu wskaźnikowym (stan na 31.05.2021)

Ocena postępu rzeczowo-finansowego w procesie wdrażania lokalnej strategii rozwoju pozwala sprawdzić na ile osiągnięte efekty korespondują z założeniami strategii, w tym z określonymi w trakcie tworzenia LSR wskaźnikami, jakie lokalna grupa działania spodziewała się osiągnąć. Ewaluacja jest więc możliwa na podstawie danych dotyczących wskaźników wartości produktu, przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć na etapie tworzenia LSR. Zakładane wskaźniki są zatem narzędziem służącym ewaluacji postępów w realizacji strategii. Stąd umiejętny dobór wskaźników na etapie tworzenia LSR zwiększa możliwość dobrej orientacji w realizowaniu celów szczegółowych.

Analizując udostępnione dokumenty opracowane przez LGD Podhale-Spisz można zauważyć, iż w przypadku 9 zapisanych w LSR przedsięwzięć nie osiągnięto jeszcze żadnego z założonych wskaźników (stan na 31 maja 2021). Są to następujące grupy przedsięwzięć: wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa; wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego – pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców w tym zakresie; integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru; zakwaterowanie i usługi; zachowanie i promocja dziedzictwa obszaru; działania na rzecz rozwijania ponadregionalnej oferty turystycznej; publikacje dotyczące obszaru LGD; wydarzenia sportowo-rekreacyjne.

Wartości nie budzą obaw osiągnięcia założonych w LSR wskaźników przedsięwzięcia z zakresu budowy lub modernizacji infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej oraz podejmowanie działalności gospodarczej, w tym w branżach, wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby. W tych przedsięwzięciach osiągnięto znaczącą większość wskaźników.

Przeprowadzone **badania IDI** wykazały, że w trakcie wdrażania LSR występowały pewne trudności w osiąganiu wskaźników, dotyczyło to głównie zadań w zakresie rozwoju działalności gospodarczej, w sytuacji kiedy pula środków finansowych okazała się zbyt mała, by osiągnąć założone wskaźniki. Celem przewyciężenia tych trudności, sprawnie ogłoszono nowe nabory (na niższe kwoty), by móc osiągnąć zakładane wskaźniki. Również pandemia CoViD-19 miała wpływ na osiąganie wskaźników w tym przypadku. Radzono sobie z tym problemem składając wnioski o przesunięcie terminów realizacji wskaźników (dotyczyło to głównie przedsięwzięć w gastronomii, hotelarstwie, infrastrukturze turystycznej i okołoturystycznej). Mimo pewnych trudności, w opinii respondentów poziom realizacji LSR nie budzi obaw co do osiągnięcia założonych wskaźników. Wśród najciekawszych operacji respondenci wskazali przedsięwzięcie zatytułowane „stworzenie wirtualnych izb regionalnych” (Nowa Biała), a także infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna (budowa altan rekreacyjnych), czy festiwal w Pyzówce.

Generalnie, oceniając postęp rzeczowy w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Podhale-Spisz, osiągnięcie większości wskaźników produktu nie budzi zastrzeżeń. Pomimo tak wielu wskaźników, w których wartość nadal wynosi 0, to warto zauważyć, że lata 2020 i 2021 były latami z największą liczbą naborów, co pozwala na stwierdzenie, że te wskaźniki nie są zagrożone.

Tabela 15 Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć zaplanowanych w LSR na obszarze LGD Podhale-Spiz w okresie programowania 2014-2020

Cel ogólny 1: SPISZ I PODHALE – WSPÓŁPRACA DLA ROZWOJU													
Cel szczegółowy 1.1: Wsparcie rozwoju turystyki i przedsiębiorczości mieszkańców Rozwój pasji mieszkańców i turystów													
Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja									
				2017		2018		2019		2020		31.05.2021	
				U	P	U	P	U	P	U	P	U	P
Wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego.	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej ukierunkowanych na wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy ukierunkowanym na wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego	szt.	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie ukierunkowanych na wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru: zakwaterowanie i usługi	Liczba operacji w zakresie realizacji wydarzeń integrujących branże mające kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej	szt.	12	0	0	0	0	6	0	10	2	10	4
Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	szt.	4	3	0	3	0	3	3	3	3	3	3
Rozwój działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (ogółem), w tym: - działających w ramach branż wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru; - mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu (min. 3); - ukierunkowanych na innowacje (min. 1); - wykorzystujących lokalne zasoby;	szt.	14	4	0	6	1	8	2	7	3	7	3
Rozwój prowadzonych przez osoby do 34 roku życia działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa przez osoby do 34 roku życia, w tym: - działających w ramach branż wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru; - wykorzystujących lokalne zasoby;	szt.	4	1	0	2	1	3	1	3	2	3	2

Podejmowanie działalności gospodarczej, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa przez osoby do 34 roku życia, w tym: - działających w ramach branż wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru; - wykorzystujących lokalne zasoby;	szt.	12	6	0	6	5	12	5	12	6	12	6
Wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie, ukierunkowanych na wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami z zakresu przedsiębiorczości	szt.	20	0	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego. Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej, ukierunkowanych na wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy ukierunkowanym na wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego	szt.	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cel szczegółowy 1.2: Rozwój pasji mieszkańców i turystów													
Działania marketingowe wspólne dla całego obszaru LGD	Liczba przeprowadzonych działań marketingowych wspólnych dla całego obszaru LGD	szt.	3	3	0	3	0	3	3	3	3	3	3

Izba regionalna	Liczba operacji obejmujących tworzenie izb regionalnych	szt.	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1
Promocja i stworzenie warunków do aktywnego trybu życia oraz integracji mieszkańców	Liczba operacji obejmujących działania w zakresie promocji i stworzenia warunków do aktywnego trybu życia oraz integracji mieszkańców	szt.	12	0	0	8	0	12	0	12	6	12	8
Zachowanie i promocja dziedzictwa obszaru	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach LSR na zachowanie i promocję dziedzictwa LGD	szt.	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Publikacje dotyczące obszaru LGD	Liczba operacji w zakresie tworzenia publikacji dotyczących obszaru LGD	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	10	0	0	3	0	3	3	3	3	3	3
Działania na rzecz rozwijania ponadregionalnej oferty turystycznej	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w zakresie działań na rzecz rozwijania ponadregionalnej oferty turystycznej	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy związanym z realizacją wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	szt.	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydarzenia sportowo-rekreacyjne	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w zakresie organizacji wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	szt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy związanym z realizacją wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	szt.	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło danych: dokumentacja LGD Podhale-Spiz, 2021.

Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć LSR (stan na 31.05.2021)

Analizując budżet LGD Spisz-Podhale zaplanowany na okres realizacji lokalnej strategii rozwoju można zauważyć, iż środki finansowe zostały podzielone między dwa cele: *Wsparcie rozwoju turystyki i przedsiębiorczości mieszkańców* – 4,6 mln zł oraz *Rozwój pasji mieszkańców i turystów* – 1 mln zł. Do końca maja 2021 roku przyznano na realizację przedsięwzięć 3 264 795,00 PLN, co stanowi 58,3% budżetu, a wypłacono 2 474 939,75 zł (44,25% budżetu ogółem). Zdecydowanie najwięcej środków w budżecie LSR przewidziano na przedsięwzięcia związane z podejmowaniem i rozwojem działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako *kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby*. Znaczny budżet zaplanowano także na działania w ramach budowy lub modernizacji infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej.

W badanym okresie, **jak wynika z IDI**, LGD Spisz-Podhale nie otrzymała tzw. bonusu. Natomiast budżet LSR został przewalutowany. Pandemia wpłynęła w niewielkim stopniu na realizację budżetu (przesunięcia w terminach osiągnięcia wskaźników i terminach rozliczenia umów). Zdaniem rozmówców budżet na realizację LSR był wystarczający. W przyszłości w ramach LSR powinny być dofinansowywane projekty związane z podejmowaniem (na ten cel powinno się przeznaczyć dla obszaru LGD Spisz-Podhale 1,5 mln zł) i rozwojem działalności gospodarczej (1 mln zł), a także infrastrukturą turystyczną i okołoturystyczną – wypożyczalnie rowerów i nart – 1 mln zł.

Generalnie, oceniając postęp finansowy w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Podhale-Spisz, mierzony wskaźnikami finansowymi jego realizacji stwierdzono, iż na dzień ewaluacji (31 maja 2021) jego realizacja jest na poziomie 58,37% wielkości przyznanego wsparcia finansowego i 44,25% wartości wypłaconej pomocy finansowej.

Tabela 16 Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć LSR na obszarze LGD Podhale-Spisz w latach 2016-2021 (stan na 31.05.2021)

Budżet w LSR	Postęp finansowy narastająco [PLN]											
	2016		2017		2018		2019		2020		2021 (stan na 31.05.)	
	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona
Wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego – realizacja na poziomie 0,00%												
45 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców – realizacja na poziomie 100,0%												
49 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	49 500,00	0,00	49 500,00	49 500,00	49 500,00	49 500,00	49 500,00	49 500,00
Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub okołoturystycznej – realizacja na poziomie 83,3%												
300 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150 000,00	0,00	250 000,00	50 000,00	250 000,00	100 000,00
Powstanie lub modernizacja infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej – realizacja na poziomie 75,0%												
800 000,00	0,00	0,00	599 945,00	0,00	599 945,00	0,00	599 954,00	521 961,00	599 954,00	521 961,00	599 945,00	521 961,00
Rozwój działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu i/lub ukierunkowanych na innowacje i/lub wykorzystujących lokalne zasoby – realizacja na poziomie 28,46%												
1 740 000,00	0,00	0,00	495 118,00	0,00	861 919,00	198 044,00	1 264 279,00	323 044,00	1 264 279,00	495 118,00	495 118,00	495 118,00
Rozwój prowadzonych przez osoby do 34 roku życia działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby – realizacja na poziomie 84,0%												
500 000,00	0,00	0,00	149 949,00	0,00	242 395,00	149 949,00	420 236,00	149 949,00	420 236,00	149 949,00	420 236,00	149 949,00
Wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa – realizacja na poziomie 0,00%												
50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Podejmowanie działalności gospodarczych, w tym w branżach wskazanych jako kluczowe dla rozwoju obszaru i/lub wykorzystujących lokalne zasoby – realizacja 83,3%												
960 000,00	0,00	0,00	480 000,00	192 000,00	480 000,00	264 000,00	480 000,00	464 000,00	800 000,00	464 000,00	800 000,00	624 000,00
Integracja branż mających kluczowe dla rozwoju obszaru, zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, kultura, rekreacja i rozrywka oraz handel hurtowy i detaliczny – 0,00%												
50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej – realizacja 22,9%												
36 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8 223,53	0,00	8 223,53	8 223,53	8 223,53	8 223,53	8 223,53	8 223,53
Wydarzenia sportowo-rekreacyjne – realizacja 0,00%												
63 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Działania marketingowe wspólne dla całego obszaru LGD – realizacja 100,00%												
300 000,00	0,00	0,00	300 000,00	0,00	300 000,00	0,00	300 000,00	284 415,75	300 000,00	284 415,75	300 000,00	284 415,75
Izba regionalna – realizacja 99,99%												
50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	49 996,00	0,00	49 996,00	49 996,00
Promocja i stworzenie warunków do aktywnego trybu życia oraz integracji mieszkańców – realizacja 100,00%												
300 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	200 000,00	0,00	300 000,00	0,00	300 000,00	150 000,00	300 000,00	200 000,00
Publikacje dotyczące obszaru LGD – realizacja 0,00%												
50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zachowanie i promocja dziedzictwa obszaru - realizacja 0,00%												
300 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem budżet LSR: 5 593 500,00	0,00	0,00	2 025 012,00 36,20%	192 000,00 3,43%	2 741 991,53 49,02%	611 993,00 10,94%	3 572 192,53 63,86%	1 801 093,28 32,2%	3 242 188,53 57,96%	2 173 167,28 38,85%	3 264 795,00 58,37%	2 474 939,75 44,25%
W tym: PROW 2014-2020	0,00	0,00	2 025 012,00	192 000,00	2 741 991,53	611 993,00	3 572 192,53	1 801 093,28	3 242 188,53	2 173 167,28	3 264 795,00	2 474 939,75

Źródło danych: dokumentacja LGD Podhale-Spisz, 2021.

5.3. Projekty współpracy

W analizowanym okresie LGD Spisz-Podhale jest partnerem w projekcie współpracy tzw. rowerowym, który miał być realizowany przez trzy LGD. Liderem projektu jest Podhalańska LGD. Obecnie projekt jest na etapie oceny w urzędzie marszałkowskim. Współpraca z partnerami projektu na etapie jego opracowywania była dobra (jeśli pojawiały się problemy, to były one tylko natury formalnej przy opracowaniu wniosku). Jeśli projekt zostanie zaakceptowany i zrealizowany, to – zdaniem respondentów – zapewne ta współpraca się rozwinie, choć jeszcze nie ma pomysłu odnośnie tematyki przyszłego projektu współpracy.

5.4. Działania poza RLKS

LGD Spisz-Podhale w analizowanym okresie wdrażania LSR realizowała poza programem LEADER jeden projekt pn. „Transgraniczna promocja tras turystycznych Podhala i Spisza”. Finansowany był on ze środków EFRR w kwocie 82 063,90 euro.

Tabela 17 Projekty i działania realizowane poza programem LEADER, na obszarze LGD Podhale-Spiz w okresie perspektywy finansowej 2014-2020 (stan na 31.05.2021)

Program/ fundusz	Okres realizacji działania	Opis działań	Osiągnięte wskaźniki	Czy działania są kontynuowane po zakończeniu realizacji projektu? W jaki sposób?	Budżet całego projektu/ działania [EUR]
InterReg Euroregion Tatry (EFRR)	01.05.2017- 31.03.2018	„Transgraniczna promocja tras turystycznych Podhala i Spisza” opracowanie logo trasy, utworzenie interaktywnej strony internetowej i aplikacji, wydanie mapy foliowej, opracowanie 7 filmów, oznakowanie 4,5 km tras, wyjazd studyjny, rajdy rowerowe;	Liczba nowych transgranicznych produktów turystycznych – zintegrowany system (1szt); Liczba nowych/ zmodernizowanych transgranicznych e-produktów i e-usług (1 szt.)	Aktualizacja danych o zakwaterowaniu, trasach rowerowych i wydarzeniach	82 063,90

Źródło danych: Dokumentacja LGD Spisz-Podhale, 2021.

Przeprowadzone **badania IDI** wykazały, iż inicjatywa tego projektu była wynikiem spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele LGD. W wyniku dyskusji przedstawiciele uznali, że realizacja tego projektu będzie owocować zwiększoną liczbą turystów, a przez to szerszą promocją regionów. Realizacja tego projektu wpisywała się w cele szczegółowe LSR,

związane z turystyką, sportem, rekreacją i zachowaniem dziedzictwa regionu. Jeśli chodzi o przyszłość, to zdaniem respondentów w przyszłości będzie realizowany podobny (lecz o nieco szerszym zakresie) projekt InterReg.

5.5. Działalność Biura LGD

Działalność biura LGD zostanie tu przedstawiona w kilku aspektach, a mianowicie organizacji pracy i współdziałania z organami statutowymi LGD, szkoleń pracowników biura i organów statutowych, realizacji planu komunikacji oraz prowadzonego doradztwa związanego z wdrażaniem LSR, w tym głównie poradami dla beneficjentów aplikujących o wsparcie finansowego projektów oraz wnioskujących o płatność (rozliczenie zrealizowanych projektów).

Organizacja pracy biura LGD

Przeprowadzone **badania IDI** wykazały, iż w biurze LGD Spisz-Podhale zatrudnionych jest dwu pracowników. W analizowanym okresie następowała rotacja pracowników, ale też bywały okresy, w których zatrudnienie obejmowało 2,5 etatu. Jeśli chodzi o zakres obowiązków, to generalnie taki podział istnieje i wynika ze specyfikacji działalności biura LGD. Jednakże w okresie naborów pracownicy zajmują się solidarnie tymi samymi sprawami, aby usprawnić proces aplikacyjny. Relacje między pracownikami biura a organami statutowymi LGD są dobre – biuro wspiera organy w ich obowiązkach. Oczywiście każdy organ statutowy ma swój regulamin pracy i opiera swą działalność na regulaminie. Podział czasu pracy biura generalnie można przedstawić następująco: doradztwo zajmuje około 10% ogólnego czasu pracy, praca związana z naborami (przygotowanie dokumentacji etc.) – zajmuje około 70-80%, realizacja innych prac – około 15%, monitoring realizacji LSR – około 5%. Pandemia CoViD-19 miała wpływ na pracę biura LGD, głównie w aspekcie organizacji pracy – większość zajęć odbywała się zdalnie.

Szkolenia

Analizując dane zawarte w tabeli, stwierdzono, iż pracownicy biura LGD Spisz-Podhale uczestniczyli w 53 szkoleniach zorganizowanych w okresie wdrażania LSR oraz w jednym wyjeździe studyjnym (do Portugalii). Były to głównie szkolenia związane z procedurami przygotowania wniosków aplikacyjnych, uregulowań prawnych związanych z RODO, prawa budowlanego, zasad ewaluacji LGD i LSR; prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładania działalności gospodarczej oraz działalności jst; tworzenia, realizacji i zarządzania projektami, a także rozwojem umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta. Ponadto członkowie organów statutowych uczestniczyli w 13 szkoleniach, m.in. na temat zasad ewaluacji LGD i LSR, prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładania działalności gospodarczej oraz

działalności jednostek ekonomii społecznej; tworzenia, realizacji i zarządzania projektami; rozwojem umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta oraz procedur oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020.

Badania IDI wykazały, iż najbardziej przydatne dla pracowników biura LGD Spisz-Podhale były szkolenia organizowane przez Urząd Marszałkowski, związane z funkcjonowaniem biura LGD, prawnymi aspektami stowarzyszeń z opracowywaniem planu biznesu, prawem budowlanym, prowadzeniem działalności gospodarczej. W przyszłości oczekują szkoleń z zakresu podstaw ekonomii, prawa budowlanego, prawnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej, przygotowania i oceny wniosków aplikacyjnych.

Tabela 18 Szkolenia pracowników biura oraz organów statutowych LGD Podhale-Spoisz, w okresie 2016-2020

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
14.07.2016	Szkolenie z zasad ewaluacji LGD i LSR	Socjometr, Paweł Hess	2
10.08.2016 19.09.2016 09.12.2016 10.12.2016	Przygotowanie członków Rady LGD oraz pracowników Biura LGD do sprawnego wdrażania LSR	Szkolenie wewnętrzne	2
10.08.2016	Szkolenie z zakresu zagadnień ustawy Prawo budowlane, jako przygotowanie pracowników Biura LGD do sprawnego wdrażania LSR	Sekretarz Starostwa Powiatowego Bartłomiej Garbacz	2
23.08.2016	Aktywizacja na obszarze realizacji LSR	Urząd Marszałkowski	1
6.09.2016 8.09.2016	Kształtowanie świadomości bezpieczeństwa teleinformatycznego w odniesieniu do zasad "Polityki Bezpieczeństwa" oraz "Instrukcji Zarządzania Systemami Informatycznymi" w dniach.	Dariusz Jarosław Łukasik	3
16.09.2016	Ochrona danych osobowych w praktyce	Zespół Ekspertów Manager	1
19.09.2016	Poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność realizowane w ramach działania 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatyw LEADER zorganizowanym przez Jednostkę Regionalną KSOW Woj. Małopolską.	Urząd Marszałkowski	2
14-16.11. 2016	Biznesplan dla operacji rozpoczęcia lub rozwijanie działalności gospodarczej realizowanej w ramach LSR	CDR Brwinów	1
21-23.11. 2016	Rola i zadania biura LGD w procesie wdrażania LSR	CDR Brwinów	1
09.12.2016	Poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność realizowane w ramach działania 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatyw LEADER	Małopolska Sieć LGD, Marzena Cieślak	2
10-11.12.	Przygotowanie członków Rady LGD oraz pracowników Biura LGD do sprawnego wdrażania LSR,	Julian Kowalczyk, prezes LGD	2

2016	Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014–2020		
19-20.12. 2016	Pomoc publiczna i pomoc de minimis w kontekście wdrażania PROW na lata 2014-2020	JEZIEWSKI S. C. Agnieszka Jezierska. Zbigniew Jezierski	3
29.12.2016	Szkolenie z zakresu prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładania działalności jednostek sektora finansów publicznych.	Wiesław Parzygnat Wiceprezes	2
04.01.2017	Przygotowanie członków Rady LGD oraz pracowników Biura LGD do sprawnego wdrażania LSR, omówienie procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020	Marzena Cieślak	3
26.01.2017	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	Urząd Marszałkowski	1
16-17.01. 2017	Podniesienie kompetencji w zakresie oceny formalnej wniosków w ramach PROW na lata 2014-2020 ze szczególnym naciskiem na weryfikację biznesplanów i dokumentacji technicznej projektów inwestycyjnych	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich	1
7.03.2017	Szkolenie w zakresie prowadzonego doradztwa dla potencjalnych beneficjentów i skutecznej komunikacji ze społecznością	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich	2
18-19.05. 2017	Szkolenie w zakresie nabycia kompetencji z monitorowania i ewaluacji LSR (projektów)	CDR Kraków	2
31.08.2017	Szkolenia z zakresu tworzenia, realizacji i zarządzania projektami	Katarzyna Pacholska-Sowa	2
28-29.09. 2017	Szkolenia z zakresu rozwoju umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta	Zbigniew Jezierski	2
3.10.2017	Szkolenia z zakresu pisania wniosków o przyznanie pomocy oraz biznesplanów	Katarzyna Pacholska-Sowa	2
22-23.11. 2017	Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020	Wiesław Parzygnat, wiceprezes Zarządu	2
4.12.2017	Wdrażanie LSR	Urząd Marszałkowski	2
17.01.2018	Szkolenie dla Lokalnych Grup Działania	Urząd Marszałkowski	2
16.04.2018	Rozporządzenie o ochronie danych osobowych w praktyce	Inwestycje Rozwój Personel Sp. z o.o.	1

24.04.2018	Szkolenie dla Lokalnych Grup Działania Bezpieczeństwo Informacji i ochrony danych osobowych RODO	Urząd Marszałkowski	2
13-20.05.2018	Wjazd studyjny Portugalia	Urząd Marszałkowski	1
24-26.05.2018	Akademia Umiejętności Animatora	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich	1
21.04.2018	Turystyczna Marka Terytorialna	ROT Województwa Świętokrzyskiego	1
27.06.2018	Szkolenie dla lokalnych grup działania, granty, projekty, operacje własne	Urząd Marszałkowski	2
6, 13, 27, 28.08.2018	Wypełnianie dokumentacji związanej z poddziałaniem 19.2	Urząd Marszałkowski	3
22.09.2018	Jak napisać wniosek w pr. Równe Szanse	Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży	2
12-14.12.2018	Zasady ewaluacji LGD i LSR; Prawne aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładanie działalności gospodarczej oraz działalności jst; Tworzenie, realizacja i zarządzanie projektami; Rozwój umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta	Fundacja Moderato	3
9.01.2019	Szkolenie dla Partnerów KSOW	Urząd Marszałkowski	1
6.02.2019	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
12.03.2019	Szkolenie dla lokalnych grup działania - pracowników i rady grupy Spisz Podhale	Urząd Marszałkowski	2
17.04.2019	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
15-16.06.2019	Ochrona danych osobowych; Przygotowanie członków rady LGD oraz pracowników biura LGD do sprawnego wdrażania LSR; Procedury oceny i wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020	J. Szlegel; W. Parzygnat; W. Sołtys; S. Buła	2
24.09.2019	Szkolenie dla Lokalnych Grup Działania	Urząd Marszałkowski	1
15.11.2019	Szkolenie zakresu wolontariatu	RC Wolontariatu Kraków	1

22.11.2019	Szkolenie dla partnerów KSOW	Urząd Marszałkowski	1
9.12.2019	Kierunek Rozwoju Turystyki do 2025	Urząd Marszałkowski	1
16.12.2019	Ewaluacja dla LGD	Ministerstwo Rolnictwa	1
18-19.12. 2019	Ochrona danych osobowych; Rozwój umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta;	Fundacja Moderato	3
13.01.2020	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
4.04.2020	Szkolenie dla lokalnych grup działania: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030; Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027	Urząd Marszałkowski	1
24.06.2020	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
9.09.2020	Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020	Wiesław Parzygnat; Janina Szlegel	2
16.09.2020	Szkolenie dla lokalnych grup działania – zmiany LSR w wynikające ze zmiany przepisów prawnych	Urząd Marszałkowski	2
27.11.2020	ROW - Zarządzanie i działania w małej LGD	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w KRAKOWIE	
14.12.2020	Szkolenie dla partnerów KSOW	Urząd Marszałkowski	1
16.12.2020	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
9.04.2021	Szkolenie dla lokalnych grup działania	Urząd Marszałkowski	1
18-19.05. 2021	Monitoring i ewaluacja	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich	1
22.05.2021	Praktyczne warsztaty z oceny wniosków	Urząd Marszałkowski	1
15.03.2021	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	Training House	1
5.04.2021	Biznesplan we wnioskach o dofinansowanie	Urząd Marszałkowski	1

Tabela 19 Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych członków zarządu	Liczba przeszkolonych członków rady
14.07.2016	Szkolenie z zasad ewaluacji LGD i LSR	Socjometr - Paweł Hess	2	6
06.09.2016 i 08.09.2016	Kształtowanie świadomości bezpieczeństwa teleinformatycznego w odniesieniu do zasad "Polityki Bezpieczeństwa" oraz "Instrukcji Zarządzania Systemami Informatycznymi" w dniach.	Dariusz Jarosław Łukasik	2	9
09.12.2016	Poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność realizowane w ramach działania 19Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatyw LEADER	Małopolska Sieć LGD - Marzena Cieślak	2	10
10-11.12. 2016	Przygotowanie członków Rady LGD oraz pracowników Biura LGD do sprawnego wdrażania LSR; Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020;	Julian Kowalczyk, prezes LGD	3	9
29.12.2016	Szkolenie z zakresu prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładania działalności jednostek sektora finansów publicznych	Wiesław Parzygnat, wiceprezes	3	9
04. 01. 2017	Przygotowanie członków rady LGD oraz pracowników biura LGD do sprawnego wdrażania LSR, omówienie procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020	Marzena Cieślak	2	11
31.10.2017	Szkolenia z zakresu pisania wniosków o przyznanie pomocy oraz biznesplanów	Katarzyna Pacholska-Sowa	4	9

22-23.11. 2017	Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020	Wiesław Parzygnat, wiceprezes zarządu	3	12
12-14.12. 2018	Zasady ewaluacji LGD i LSR, Prawne aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych, zakładania działalności gospodarczej oraz działalności jst; Tworzenie, realizacja i zarządzania projektami; Rozwój umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta;	Fundacja Moderato	3	10
12.03.2019	Szkolenie dla lokalnych grup działania - pracowników i rady grupy Spisz Podhale		3	10
15-16.06. 2019	Ochrona danych osobowych; Przygotowanie członków Rady LGD oraz pracowników biura LGD do sprawnego wdrażania LSR; Procedury oceny i wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020	Wiesław Parzygnat, Janina Szlegel	2	5
18-19.12. 2019	Ochrona danych osobowych	Fundacja Moderato	3	10
21.02.2020	Udzielenie wsparcia oraz wybór operacji z LSR	Wiesław Parzygnat, Janina Szlegel	3	10
9.09.2020	Procedury oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020	Wiesław Parzygnat, Janina Szlegel	3	10

Źródło danych: dokumentacja LGD Podhale-Spiz, 2021.

Realizacja planu komunikacji w ujęciu wskaźnikowym

Niezbędnym warunkiem osiągnięcia celów założonych w LSR jest prawidłowo przygotowany i realizowany plan komunikacji. O rozpoczęciu realizacji działań zapisanych w strategii poinformowano potencjalnych beneficjentów poprzez rozpoczęcie działań w ramach kampanii informacyjnej rozpoczętej w 2017 roku na temat głównych założeń LSR na lata 2016-2022. Narzędziami wykorzystany w tej kampanii były m.in. artykuły na stronach internetowych LGD i urzędów gmin wchodzących w skład LGD, artykuł w prasie lokalnej, spotkania informacyjno-konsultacyjne, ulotki, biuletyny, ogłoszenia pisemne, spotkania doradcze, newsletter, a także w czasie innych wydarzeń.

Następnie w każdym roku organizowano kampanie informacyjne nt. zasad oceny i wyboru operacji przez LGD. Sukcesywnie informowano o warunkach i sposobach realizacji projektów, możliwości samozatrudnienia, czy też wzięcia udziału w działaniach kwalifikacyjnych w ramach realizowanych projektów, prezentowano realizowane projekty oraz efekty zrealizowanych projektów. We wszystkich tych działaniach komunikacyjnych wykorzystywano szeroką gamę środków i narzędzi komunikacji.

Począwszy od 2017 roku regularnie dokonywano monitorowania i podsumowywania działań komunikacyjnych. Wykorzystywano w tym celu ankiety (a więc informację zwrotną o jakości świadczonej pomocy w postaci konsultacji i doradztwa) i obserwacje własne.

Analiza danych zawartych w tabeli wskazuje, iż LGD Spisz-Podhale wykorzystywała wszystkie zaplanowane sposoby komunikowania, jakkolwiek część z nich stosowana była z dużą częstotliwością, a niektóre okazjonalnie. Wiele narzędzi komunikowania było typowymi, powszechnie stosowanymi – i one sprawdzały się najbardziej **w opinii pracowników biura LGD**.

Badania IDI potwierdziły, iż narzędziem monitorowania efektów planu komunikacji były głównie ankiety, przeprowadzane po każdym zaplanowanym działaniu komunikacyjnym i były one także podstawą do wprowadzania zmian. Wykorzystywano także w tym celu wywiady okazjonalne oraz obserwacje własne (które zdaniem respondentów są bardzo dobrym sposobem badania efektów wdrażania LSR). Korzystanie z wielu sposobów i narzędzi komunikacji sprzyja dotarciu do szerokiego spektrum grup wiekowych, zawodowych, defaworyzowanych itp. w społeczności lokalnej. Pandemia CoViD-19 wpływała na realizację działań komunikacyjnych, dotyczyło to np. zmiany terminów szkoleń, ale także wpłynęła na zwiększenie częstotliwości korzystania z mediów społecznościowych czy telekomunikacji. Wskazuje na to zwiększona liczba wyświetleń strony www LGD. Odnosnie przyszłości, respondenci wypowiadają się, iż nadal powinny być wykorzystywane w komunikacji przede wszystkim spotkania informacyjno-konsultacyjne, strona www LGD oraz media społecznościowe.

Tabela 20 Realizacja plan działań komunikacyjnych LGD Spisz-Podhale w okresie wdrażania LSR

Działanie komunikacyjne	Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta na dzień:					
			31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020	31.05. 2021
Kampania informacyjna – podsumowanie dotychczas zrealizowanych działań oraz przedstawienie	Artykuły na stronie internetowej LGD	Liczba odsłon	0	1 518	1961	2308	3609	4405
		Liczba artykułów	0	3	4	6	8	9
	Artykuły na profilu LGD na portalu społecznościowym	Liczba odsłon	0	0	1238	1347	1374	1670
		Liczba artykułów	0	0	4	5	6	7
	Prezentacja informacji podczas wydarzeń na obszarze LGD	Liczba prezentacji	0	10	13	16	16	16
	Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie lub spotkanie online	Liczba spotkań	0	3	4	6	7	9
	Ulotka informacyjna dystrybuowana na obszarze LGD	Liczba ulotek	0	11	13	14	19	22
		Liczba egzemplarzy	0	0	0	8 234	8 451	8 857
	Biuletyn LGD w wersji elektronicznej	Liczba odsłon	0	2 080	2 570	2 967	11 672	14 191
	Utworzenie mobilnego punktu doradztwa i informacji – Doradztwo Indywidualne	Liczba punktów mobilnych	0	8	12	17	24	24
	Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych – badania ankietowe	Liczba ankiet	0	421	541	609	757	774
	Informacja i doradztwo w siedzibie LGD	Liczba udzielonych informacji i porad	0	274	428	522	612	637

	Kontakt poprzez rozmowę telefoniczną, e-mail, media społecznościowe lub formularza zgłaszania opinii na stronie internetowej	Liczba kontaktów	0	155	221	262	396	444
	Materiał informacyjny w portalach internetowych i/lub prasie obejmującej obszar LGD	Liczba materiałów	0	4	5	6	8	8
	Spotkanie podczas Sesji Rady w każdej gminie lub spotkanie online	Liczba spotkań	0	2	3	4	5	5
	Spotkanie dla grupy de faworyzowanej określonej w LSR lub spotkanie online	Liczba spotkań	0	4	5	7	8	8
	Ankieta elektroniczna rozsyłana na adres e-mail beneficjentów	Liczba adresatów	0	67	24	63	82	95
Kampania informacyjna – poinformowanie o planowanym konkursie	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w siedzibach instytucji użyteczności publicznej	Liczba ogłoszeń	0	10	13	19	25	28
		Liczba tablic	0	3	6	9	18	24
	Artykuły na stronie internetowej LGD	Liczba odsłon	0	1 249	2 822	5 529	10 749	14 639
		Liczba artykułów	0	6	9	12	21	29
	Artykuły na stronach internetowych urzędów gmin z linkiem do www LGD	Liczba artykułów	0	5	8	16	21	27
	Artykuły na profilu LGD na portalu społecznościowym	Liczba odsłon	0	1 007	1 958	2 337	6 488	6 810
		Liczba artykułów	0	3	8	11	20	25
	Newsletter – wysłane informacje	Liczba adresatów	0	195	304	502	660	660
	Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD lub spotkanie	Liczba spotkań	0	3	4	6	8	10

	online – doradztwo grupowe							
	Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów lub szkolenie online – doradztwo grupowe	Liczba uczestników	0	72	89	119	129	129
		Liczba szkoleń	0	3	4	6	8	8
Kampania informacyjna – poinformowanie o wynikach konkursu	Artykuły na stronie internetowej LGD	Liczba odsłon	0	738	1 518	2 838	5 833	6 188
		Liczba artykułów	0	3	6	10	18	19
	Artykuły na profilu LGD na portalu społecznościowym	Liczba odsłon	0	0	874	1 098	2 055	2 304
		Liczba artykułów	0	0	5	9	18	19
Włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w procesie aktualizacji LSR	Artykuł na stronie internetowej LGD	Liczba odsłon	0	0	1 131	1 361	2 518	2 762
		Liczba artykułów	0	0	5	7	9	10
	Artykuł na profilu LGD na portalu społecznościowym	Liczba odsłon	0	0	774	982	1 240	1 240
		Liczba artykułów	0	0	5	7	9	10
	Newsletter – wysłanie informacji	Liczba adresatów	0	0	309	309	468	468

Źródło danych: dokumenty LGD Spisz-Podhale, 2021.

W kontekście realizacji planu komunikacji warto spojrzeć na informowanie mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale o działaniach LGD. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru (uczestniczyło w nich 207 osób) wskazują, iż najbardziej skutecznymi formami informacji o działaniach prowadzonych przez LGD Spisz-Podhale okazały się: odwiedzanie strony internetowej LGD (152 odpowiedzi „tak”), czytanie informacji LGD na stronie internetowej swojej gminy (148 wskazań), odwiedzanie profilu LGD na Facebooku (96 wskazań), a w dalszej kolejności uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD (88 wskazań). Najmniej osób wskazało stoiska LGD organizowane w czasie imprez lokalnych lub festynów (tylko 4 odpowiedzi) oraz czytanie publikacji w prasie dotyczących działań LGD (26 odpowiedzi „tak”).

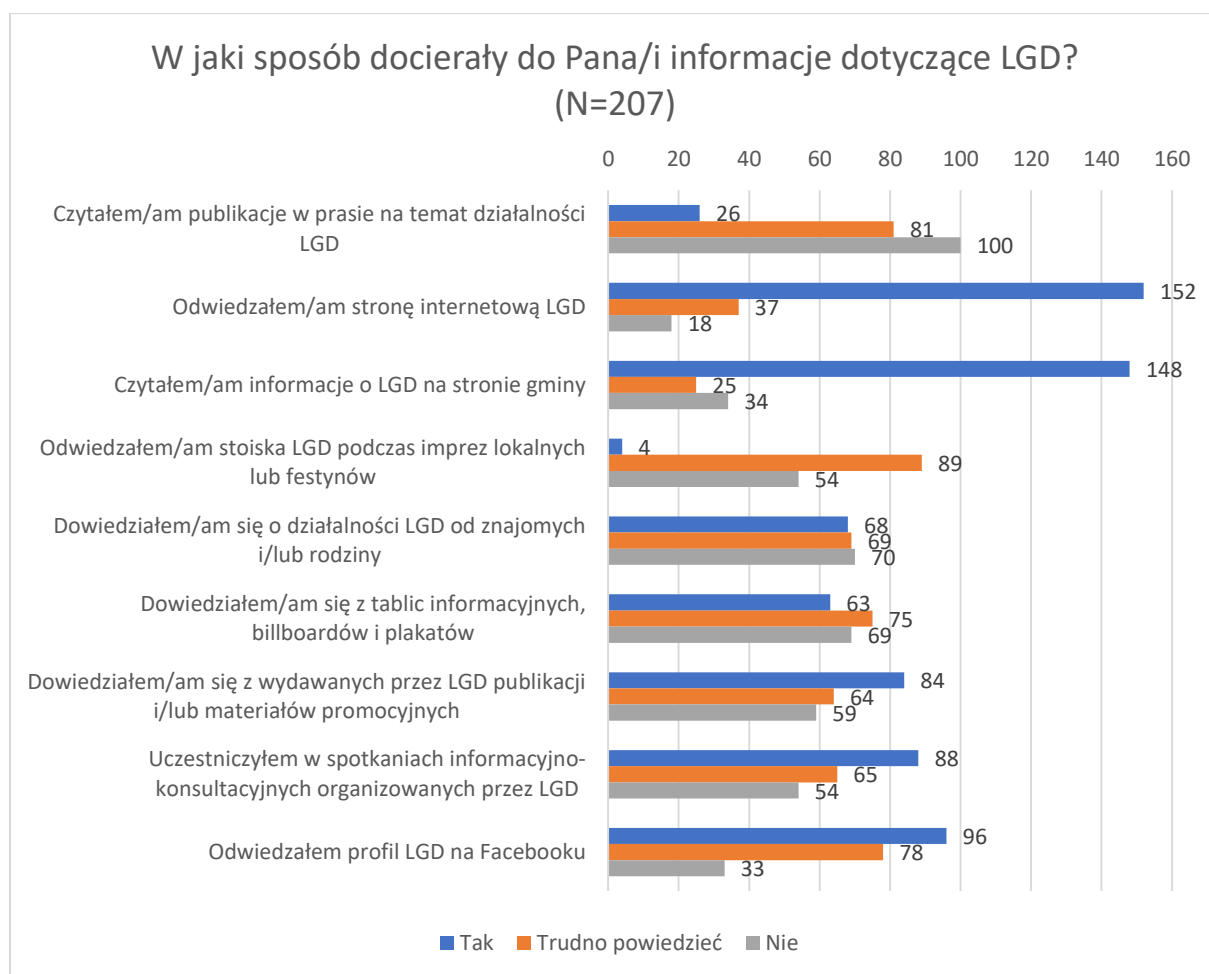
Te wyniki badań mogą być przydatne dla twórców kolejnej strategii rozwoju przy budowaniu planu komunikowania. Powinny także być wzięte pod uwagę przez biuro LGD przy wprowadzaniu ewentualnych korekt do planu komunikowania.

Tabela 21 Sposoby transferu informacji do mieszkańców obszaru o działaniach LGD - opinie badanych mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale

Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych	Wskazania źródeł informacji			N
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	
Czytanie publikacji w prasie na temat działalności LGD	26	81	100	207
Odwiedzanie strony internetowej LGD	152	37	18	207
Czytanie informacji o LGD na stronie gminy	148	25	34	207
Odwiedzanie stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	4	89	54	147
Informacje o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	68	69	70	207
Informacje z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	63	75	69	207
Informacje z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	84	64	59	207
Uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	88	65	54	207
Odwiedzanie profilu LGD na Facebooku	96	78	33	207

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 12 Sposoby transferu informacji do mieszkańców obszaru o działaniach LGD - opinie badanych mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Realizacja doradztwa przez biuro LGD

Doradztwo realizowane przez biuro LGD Spisz-Podhale prowadzone było głównie w formie indywidualnej. Najwięcej porad udzielono bezpośrednio w biurze. Znaczna liczba porad indywidualnych udzielana była także w formie telefonicznej, mailowej lub internetowej (w prowadzonej przez LGD Spisz-Podhale dokumentacja tych form doradztwa prowadzona jest ona razem, bez wyodrębniania porad telefonicznych i udzielanych innymi środkami elektronicznymi).

Tabela 22 Doradztwo realizowane przez biuro LGD Spisz-Podhale

Wyszczególnienie	Dane na dzień					
	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020	31.05. 2021
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa w biurze	151	274	485	522	612	637
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa udzielonych telefonicznie	60	155	233	262	396	444
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa mailowo/ przez Internet						
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (suma wierszy powyżej)	211	429	718	784	1 008	1 081

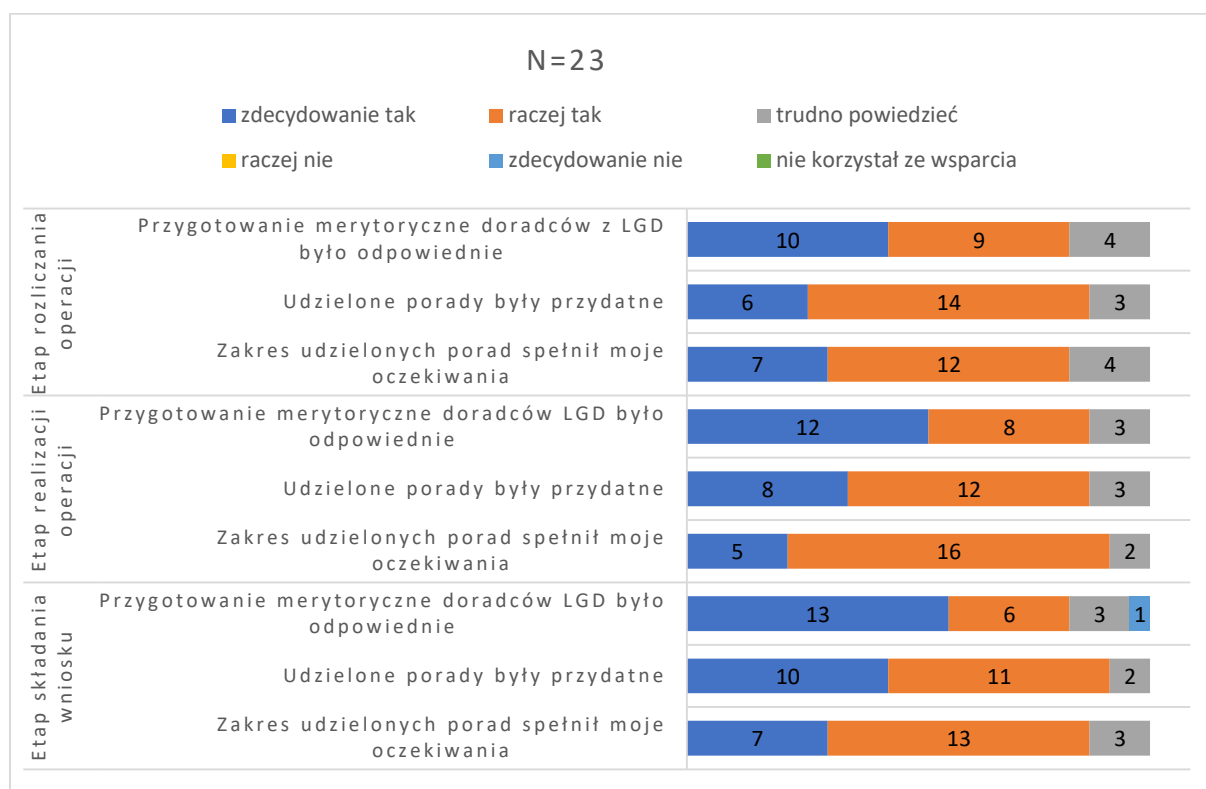
Źródło danych: dokumentacja LGD Podhale-Spisz, 2021.

Doradztwo – według **badania IDI** – prowadzone przez biuro LGD organizowane było w różny sposób – bezpośrednio w biurze (LGD ma na ten cel dodatkowe pomieszczenie), spotkania bezpośrednio w gminach, a w czasie pandemii CoViD-19 głównie mailowo, telefonicznie lub też indywidualnie w biurze, po uprzednim ustaleniu terminu spotkania. Innymi słowy, doradztwo świadczone było przez cały okres wdrażania LSR, jednak w czasie pandemii zmieniła się jego forma. Mieszkańcy chętnie korzystali z doradztwa. Porównując jakość wniosków aplikacyjnych składanych przez potencjalnych beneficjentów, którzy uprzednio korzystali z doradztwa z wnioskami beneficjentów, którzy nie uczestniczyli w żadnej z form doradztwa, to różnice były duże na korzyść tych pierwszych. Podobne różnice można zaobserwować analizując jakość opracowanych wniosków aplikacyjnych przez poszczególne grupy beneficjentów. Najlepiej jakościowo opracowywały je jednostki samorządu terytorialnego, które zatrudniają specjalistów z zakresu aplikowania o wsparcie projektów i ci specjaliści zawsze uczestniczą w różnych formach doradztwa. Na drugim miejscu pod względem jakości opracowanych wniosków byli przedsiębiorcy (także w dużej części uczestnicy procesów doradczych). Respondenci uważają, iż w przyszłości niezbędne są szkolenia pracowników biura LGD z zakresu nowej perspektywy finansowej oraz przepisów prawa. Natomiast są zdania, iż dla potencjalnych beneficjentów nie są konieczne żadne

dotychczasowe zachęty do uczestnictwa w doradztwie, ponieważ już obecnie otrzymują za to uczestnictwo punkty doliczane do sumy punktów w ocenie wniosku aplikacyjnego.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród beneficjentów uczestniczyło 23 osoby. Badania te wykazały, iż większość beneficjentów ocenia pozytywnie doradztwo świadczone przez biuro LGD (odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” uzyskiwały przy każdym zakresie wsparcia i na każdym etapie realizacji projektu od 19 do 21 wskazań). Tylko jeden z beneficjentów ocenił, iż był zdecydowanie niezadowolony z doradztwa na etapie składania wniosku.

Wykres 13 Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD Spisz-Podhale

Źródło: Socjometr, badania własne 2021.

Tabela 23 Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD Spisz-Podhale

Etap i zakres wsparcia		Stopień oceny poszczególnych zakresów wsparcia						N
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie korzystałem ze wsparcia na tym etapie	
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	7	13	3	0	0	0	23
	Udzielone porady były przydatne	10	11	2	0	0	0	23
	Przygotowanie merytoryczne doradców LGD było odpowiednie	13	6	3	0	1	0	23
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	5	16	2	0	0	0	23
	Udzielone porady były przydatne	8	12	3	0	0	0	23
	Przygotowanie merytoryczne doradców LGD było odpowiednie	12	8	3	0	0	0	23
Etap rozliczania operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	7	12	4	0	0	0	23
	Udzielone porady były przydatne	6	14	3	0	0	0	23
	Przygotowanie merytoryczne doradców z LGD było odpowiednie	10	9	4	0	0	0	23

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Badania ankietowe wykazały, iż kompetencje doradców biura LGD są w zdecydowanej mierze wysokie. Świadczą o tym bowiem oceny wystawione przez beneficjentów zarówno na etapie składania wniosków aplikacyjnych, jak i na etapie realizacji projektu oraz na etapie rozliczania operacji. Odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” na poszczególnych etapach prowadzenia operacji zostały wystawione przez 19-21 beneficjentów (na 23 uczestników badania ogółem). Ocena „zdecydowanie nie” jest tylko jedna i odnosi się do etapu składania wniosku. Natomiast oceny „trudno powiedzieć” (w liczbie od 1 do 4) występują na każdym etapie prowadzenia operacji i w odniesieniu do każdego z analizowanych zakresów.

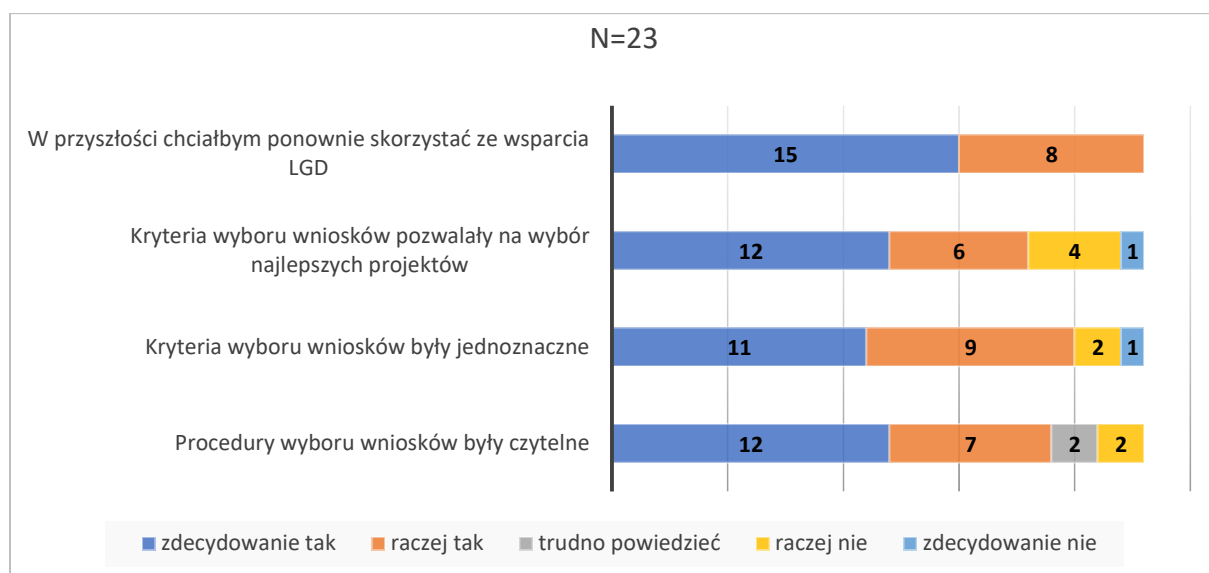
Podobnie wysoko ocenili beneficjenci procedury wyboru i kryteria oceny wniosków aplikacyjnych, o czym świadczą oceny pozytywne w liczbie od 20 do 23 wskazań na te oceny.

Tabela 24 Ocena procedur wyboru i kryteriów oceny operacji przez beneficjentów działań LGD

Procedury i kryteria oceny wniosków aplikacyjnych	Stopień oceny poszczególnych zakresów wsparcia					N
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	
Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	12	7	2	2	0	23
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	11	9	0	2	1	23
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	12	6	0	4	1	23
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	15	8	0	0	0	23

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 14 Ocena procedur wyboru i kryteriów oceny operacji przez beneficjentów działań LGD Spisz-Podhale

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Ankietowani w większości wskazali, iż zarówno procedury związane z aplikowaniem o wsparcie projektu, jak i kryteria oceny i wyboru wniosków do wsparcia finansowego były dla nich jasne i jednoznaczne (18 do 20 odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Tylko jedna osoba wskazała odpowiedź „zdecydowanie nie” przy kryteriach wyboru wniosku i również jedna osoba wyraziła opinię „zdecydowanie nie” przy pytaniu o wpływie kryteriów na jakość wybieranych projektów. Podobnie respondenci wskazali odpowiedź „raczej nie” przy pytaniu o zrozumiałość kryteriów i ich wpływ na jakość wybieranych projektów do wsparcia finansowego (liczba wskazań między 2 a 4 osoby). Wszyscy respondenci stwierdzili,

iz jeśli będzie to możliwe, to w przyszłości zamierzają ponownie aplikować o wsparcie finansowe swoich przedsięwzięć.

Wyniki badań ankietowych wskazują także, iż najbardziej skutecznymi formami informacji o przeprowadzanych naborach wniosków aplikacyjnych przez LGD Spisz-Podhale okazały się: odwiedzanie strony internetowej LGD (18 wskazań), czytanie informacji LGD na stronie internetowej swojej gminy (16 wskazań), odwiedzanie profilu LGD na Facebooku (16 wskazań), a w dalszej kolejności uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD (13 wskazań). Najmniej osób wskazało publikacje w prasie (13 odpowiedzi „nie”) oraz tablice informacyjne, billboardy i plakaty prasie jako przydatne źródła informacji o naborach wniosków aplikacyjnych (10 odpowiedzi „nie”).

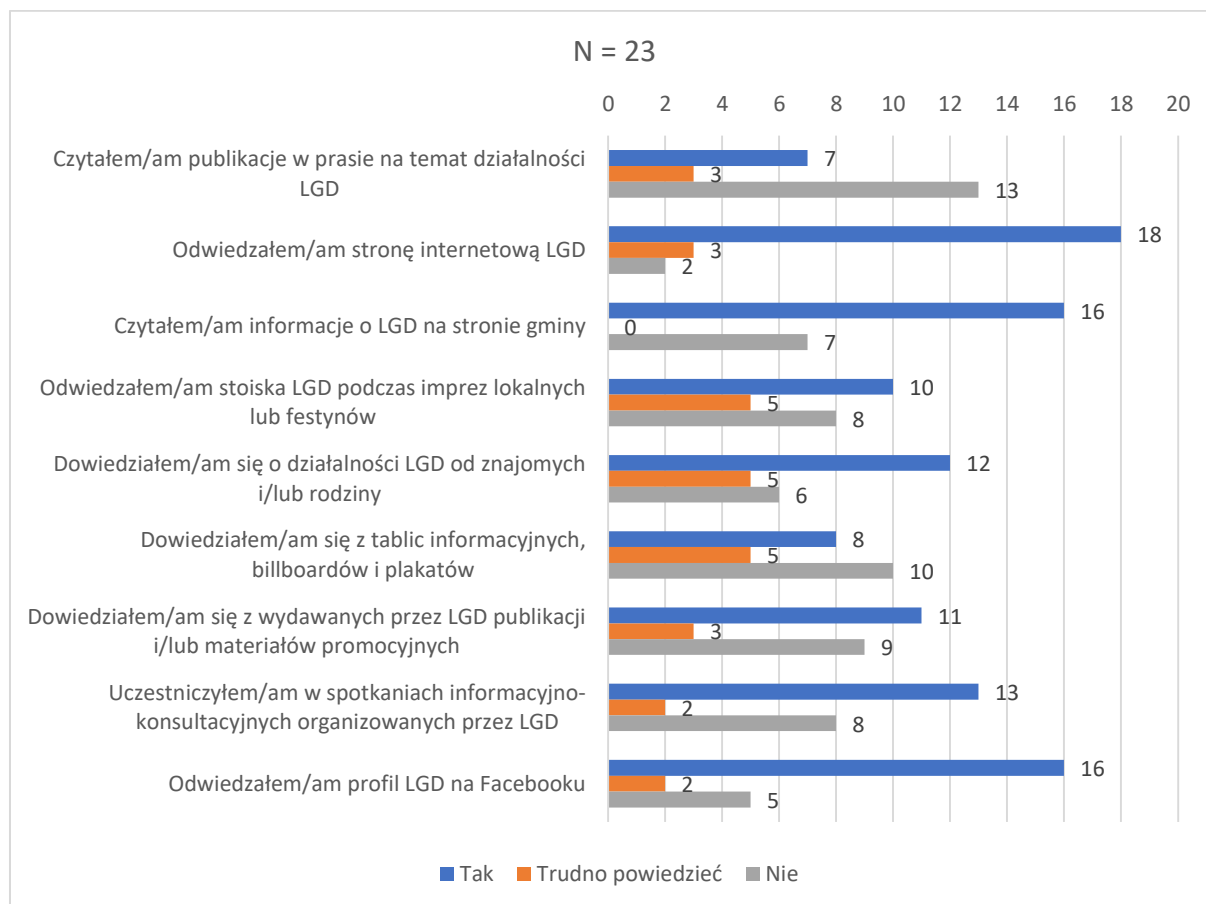
Te wyniki badań mogą być przydatne dla twórców kolejnej strategii rozwoju przy budowaniu planu komunikowania. Powinny także być wzięte pod uwagę przez biuro LGD przy wprowadzaniu ewentualnych korekt do planu komunikowania.

Tabela 25 Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych

Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych	Wskazania źródeł informacji			N
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	
Czytanie publikacji w prasie na temat działalności LGD	7	3	13	23
Odwiedzanie strony internetowej LGD	18	3	2	23
Czytanie informacji o LGD na stronie gminy	16	0	7	23
Odwiedzanie stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	10	5	8	23
Informacje o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	12	5	6	23
Informacje z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	8	5	10	23
Informacje z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	11	3	9	23
Uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	13	2	8	23
Odwiedzanie profilu LGD na Facebooku	16	2	5	23

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 15 Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych

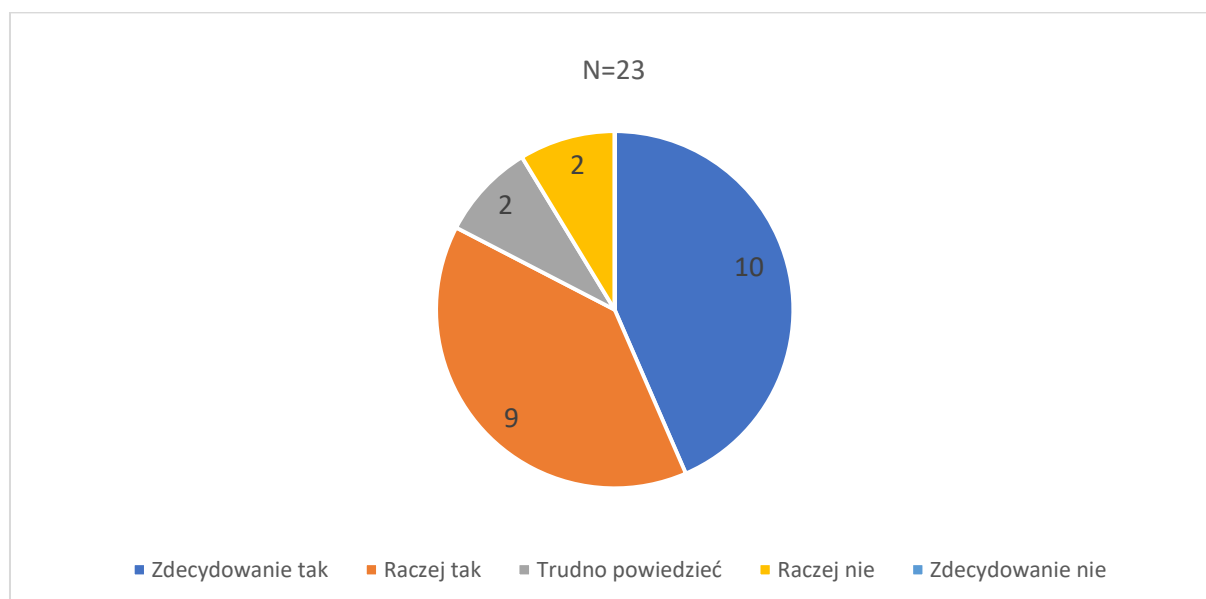

Źródło: Socjometr, badania własne 2021.

Zaprezentowane wyżej dane dotyczące źródeł i sposobów komunikowania o naborach wniosków korespondują z danymi oceniającymi stopień szczegółowości przekazywanych przez LGD informacji.

Otóż prawie połowa badanych (10 beneficjentów) oceniła go jako „zdecydowanie wystarczający”, a 9 beneficjentów jako „raczej wystarczający”. Mimo więc różnej oceny źródeł informacji, okazuje się, iż dla 19 beneficjentów przekazane informacje były wystarczające, aby przygotować i złożyć wniosek aplikacyjny o wsparcie projektu. Dwu badanych beneficjentów stwierdziło, iż „trudno powiedzieć”, czy te informacje były wystarczające, oraz dwu, że „raczej nie”. Żaden z respondentów nie wskazał odpowiedzi „zdecydowanie nie”.

Wykres 16 Stopień przydatności przekazywanych przez LGD Perły Beskidu Sądeckiego informacji

Źródło: Socjometr, badania własne 2021.

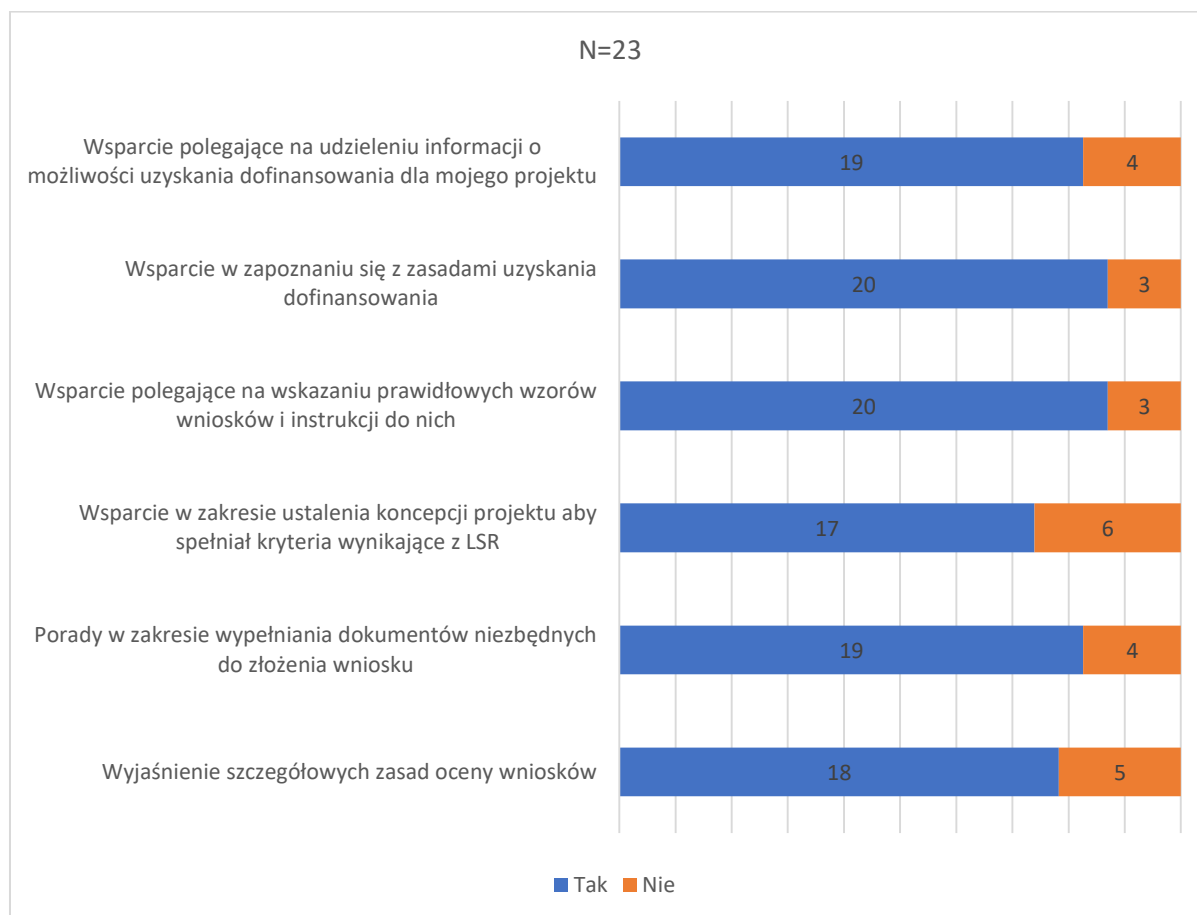
Badania ankietowe beneficjentów wykazały, że zdecydowana większość z nich (od 17 do 22 respondentów) skorzystała z pomocy LGD na różnych etapach przygotowania wniosku aplikacyjnego. Na etapie składania wniosku aplikacyjnego największa liczba beneficjentów skorzystała z porad w zakresie wskazania właściwego formularza wniosku i instrukcji do jego wypełniania oraz z zakresu zasad uzyskania dofinansowania. informacji o zasadach uzyskania dofinansowania konkretnego przedsięwzięcia..

Tabela 26 Zakres korzystania z pomocy LGD Spisz-Podhale na etapie składania wniosku

Zakres pomocy	Tak	Nie	N
Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	19	4	23
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	20	3	23
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	20	3	23
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	17	6	23
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	19	4	23
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	18	5	23

Źródło: Socjometr, badania własne 2021.

Wykres 17 Zakres korzystania z pomocy LGD Spisz-Podhale na etapie składania wniosku

Źródło: Socjometr, badania własne 2021.

5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności

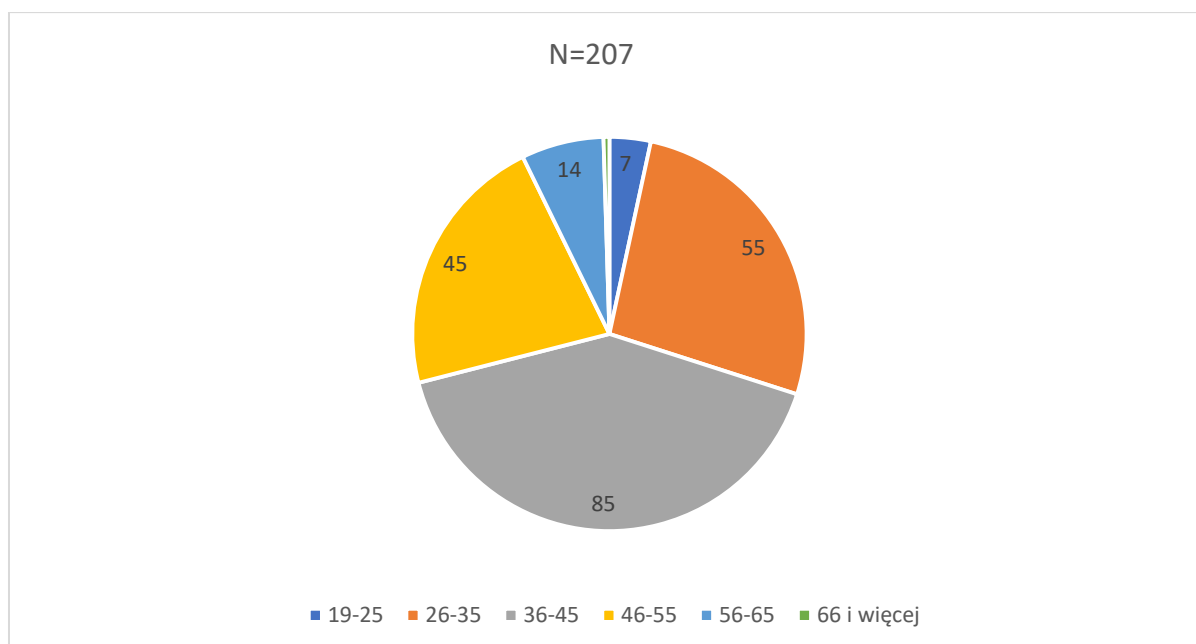
Ocena zmian na obszarze LGD Spisz-Podhale oparta została na opiniach mieszkańców wyrażonych w ankietach oraz analizie danych statystycznych pozyskanych z BDL i ocenie postępów w realizacji rzeczowej i finansowej LSR. Ankiety zostały zamieszczone w Internecie i każdy z respondentów miał do nich dostęp bezpośredni. Ankieta zawierała pytania zamknięte, wśród których respondent mógł wybrać zaproponowaną odpowiedź oceniającą stopień zgadzania się z nią. Założono, iż minimalna liczby zebranych ankiet od mieszkańców to 100. W badaniach wzięło udział 207 mieszkańców, w tym 96 kobiet i 109 mężczyzn (2 osoby wolały nie odpowiedzieć na pytanie o płeć). Najwięcej respondentów było w grupach wiekowych 36-45 lat (85 osób), 26-35 lat (55 osób), i 46-55 lat (45 osób).

Tabela 27 Wiek i płeć respondentów – mieszkańców LGD Spisz-Podhale

Wiek	Liczba osób	Płeć	Liczba osób
19-25	7	Kobieta	96
26-35	55		
36-45	85	Mężczyzna	109
46-55	45		
56-65	14	Wolę nie odpowiadać na to pytanie	2
66 i więcej	1		

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 18 Wiek respondentów – mieszkańców LGD Spisz-Podhale

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Badaniami ankietowymi objęto oceny następujących zakresów zmian na obszarze LGD w ostatnich pięciu latach: rozwój przedsiębiorczości, zmiany kulturowe, aktywizację mieszkańców, efekty działań LGD i ich dostępność dla ogółu mieszkańców. Respondentom postawiono także pytanie o kierunki interwencji w ramach LSR w przyszłości. Oto oceny respondentów.

Przedsiębiorczość

W pytaniu o przedsiębiorczość chodziło o ocenę zmian w odniesieniu do sytuacji na rynku pracy, rozwoju w sensie zwiększenia liczby przedsiębiorstw oraz zwiększenie ruchu turystycznego na obszarze objętym działaniami LGD Spisz-Podhale. Wyniki badań wskazują,

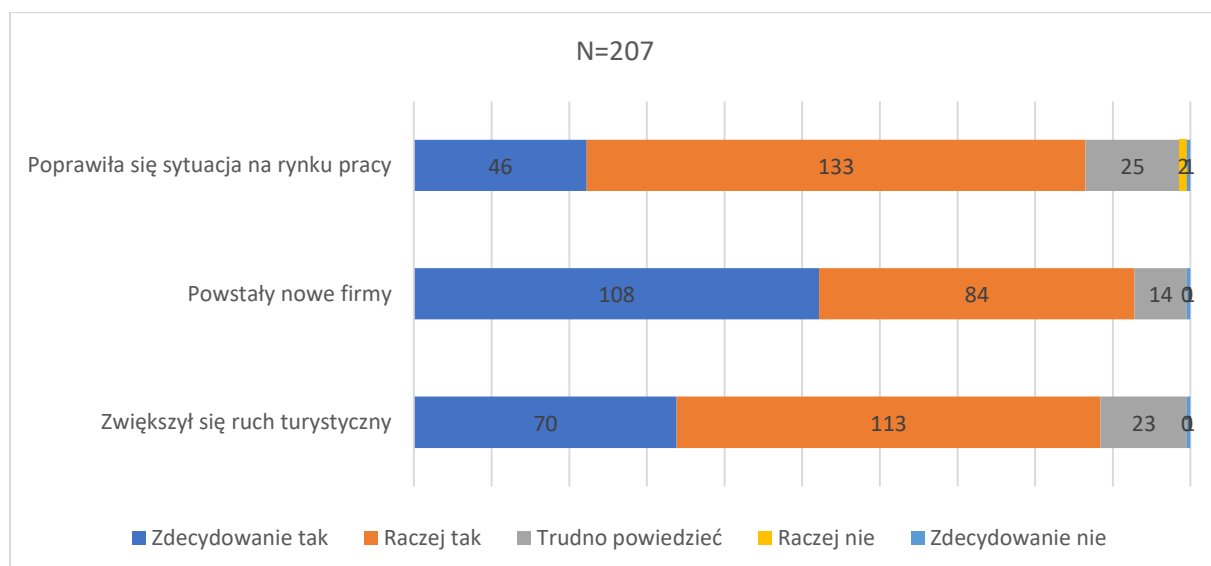
iż zdecydowana większość respondentów uważa, iż w mijającym okresie wdrażania LSR poprawiła się sytuacja na rynku pracy (w sumie 179 opinii „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Podobna wysoka liczba opinii dotyczy powstania nowych firm – ankietowani zauważają pojawienie się nowych firm na obszarze ich zamieszkania (w sumie 192 opinie „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Również opinie odnośnie zwiększenia ruchu turystycznego są pozytywne, z tym że wśród nich przeważają odpowiedzi „raczej tak” (113 opinii). W każdym z zakresów zmian opinie negatywne „zdecydowanie nie” są pojedyncze, a w przypadku zmiany sytuacji na rynku pracy tylko dwie osoby stwierdziły iż „raczej nie zauważają” tych zmian.

Tabela 28 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze przedsiębiorczości – opinie mieszkańców

Zmiany na obszarze LGD	Stopień oceny poszczególnych zmian					N
	Zdecydowanie nie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	46	133	25	2	1	207
Powstały nowe firmy	108	84	14	0	1	207
Zwiększył się ruch turystyczny	70	113	23	0	1	207

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 19 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze przedsiębiorczości – opinie mieszkańców

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Kultura i rekreacja

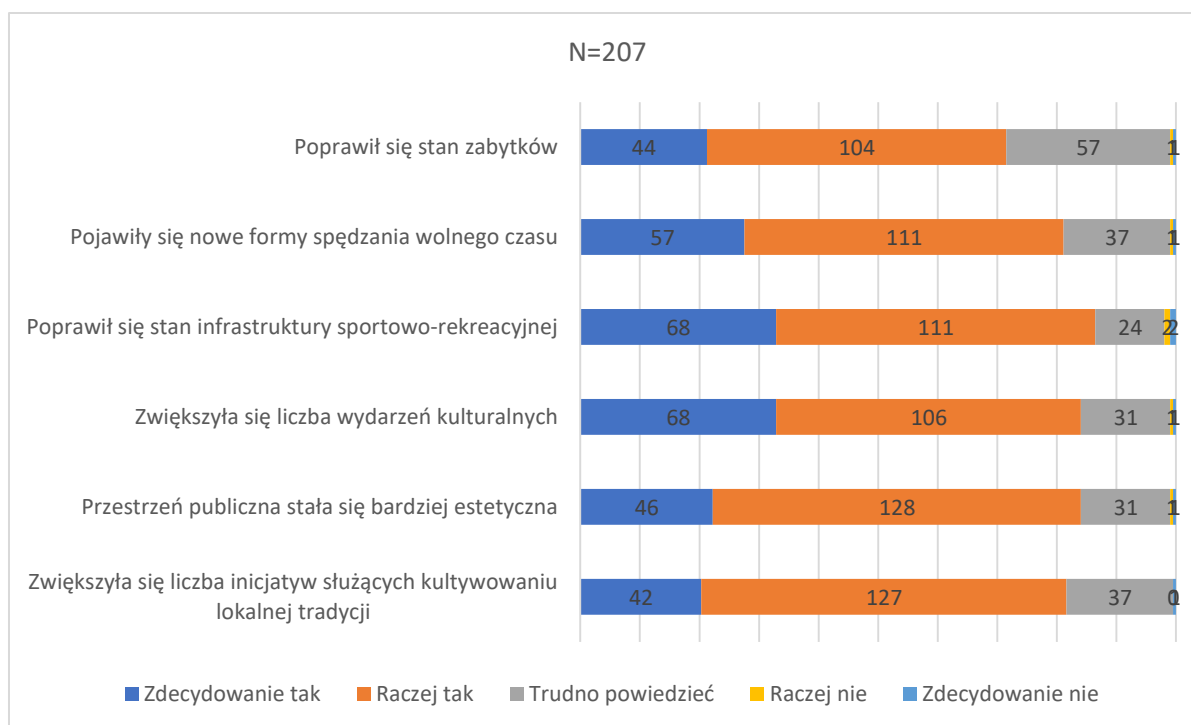
W pytaniu o zmiany w szeroko rozumianej kulturze chodziło o ocenę zmian zarówno w poprawie stanu zabytków kultury, zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, jak i poprawę estetyki otoczenia, czy form gospodarowania czasem wolnym mieszkańców. Analizując wyniki badań można zauważyć, iż w każdej z wyszczególnionych zmian w sferze kultury przeważają odpowiedzi pozytywne (odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”, z przewagą tych drugich), co oznacza, iż mieszkańcy zauważają te pozytywne zmiany, jakie zaszły na ich obszarze w okresie ostatnich pięciu lat w wyniku przedsięwzięć prowadzonych w ramach działalności LGD. Jednak przewaga odpowiedzi „raczej tak” może świadczyć, iż mieszkańcy nie do końca są pewni czy te zmiany w sferze kultury, które zauważają wokół siebie, to właśnie efekt wyłącznie działalności LGD lub też, czy nastąpiły one właśnie w okresie ostatnich pięciu lat pod wpływem wielu czynników i działalności również innych organizacji, choć zapewne działalność LGD odegrała w tym zakresie znaczącą rolę. Najwięcej korzystnych zmian respondenci zauważyli w zakresie poprawy estetyki przestrzeni publicznej oraz w liczbie inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji.

Tabela 29 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze kultury – opinie mieszkańców

Zmiany w sferze kultury	Stopień oceny poszczególnych zmian					N
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	
Poprawił się stan zabytków	44	104	57	1	1	207
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	57	111	37	1	1	207
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	68	111	24	2	2	207
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	68	106	31	1	1	207
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	46	128	31	1	1	207
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	42	127	37	0	1	207

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 20 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze kultury – opinie mieszkańców

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Aktywizacja społeczna

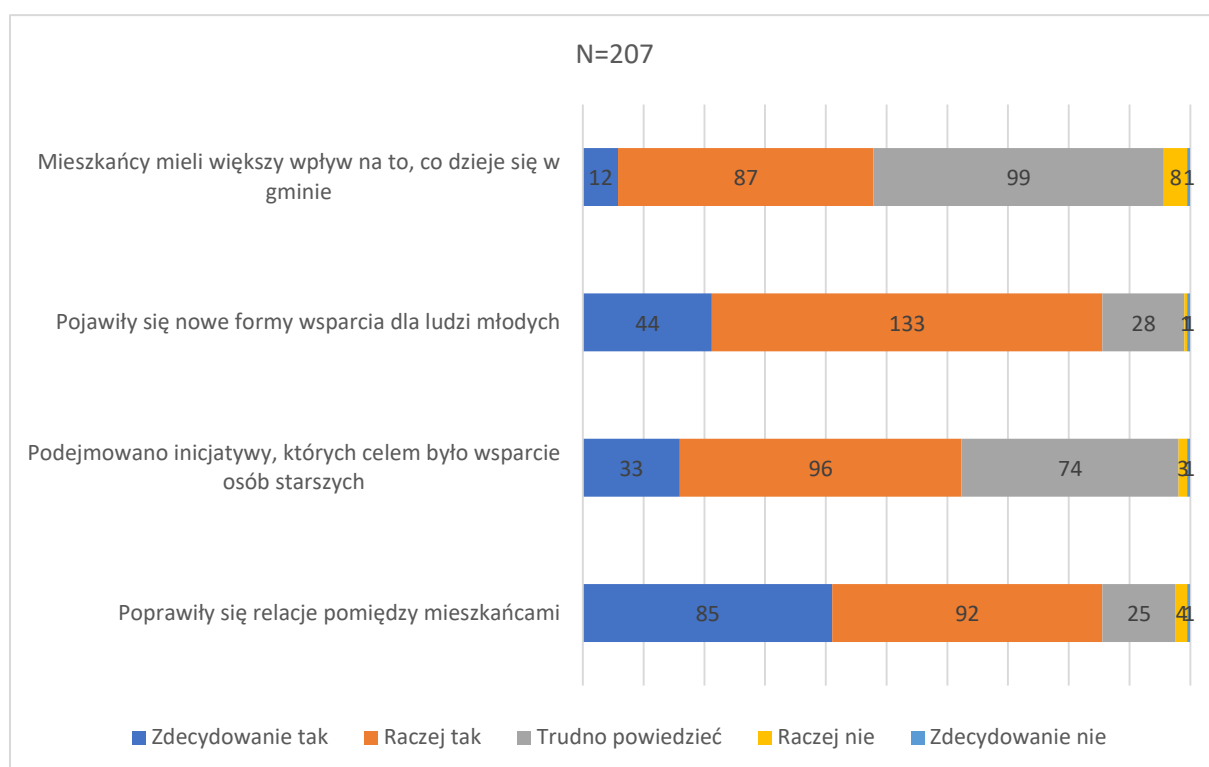
W pytaniu o zmiany w szeroko rozumianej aktywizacji mieszkańców chodziło o ocenę zmian w zakresie ich wpływu na inicjatywy podejmowane w gminie, w której mieszkają, a także o relacje między mieszkańcami. Badania wykazały, iż najczęściej pozytywnych ocen otrzymały nowe formy wsparcia dla ludzi młodych (44 odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 133 „raczej tak”). Jako pozytywne zmiany wskazano także poprawę relacji między ludźmi (w sumie 177 wskazań, w tym 85 „zdecydowanie tak” i 92 „raczej tak”). Jeśli chodzi o zwiększenie wpływu mieszkańców na to, co dzieje się w ich gminie, to 99 osób zauważa ten wpływ wskazując odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”, ale taka sama liczba (99) respondentów wskazuje odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może świadczyć o małym zainteresowaniu sprawami lokalnymi i pewnym wyalienowaniu ze środowiska i utraty więzi ze społecznością lokalną. W przypadku oceny inicjatyw, których celem było wsparcie seniorów, 129 osób zauważa te inicjatywy wskazując odpowiedzi „zdecydowanie tak” (33) i „raczej tak” (96 osób). Jednak i w tym przypadku zastanawia znaczna liczba respondentów (74), które wskazały odpowiedź „trudno powiedzieć”. Wytłumaczeniem może być przewaga respondentów w wieku do 45 lat, którzy być może z uwagi na swój wiek nie interesują się jeszcze i nie angażują się w przedsięwzięcia dedykowane dla starszej generacji. We wszystkich zakresach odpowiedzi „zdecydowanie nie” były pojedyncze.

Tabela 30 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze aktywizacji – opinie mieszkańców

Zmiany w sferze aktywizacji	Stopień oceny poszczególnych zmian					N
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	
Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	12	87	99	8	1	207
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	44	133	28	1	1	207
Podjęmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	33	96	74	3	1	207
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	85	92	25	4	1	207

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 21 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat

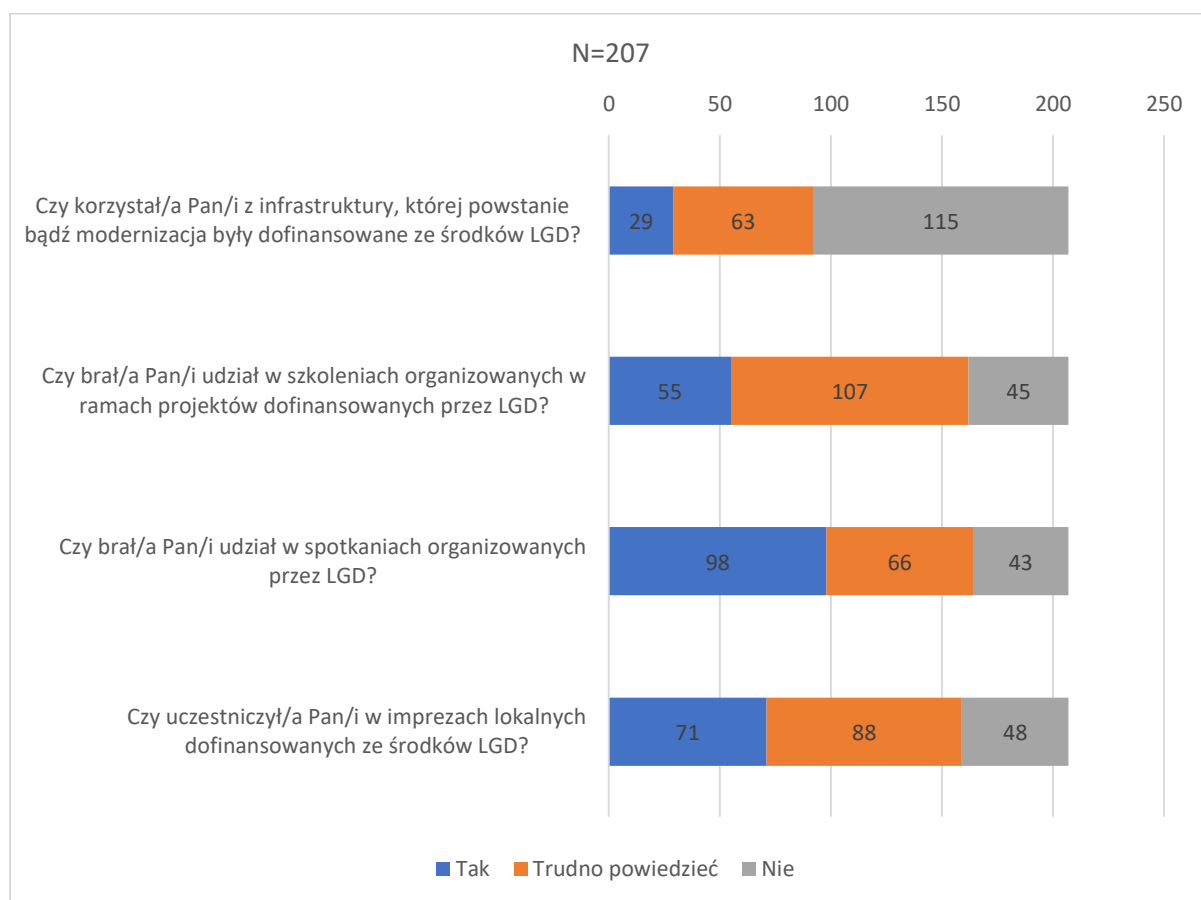
Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Efekty działań

Badania dotyczące korzystania z efektów działań realizowanych w ramach LSR w ostatnich pięciu latach (w zakresie infrastruktury, programów edukacyjnych, organizowanych spotkań i imprez) wykazały, iż znaczna część respondentów zauważa te

zmiany i w pewnej mierze także korzysta z efektów zrealizowanych przedsięwzięć. Najwięcej respondentów wzięło udział w spotkaniach organizowanych przez LGD (98 osób), uczestniczyli także w imprezach lokalnych organizowanych przez LGD (71 osób), ale tylko co czwarty ankietowany uczestniczył w szkoleniach organizowanych w ramach projektów realizowanych przez LGD. Niewielka liczba uczestników badania ankietowego korzystała z infrastruktury, która powstawała lub została zmodernizowana w ramach projektów zrealizowanych przy wsparciu finansowym LGD.

Wykres 22 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Tabela 31 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze efektów

Wyszczególnienie	Stopień udziału korzystania z efektów działania LGD			N
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	
Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	29	63	115	207
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	55	107	45	207
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	98	66	43	207
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	71	88	48	207

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Przyszłość

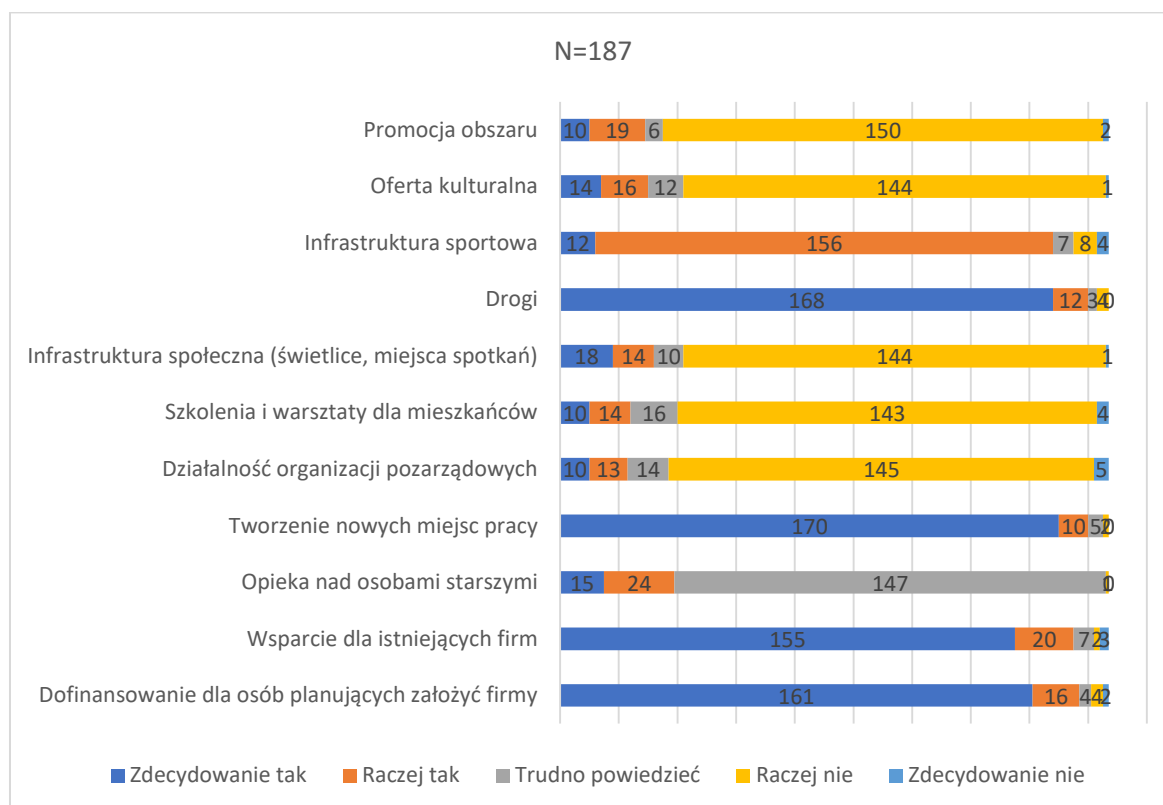
Respondentom postawiono także pytanie o obszary interwencji w gminie, w której mieszkają, jakie ich zdaniem powinny uzyskać w przyszłości wsparcie finansowe. Badania wykazały, że zdecydowana większość wskazała wspieranie przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy (170 wskazań „zdecydowanie tak”) i związane z tym wsparcie osób zamierzających założyć własną firmę (161 „zdecydowanie tak”) lub rozwinąć działalność już istniejącej firmy (155 „zdecydowanie tak”). Bardzo dużo respondentów (168 odpowiedzi „zdecydowanie tak”) wskazało także drogi jako ważny element infrastruktury sprzyjający ogólnemu rozwojowi i rozwojowi przedsiębiorstw oraz mający wpływ na dostępność komunikacyjną obszaru, na którym te przedsięwzięcia są lokowane. Respondenci wskazali także przedsięwzięcia w infrastrukturę sportową jako ważny element sprzyjający kondycji zdrowotnej ludności i oferta gospodarowania czasem wolnym (łącznie 168 pozytywnych odpowiedzi, w tym 156 „raczej tak”). Zastanawiać może (aczkolwiek koresponduje z wyrażonymi wcześniej opiniami) zdanie respondentów odnośnie opieki nad starszą generacją mieszkańców (147 osób nie ma na ten temat opinii – wskazali odpowiedź „trudno powiedzieć”).

Tabela 32 Kierunki zmian na obszarze LGD Spisz-Podhale, które w opinii mieszkańców wymagają

Obszary przyszłych zmian	Stopień oceny przyszłych zmian					N
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	
Promocja obszaru	10	19	6	150	2	187
Oferta kulturalna	14	16	12	144	1	187
Infrastruktura sportowa	12	156	7	8	4	187
Drogi	168	12	3	4	0	187
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	18	14	10	144	1	187
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	10	14	16	143	4	187
Działalność organizacji pozarządowych	10	13	14	145	5	187
Tworzenie nowych miejsc pracy	170	10	5	2	0	187
Opieka nad osobami starszymi	15	24	147	1	0	187
Wsparcie dla istniejących firm	155	20	7	2	3	187
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	161	16	4	4	2	187

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

Wykres 23 Kierunki zmian na obszarze LGD Spisz-Podhale, które w opinii mieszkańców wymagają

Źródło: Socjometr, badania własne, 2021.

6. Odpowiedź na wszystkie pytania badawcze.

Przedstawione w tym rozdziale treści związane są ściśle z metodyką badań i postawionymi pytaniami badawczymi. A zatem zostały tu w skrótovej formie zaprezentowane oceny: wpływu działania LGD na realizację głównych celów LSR; rozwoju kapitału społecznego; rozwoju przedsiębiorczości; turystyki i dziedzictwa kulturowego, rozwiązywania problemów grup defaworyzowanych, innowacyjności projektów, realizacji projektów współpracy; funkcjonowania biura LGD i procesu wdrażania LSR; wartości dodanej uzyskanej w wyniku działania LGD.

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

W LGD obszaru LGD Spisz-Podhale zapisano jeden cel główny pn. *Spoisz i Podhale – współpraca dla rozwoju*, który oparto na idei współpracy, która ma największe znaczenie dla rozwoju obszaru. Mówiąc o współpracy, twórcy strategii wzięli pod uwagę wielopłaszczyznowe współdziałanie różnych środowisk lokalnych. Celowi temu przyporządkowano dwa cele szczegółowe, wynikające z przeprowadzonych analiz i diagnozy obszaru. Formułując cel szczegółowy pn. *Wsparcie rozwoju turystyki i przedsiębiorczości mieszkańców*, oparto się na wskaźnikach przyrodniczych, gospodarczych i społecznych. Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze, głównym kierunkiem działalności przedsiębiorczej jest turystyka, która zdominowała gospodarkę i wiele innych związanych z nią dziedzin działalności. Założono, iż dzięki wdrażaniu LSR przynajmniej niektóre istniejące tu problemy zostaną zniwelowane poprzez lepsze wykorzystanie istniejącego potencjału. Drugim czynnikiem, jaki wzięto pod uwagę przy formułowaniu tego celu był zbyt wysoki poziom bezrobocia, będący wynikiem słabo rozwiniętej gospodarki, niskim poziomem wykształcenia wielu bezrobotnych oraz braku ofert na rynku pracy. Z kolei bezrobocie bywa przyczyną wykluczenia z wielu dziedzin życia i ubożenia i w konsekwencji sięgania po pomoc społeczną. Zdecydowano więc, iż turystyka i jej rozwój jest tą gałęzią, która może pomóc przynajmniej częściowo rozwiązać problem i podnieść jakość życia na obszarze LGD Spisz-Podhale. Cel szczegółowy drugi pn. *Rozwój pasji mieszkańców i turystów* sformułowano także w oparciu o analizę i diagnozę obszaru, biorąc pod uwagę poziom zaangażowania społecznego mierzonego wskaźnikami liczby organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, a także ogólnie postrzegany brak zaangażowania mieszkańców sprawy lokalne, słabnące więzi społeczne i zanikająca tożsamość regionalna. Z tych przesłanek wynikały określone w LSR przedsięwzięcia, jakie miały być realizowane w ramach tego celu, a zmierzające do integracji środowiska, aktywizacji i współpracy. W celu tym przewidziano też przedsięwzięcia związane z zachowaniem dziedzictwa lokalnej kultury.

Przeprowadzona analiza porównawcza zmian ilościowych na podstawie danych pochodzących z BDL wskazuje, iż zaplanowane w LSR przedsięwzięcia odpowiadały diagnozie i oczekiwaniom mieszkańców. Uzyskane wskaźniki (m.in. dotyczące poziomu bezrobocia, liczby przedsiębiorstwa na 10 tys. mieszkańców, dochodów i wydatków na 1 mieszkańca) wskazują na znaczące pozytywne zmiany.

Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy te pozytywne zmiany są efektem działań wyłącznie LGD Spisz-Podhale, ponieważ jest wiele innych czynników, które mogły mieć na nie wpływ, ale na pewno przedsięwzięcia zrealizowane w ramach LSR przyniosły efekt. Wskazują na to osiągnięte wskaźniki rzeczowe i finansowe zaplanowane dla przedsięwzięć w każdym z celów szczegółowych, które w dużym stopniu zostały już osiągnięte. Jakkolwiek są jeszcze przedsięwzięcia, w których na dzień ewaluacji (31.05.2021) nie osiągnięto jeszcze żadnego ze wskaźników. Są to dla przykładu przedsięwzięcia: wykreowanie wspólnego produktu turystycznego Spisza i Podhala w ramach partnerstwa; wykreowanie wspólnego kulturowego produktu międzynarodowego – pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców w tym zakresie; integracja branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru; zakwaterowanie i usługi; zachowanie i promocja dziedzictwa obszaru; działania na rzecz rozwijania ponadregionalnej oferty turystycznej; publikacje dotyczące obszaru LGD; wydarzenia sportowo-rekreacyjne. Z informacji uzyskanej w wyniku badania IDI z pracownikami biura LGD wynika, iż przedsięwzięcia te będą realizowane i nie ma zagrożenia osiągnięcia założonych wskaźników.

Konkludując, można ocenić, iż postęp w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Spisz-Podhale (według stanu na 31.05.2021) budzi pewne zastrzeżenia w przypadku osiągania założonych wskaźników w niektórych wyżej wymienionych przedsięwzięciach, ale w większości planowanych przedsięwzięć zbliża LGD Spisz-Podhale do osiągnięcia zamierzonych celów.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Kapitał społeczny można rozpatrywać w aspekcie ekonomicznym i socjologicznym, ponieważ jego wartość ma swe odbicie w korzyściach ekonomicznych i korzyściach społecznych. Wartość kapitału społecznego opiera się zatem na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu między ludźmi w danej społeczności, dzięki któremu ta społeczność może osiągać jako całość więcej korzyści.

Przeprowadzone badania ewaluacyjne wskazują na znaczne pozytywne zmiany w kwestii jakości kapitału społecznego, stopnia zaangażowania lokalnej społeczności w podejmowanie przedsięwzięć związanych z podnoszeniem jakości życia, udziału w przedsięwzięciach organizowanych przez LGD Spisz-Podhale, występowania z inicjatywami społecznymi i gospodarczymi mającymi przynieść pozytywne efekty dla ogółu społeczeństwa.

Analizując bardziej szczegółowo wyniki badań przeprowadzone wśród mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale, można zauważyć, iż ich opinie odnośnie aktywizacji społecznej ludności obszaru w zakresie poszczególnych elementów składających się na jakość kapitału społecznego nie są identyczne. Dla przykładu nie różnią się one w ocenie poprawy relacji międzyludzkich, gdzie pozytywne zmiany zauważa zdecydowana większość badanych. Jest to znaczące dla budowania więzi społecznych, podejmowania wspólnych inicjatyw, budowania postaw obywatelskich w rozwoju lokalnym. Podobnie pozytywne opinie wyrażane są przez większość respondentów w przypadku doceniania wsparcia przedsięwzięć podejmowanych przez młodych ludzi, którzy nie tylko obecnie, ale i w przyszłości prawdopodobnie będą także reprezentować postawy przedsiębiorcze, będą dla innych przykładem i mieć znaczący wpływ na rozwój lokalny. Jednak w ocenie wpływu LSR na kapitał społeczny w kilku przypadkach są bardziej zróżnicowane. Dla przykładu opinie o zwiększeniu wpływu mieszkańców na to, co dzieje się w ich gminie blisko połowa badanych mieszkańców uważa, iż ten wpływ jest obecnie większy. Ale taka sama liczba respondentów ocenia go jako „trudno powiedzieć”, co może oznaczać, że nie zauważa tego wpływu, albo, że nie interesuje się tym się dzieje w ich gminie. A być może ich więzi ze środowiskiem są słabsze, nie identyfikują się z miejscem zamieszkania na tyle silnie, by interesować się problemami lokalnymi. Podobnie przedstawia się ocena inicjatyw, których celem jest wspieranie seniorów – blisko połowa zauważa te inicjatywy

i działania i ocenia je pozytywnie, ale jedna trzecia respondentów ocenia podejmowane inicjatywy jako „trudno powiedzieć”. W tym przypadku taka odpowiedź może oznaczać, iż problemy seniorów są dla tej grupy respondentów jeszcze odległą przyszłością (w badaniach przeważały bowiem osoby w wieku do 45 lat), lub też, po prostu, na taką opinię miały wpływ inne uwarunkowania kulturowe i system wartości w postrzeganiu opieki nad seniorami. Analizując postęp rzeczowy realizacji LSR, stwierdzono, iż wskaźniki produktu świadczą o tym, iż przedsięwzięcia dedykowane wprost lub pośrednio seniorom zostały w większości wykonane. Jednak zaprezentowane wyżej opinie mieszkańców zdają się nie w pełni je zauważać. Być może warto w przyszłości zwrócić większą uwagę na tę kwestię i w kolejnej LSR zaplanować działania informacyjne i komunikacyjne w zakresie szerszej promocji przedsięwzięć dedykowanych seniorom.

6.3. Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość może być definiowana w dwojaki sposób – jako cecha charakterystyczna dla osoby skłonnej do podejmowania określonych działań oraz jako przedsięwzięcie, czyli podjęcie i prowadzenie jakiejś działalności. Rozpatrywana jako cecha, a więc jako skłonność do podejmowania działań, niekonwencjonalnych przedsięwzięć, związanych z ryzykiem, odpowiedzialnością, ale także umiejętność dostrzegania potrzeb

własnych i otoczenia i wykorzystywania w tym celu nadarzających się okazji i innowacyjnych pomysłów. Natomiast przedsiębiorczość rozpatrywana jako tworzenie czegoś nowego, to proces budowania lub rozwijania firmy celem generowania korzyści (w postaci materialnej lub niematerialnej) mających służyć przedsiębiorcy, jego rodzinie, jego firmie, ale też otoczeniu.

W prowadzonych przez nas badaniach ewaluacyjnych skupiliśmy się głównie na tym drugim podejściu do przedsiębiorczości, a więc do prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej. Analizując dane dotyczące naborów wniosków aplikacyjnych stwierdziliśmy, iż wszystkie nabory spotkały się ze sporym zainteresowaniem ze strony beneficjentów. Dane dotyczące liczby i zakresu naborów wniosków aplikacyjnych wskazują, iż największym zainteresowaniem cieszyły się nabory wniosków na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej. Można zatem ocenić, iż podejmowana tego typu działalność zapewne wpłynęła na rozwój przedsiębiorczości obszaru analizowanej LGD. Z tego powodu w kolejnej LSR należałoby wziąć pod uwagę także przedsiębiorczość, przeznaczając określone środki na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, mają one bowiem wpływ na rynek pracy, aktywizację zawodową ludności, wyzwalanie inicjatyw indywidualnych i społecznych, budowanie dobrych relacji osobistych i biznesowych, podejmowanie przedsięwzięć innowacyjnych, a w rezultacie na rozwój lokalny.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Jak zauważono w LSR, turystyka jest najważniejszym sektorem gospodarki na obszarze LGD Spisz-Podhale. Turystyce sprzyjają uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze oraz tradycja w prowadzeniu przez wielu mieszkańców obszaru właśnie tej działalności. Na tym terenie znajduje się pasmo najwyższych gór Polski, liczne szlaki górskie, stoki narciarskie, kompleksy rekreacyjno-wypoczynkowe, zabytki architektury drewnianej, tradycje kultury ludowej. Warunki przyrodnicze sprzyjają uprawianiu turystyki przez cały rok.

Ważnymi elementami składającymi się na szeroko pojmowaną turystykę są nie tylko wymienione wyżej walory, ale także infrastruktura turystyczna, w tym obiekty noclegowe. Dane GUS wskazują, iż w analizowanym okresie występowały tendencje wzrostowe liczby noclegowych obiektów turystycznych do roku 2018, po czym w kolejnych latach następuje spadek ich liczby. Jak można przypuszczać było to efektem restrykcji wprowadzonych przez rząd w związku z pandemią CoViD-19. Na ruch turystyczny ma także wpływ szeroko rozumiana kultura lokalna – zabytki, wydarzenia kulturalne, estetyka otoczenia, czy oferta zagospodarowania czasu wolnego. Wyniki badań wykazały, iż w okresie wdrażania LSR nastąpiły pozytywne zmiany w każdym zakresie związanym z kulturą. Największe pozytywne zmiany można zauważyć w poprawie estetyki otoczenia oraz w liczbie inicjatyw służących kultywowaniu tradycji lokalnej. Trudno jednak ocenić, czy zmiany te są efektem wyłącznie

działalności LGD, czy nastąpiły one właśnie w okresie ostatnich pięciu lat pod wpływem wielu czynników i działalności również innych organizacji, choć zapewne działalność LGD odegrała w tym zakresie znaczącą rolę.

Przedsięwzięcia podejmowane w dziedzinie turystyki są elementami działań przedsiębiorczych. Analiza realizacji LSR wskazuje na rozwój przedsiębiorczości, w tym w dziedzinie turystyki, powstały nowe przedsiębiorstwa, poszerzono działalność już istniejących. Z obserwacji mieszkańców wynika, iż w ostatnich latach zwiększył się ruch turystyczny. Z uwagi na uwarunkowania obszaru sprzyjające turystyce, w kolejnej LSR należałoby zaplanować również przedsięwzięcia z zakresu rozwoju tej gałęzi gospodarki lokalnej.

6.5. Grupy defaworyzowane

Grupy defaworyzowane – to osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym, zawodowym, kulturowym itp. Wszystkie te konteksty wykluczenia społecznego wpływają na drastyczne obniżenie poziomu życia. Do osób wykluczonych kierowane są działania promujące i kształtujące postawy przedsiębiorcze, działania edukacyjne i praktyczne aktywizujące zawodowo i społecznie, zwiększające ich szanse na inkluzję społeczną, kulturową, czy szanse znalezienia zatrudnienia na rynku pracy. W LSR analizowanej LGD Spisz-Podhale zwrócono uwagę na jedną grupę defaworyzowaną, a mianowicie osoby do 34 roku życia, pozostające bez pracy, z uwagi na brak doświadczenia lub brak odpowiedniego do potrzeb rynku wykształcenia).

Wykluczenie społeczne lub ograniczenia uczestnictwa w życiu zawodowym, społecznym i kulturalnym czy kultywowania lokalnych zwyczajów i tradycji są przyczyną zrywania relacji i więzi społecznych. Wszystkie te konteksty wykluczenia stanowią przyczynę drastycznego obniżenia poziomu jakości życia. Oferta stworzona w LSR dla grupy defaworyzowanej była adekwatna do potrzeb.

Analizując poziom ubóstwa na podstawie danych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej stwierdzono tendencję spadkową w przypadku dwu gmin, natomiast w jednej gminie liczba ta wzrosła w porównaniu do roku bazowego 2015.

W kolejnej LSR, identyfikując grupy defaworyzowane, należałoby zwrócić również uwagę na beneficjentów pomocy społecznej i przyczyny sięgania przez nich po pomoc społeczną, wówczas łatwiej będzie stworzyć ofertę adekwatną do potrzeb osób wykluczonych społecznie i zawodowo.

6.6. Innowacyjność

Innowacja jest pojęciem różnie definiowanym i różne też czynniki brane są pod uwagę przy określaniu wskaźników innowacyjności. Biorąc pod uwagę innowację w klasycznym ujęciu, można ją określić jako pojęcie odnoszące się do podejmowania nowej

działalności, świadczenia nowych usług, lub jako wdrożenie nowego lub znacznie udoskonalonego produktu lub usługi, wprowadzenie nowej metody organizacyjnej w firmie lub w procesie produkcji, ale też wprowadzenie nowych form relacji z klientem. Natomiast innowacyjność jest szerokim pojęciem zawierającym w sobie zarówno pojęcie innowacji produktowej

i usługowej, jak i pojęcie innowacyjności. A zatem innowacyjność można zdefiniować jako cechę przedsiębiorstwa przejawiającą się w zdolności i motywacji do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce najnowszych wyników badań naukowych, nowych koncepcji, nowych wynalazków; jako prace polegające na doskonaleniu i rozwoju już istniejących technologii w sferze produkcji, eksploatacji i usług; jako wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu oraz doskonalenie i rozwój infrastruktury, np. dla gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji.

W odniesieniu do analizowanej LGD Spisz-Podhale, innowacyjność projektów, dla których były składane wnioski aplikacyjne o wsparcie finansowe określana była o z góry ustalone kryteria określające cechy innowacyjności. Przykładem noszącym znamiona innowacyjności jest projekt „wirtualne izby regionalne”.

Czasem jednoznaczna ocena projektu pod względem innowacyjności sprawia trudności. Każdy bowiem region ma swoje specyficzne cechy odróżniające go od innych i wprowadzenie określonych rozwiązań powszechnie znanych w innych regionach, właśnie tu może mieć znamiona nowości w przypadku, gdy rozwiązanie takie nie jest znane, mało znane, lub nie występowało do tej pory na obszarze. A więc planuje się po raz pierwszy jego wprowadzenie na danym obszarze. Wydaje się, iż byłoby korzystne pozostawienie w przyszłości radzie programowej pewnej swobody decyzji odnośnie oceny innowacyjności projektu.

6.7. Projekty współpracy

Projekty współpracy, jakie przygotowują i realizują lokalne grupy działania polegają na wykorzystaniu zdolności i umiejętności tworzenia więzi i współdziałania z innymi LGD. Innymi słowy projekty współpracy polegają nie tylko na realizacji jakichś wspólnych celów, ale przede wszystkim na umiejętności zespołowego wykonywania zaplanowanych zadań i wspólnego rozwiązywania problemów ważnych dla obszarów działania LGD uczestniczących w takim projekcie.

LGD Spisz-Podhale uczestniczy wraz z innymi LGD w realizacji jednego projektu współpracy, tzw. projektu rowerowego. Projekt jest realizowany przez trzy LGD, gdzie LGD Spisz-Podhale została zaproszona do projektu (liderem jest LGD Podhale). W okresie prowadzonej ewaluacji projekt był na etapie oceny w urzędzie marszałkowskim. Celem projektu jest zakup i instalacja stacji naprawczych rowerów, które mają być zlokalizowane

w szkołach podstawowych na terenie gmin Bukowina Tatrzańska, Nowy Targ i Łapsze Niżne. Przy okazji realizacji projektu będą tworzone spoty reklamowe obszarów LGD uczestniczących w projekcie.

Oceniono, iż w procesie przygotowania projektu współpraca między trzema LGD była dobra. Jeśli projekt zostanie zaakceptowany przez Urząd Marszałkowski i zrealizowany, to – współpraca powinna się rozwijać, być może także w kierunku wspólnych przedsięwzięć z zakresu turystyki, np. wspólnego (sieciowego) produktu turystycznego lub kompleksowej (sieciowej) obsługi turystów, co zapewne wzmocni więzi regionalne.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Oceny funkcjonowania analizowanej LGD dokonano w oparciu o dane z materiałów i dokumentów pozyskanych z biura LGD, badań IDI przeprowadzonych z pracownikami biura, badania FGI, w którym uczestniczyli przedstawiciele zarządu i rady programowej oraz z badań ankietowych przeprowadzonych z mieszkańcami i beneficjentami działań LGD Spisz-Podhale. Jak wskazują wyniki badań, organizacja pracy biura LGD jest oceniana pozytywnie, zarówno w aspekcie organizacji pracy i współdziałania z organami statutowymi LGD, szkoleń pracowników biura i organów statutowych, realizacji planu komunikacji oraz prowadzonego doradztwa związanego z wdrażaniem LSR. Pracownicy biura są kompetentni. Współpraca biura z organami statutowymi LGD układa się dobrze, podobnie współpraca z partnerami będącymi członkami LGD przebiegała bez zakłóceń.

Oceniając efekty pracy biura LGD przez pryzmat liczby udzielonych porad – liczby te są imponujące. Łącznie w analizowanym okresie udzielono 4231 porad indywidualnych. Działania doradcze prowadzone były głównie w formie indywidualnej – w biurze oraz telefonicznie

i mailowo. Skuteczność działań animacyjnych i informacyjno-promocyjnych oceniono przez pryzmat realizacji planu komunikacji i postępów rzeczowych w realizacji LSR. Plan komunikacji został skonstruowany prawidłowo, a wprowadzane w nim korekty związane były ze zmianami w LSR, koniecznymi z uwagi na pandemię i niezbędne w związku z tym przesunięcia w czasie organizacji naborów wniosków aplikacyjnych lub zmian związanych z osiąganiem wskaźników przez beneficjentów. Stwierdzono, iż realizacja zadań informacyjno-promocyjnych przebiegała zgodnie z planem (z wyjątkiem artykułów w prasie, których ukazanie się przesunięto w czasie).

Wyniki badań wskazują, iż w przyszłości powinny być realizowane przede wszystkim dwa następujące działania komunikacyjne: szkolenia i warsztaty dla beneficjentów oraz doradztwo dotyczące aplikowania o wsparcie finansowe przedsięwzięć. Celem utrzymania poziomu doradztwa lub jego usprawnienia korzystnym byłoby kontynuowanie profesjonalnych szkoleń organizowanych przez Urząd Marszałkowski. Tematyka tych szkoleń

powinna dotyczyć procedur przygotowania wniosków aplikacyjnych, zasad ewaluacji LGD i LSR; prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, realizacji i zarządzania projektami. Ponadto ważna dla sprawności działania pracowników biura są umiejętności komunikacyjne, a więc szkolenia z wiązane z rozwojem umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta byłyby przydatne.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Oceny procesu wdrażania LSR dokonano w oparciu o materiały pozyskane z LGD Spisz-Podhale, badania IDI z pracownikami biura, badania FGI z przedstawicielami zarządu i rady oraz dwa badania ankietowe – z mieszkańcami gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale i beneficjentów wsparcia ich projektów za pośrednictwem LGD.

Analiza wykazała, iż określone w LSR cele i przedsięwzięcia zostały zdefiniowane poprawnie. Proces wdrażania LSR przebiegał jednak z pewnymi problemami związanymi z ograniczeniami wprowadzonymi przez rząd w związku pandemią CoViD-19.

Poziom osiągnięcia zaplanowanych wskaźników rzeczowych realizacji LSR (według stanu 31.05.2021) różni się w zależności od grup przedsięwzięć zapisanych w celach szczegółowych. W niektórych z nich został w pełni zrealizowany, w innych zbliża się do planowanego poziomu, a w jeszcze innych ma wartości zerowe. Z informacji uzyskanych w biurze LGD wynika, iż realizacja niektórych wskaźników osiągnie planowany poziom pod koniec okresu wdrażania LSR.

Zainteresowanie naborami było duże. Zdarzały się sytuacje, iż zainteresowanie na początku naboru było niewielkie, ale pod koniec okresu wzrastało i z reguły osiągało pożądany lub przekraczający możliwości finansowe poziom. Największym zainteresowaniem cieszyły się nabory na przedsięwzięcia w ramach podejmowania działalności gospodarczej i rozwoju działalności gospodarczej. Natomiast najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się nabory dedykowane grupom defaworyzowanym oraz przedsięwzięcia w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego. W kolejnej LSR należałoby zwrócić uwagę na tę sytuację i być może głębiej przeanalizować potrzeby i oczekiwania grup defaworyzowanych, a także przeanalizować przyczyny braku większego zainteresowania oferowanymi przedsięwzięciami z zakresu zachowania substancji dziedzictwa kulturowego. Zauważono jednak, iż zainteresowanie naborami wniosków na przedsięwzięcia w zakresie turystyki było na stałym poziomie.

Kryteria i procedury oceny wniosków były dla beneficjentów jasne i zrozumiałe. Kryteria te pozwalały na wybór do realizacji najbardziej wartościowych i spójnych z celami LSR projektów – wskazała na to zdecydowana większość badanych beneficjentów. Wszyscy beneficjenci stwierdzili, iż jeśli w przyszłości będzie to możliwe, to zamierzają ponownie aplikować o wsparcie finansowe swoich projektów. Odnosząc się do systemu wskaźników

można uznać, iż pozwalał on na zgromadzenie wystarczających na ogólnym poziomie informacji o postępach wdrażania LSR i osiągniętych rezultatach.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

O wartości dodanej można mówić w aspekcie ekonomicznym (produkcja i usługi), a więc czymś dodatkowym, co można wycenić w pieniądzu, a także w aspekcie edukacyjnym, (w tym o poszerzaniu wiedzy, zdobyciu doświadczenia, umiejętności); w aspekcie społecznym (np. o budowaniu zaufania, rozpoznawalności, aktywizacji itp.). Najbardziej popularna definicja mówi, iż wartość dodaną stanowią wszystkie elementy jakiegoś działania, które zostały osiągnięte ponad efekty planowane, a można je w jakiś sposób wartościować (ewaluować).

Jak wykazały badania ankietowe przeprowadzone z mieszkańcami, LGD Spisz-Podhale jest organizacją dość powszechnie rozpoznawalną i identyfikowaną jako organizacja wspomagająca rozwój lokalny. Wartością dodaną działalności LGD są ściślejsze relacje między poszczególnymi aktorami wpływającymi na rozwój lokalny – trzema sektorami będącymi członkami LGD oraz poprawa relacji wzajemnych między mieszkańcami. Proces wdrażania LSR i jego promocja sprawiły, iż działalność samej LGD i beneficjentów tych działań są postrzegane jako ważne ogniwa w rozwoju lokalnym. Beneficjenci są na ogół świadomi istniejącego potencjału gospodarczego i społecznego obszaru, podejmują z powodzeniem próby jego zaangażowania w rozwój gospodarczy i społeczny. Poprzez czynne uczestnictwo w działaniach LGD stają się pozytywnym przykładem dla innych i znajdują naśladowców swych przedsięwzięć. Często przejmują na siebie rolę liderów opinii, co sprzyja budowaniu

i zacieśnianiu więzi lokalnych, podejmowaniu prób organizowania zaczątków sieci działań komplementarnych. Dzięki takiemu podejściu do wdrażania LSR realizowane przedsięwzięcia wpisują się w cel ogólny i cele szczegółowe nakreślone w LSR obszaru LGD Spisz-Podhale.

7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje.

Stwierdzenia końcowe odnoszą się do analizowanego okresu wdrażania LSR przez LGD Spisz-Podhale i obejmują analizę wyznaczoną metodyką i ramami ewaluacji tego procesu. Tak więc zostały one ujęte tu w odniesieniu do: podstaw budowy LSR, zaplanowanych w LSR celów ogólnych i szczegółowych, zmian wprowadzanych do dokumentu LSR, organizowanych naborów wniosków aplikacyjnych, realizacji planu rzeczowego i finansowego, realizacji projektów współpracy, realizacji projektów poza programem LEADER, organizacji pracy biura LGD, uczestnictwa w szkoleniach i opinii pracowników biura i przedstawicieli organów statutowych, realizacji planu komunikacji, oraz prowadzonego doradztwa. A zatem w wyniku przeprowadzonych analiz można stwierdzić:

1. Analizując zaprezentowane dane statystyczne i ich tendencje zmian na przestrzeni mijającego okresu realizacji LSR, można stwierdzić, iż diagnoza postawiona w LSR była trafna. Zaplanowane cele i przedsięwzięcia odpowiadały opracowanej diagnozie i potrzebom mieszkańców. Dokonując analizy porównawczej zmian ilościowych na obszarze w zakresie ludnościowym – ogółu ludności, w tym w grupach ekonomicznych, wskaźników bezrobocia, liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców (i na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym), wskaźnika G (dochodów z podatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca), wydatków na 1 mieszkańca, pozycji gmin wchodzących w skład obszaru LGD w ogólnej liczbie gmin województwa małopolskiego, czy liczby turystycznych obiektów noclegowych, infrastruktury turystycznej etc. – można zauważyć znaczące zmiany *in plus* (z wyjątkiem salda migracji i liczby noclegowych obiektów turystycznych). Reasumując, zaprezentowane dane statystyczne i ich zmiany na przestrzeni mijającego okresu realizacji LSR a także uzyskane w badaniach IDI, można stwierdzić, iż diagnoza postawiona w LSR była trafna. A oto stwierdzenia wynikające
z analizy danych statystycznych:

(a) W sferze demografii można wskazać kilka pozytywnych zjawisk zachodzących na obszarze LGD. Analizowany obszar zamieszkuje stosunkowo młode społeczeństwo. Proporcje między grupami osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym są nadal korzystne i wyróżniają ten obszar na tle kraju. Ale wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym nastąpił tylko w gminie Nowy Targ. W pozostałych dwu gminach nastąpił spadek ludności w wieku produkcyjnym, z tym, że w gminie Łapsze Niżne odnotowano niewielki wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. We wszystkich gminach przybyło ludności w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja wskazuje kierunek interwencji, który powinien być wzięty pod uwagę przy budowie kolejnej strategii rozwoju.

(b) W saldzie migracji nie można zauważyć wyraźnej tendencji w poszczególnych gminach. W każdej z tych gmin wartości te są zmienne. Dla przykładu w roku 2019 saldo migracji w gminie Nowy Targ miało wartość ujemną (-41), ale w dwu pozostałych gminach – Bukowina Tatrzańska i Łapsze Niżne – saldo było dodatnie. Potwierdza się więc określona w LSR tendencja migracji ludności poza obszar LGD w celu znalezienia pracy i lepszych perspektyw życia. Wpływ na migracje – jak się wydaje – ma też większa mobilność społeczeństwa i mniejsze przywiązanie do miejsca urodzenia, czy osiedlenia się.

(c) W analizowanych latach 2015-2021 wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale generalnie miały tendencję wzrostową – największy wzrost (dwukrotny) wskaźnika G zanotowano w analizowanych latach w gminie Bukowina Tatrzańska. Można to wiązać zarówno z dużą liczbą ludności zamieszkujących na tym terenie, jak i z dużą liczbą podmiotów gospodarczych będących płatnikami podatku.

(d) Wydatki gmin wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale z roku na rok są coraz większe. Analizując lata 2015-2019 można zauważyć, iż wzrost wydatków nie jest symetryczny z osiąganymi przychodami własnymi wyrażanymi wskaźnikiem G (np. gmina Bukowina Tatrzańska). Świadczą o tym także częściowo wskaźniki budżetowe dotyczące miejsc, jakie zajmują poszczególne gminy na tle gmin małopolskich.

(e) Dane statystyczne za rok 2020 dotyczące bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LGD w odniesieniu do liczby osób w wieku produkcyjnym wskazują, iż nastąpił wyraźny spadek w porównaniu do roku 2015, ale zwiększyła się liczba kobiet pozostających bez pracy w gminie Bukowina Tatrzańska, co można wiązać z pandemią i zamknięciem hoteli i pensjonatów, gdzie w większości zatrudniane są kobiety.

(f) W analizowanych latach 2015-2020 w gminach obszaru LGD Spisz-Podhale odnotowano wzrost zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Stwierdzono także wzrastającą liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Największy wzrost liczby podmiotów w odniesieniu do roku 2015 odnotowano w gminie Bukowina Tatrzańska.

(g) Analizując dane dotyczące pomocy społecznej w gminach obszaru LGD Spisz-Podhale, można zauważyć generalnie tendencję spadkową liczby beneficjentów tej pomocy. Jednak nie we wszystkich gminach tendencja ta jest stała (w niektórych latach występowały pewne niewielkie załamania).

(h) Dane GUS wskazują, iż w analizowanym okresie występowały tendencje wzrostowe liczby noclegowych obiektów turystycznych do roku 2018, po czym w kolejnych

latach następuje spadek ich liczby. Jak można przypuszczać było to efektem restrykcji wprowadzonych przez rząd w związku z pandemią CoViD-19.

2. Zaplanowane w LSR cele i przedsięwzięcia odpowiadały opracowanej diagnozie i potrzebom mieszkańców. Grupy docelowe zostały określone prawidłowo. LSR nie podlegał znaczącym modyfikacjom. Oto stwierdzenia wynikające z analizy postępu rzeczowego i finansowego realizacji LSR:

(a) Strategia opracowana przez LGD Spisz-Podhale została opracowana poprawnie. Proces jej tworzenia przebiegał zgodnie z metodyką programu LEADER. Badania wykazały, iż wprowadzane zmiany w LSR wymuszone zostały głównie uwarunkowaniami zewnętrznymi, a mianowicie koniecznością dostosowania strategii do zmieniających się procedur oceny wniosków aplikacyjnych, czy też przewalutowaniem budżetu na walutę euro. Na etapie budowania LSR popełniono niewielkie błędy rachunkowe, które wymagały korekty.

(b) Wszystkie nabory spotkały się ze sporym zainteresowaniem ze strony beneficjentów. Zdecydowanie największą popularnością cieszyły się nabory wniosków aplikacyjnych na podejmowanie działalności gospodarczej, a w dalszej kolejności na jej rozwój. Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się nabory na przedsięwzięcia dedykowane grupom defaworyzowanym. Nabory przeprowadzane były zgodnie z planem – niektóre były powtarzane z powodu rezygnacji beneficjenta z realizacji projektu lub niepodpisania umowy przez beneficjenta.

(c) Analizując postęp rzeczowy w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Podhale-Spisz stwierdzono, że pewne obawy budzą te zakresy operacji, w których na dzień ewaluacji (31 maja 2021) nie osiągnięto jeszcze żadnego z założonych wskaźników.

(d) Oceniając postęp finansowy w realizacji lokalnej strategii rozwoju dla obszaru LGD Podhale-Spisz, mierzony wskaźnikami finansowymi jego realizacji stwierdzono, iż na dzień ewaluacji (31 maja 2021) realizacja budżetu jest na poziomie 58,37% wielkości przyznanego beneficjentom wsparcia finansowego i 44,25% wartości wypłaconej pomocy finansowej.

(e) W analizowanym okresie LGD Spisz-Podhale jest partnerem w projekcie współpracy, który ma być realizowany przez trzy LGD. Liderem projektu jest Podhalańska LGD. Obecnie projekt jest na etapie oceny w Urzędzie Marszałkowskim. Wyniki badań IDI wskazują, iż jeśli projekt zostanie zaakceptowany i zrealizowany, to zapewne ta współpraca się rozwinie.

(f) LGD Spisz-Podhale w analizowanym okresie wdrażania LSR realizowała poza programem LEADER jeden projekt pn. „Transgraniczna promocja tras turystycznych Podhala i Spisza”, finansowany był on ze środków EFRR w kwocie 82 063,90 euro.

3. Działalność biura LGD została oceniona pozytywnie, zarówno w aspekcie organizacji pracy i współdziałania z organami statutowymi LGD, szkoleń pracowników biura i organów statutowych, realizacji planu komunikacji oraz prowadzonego doradztwa związanego z wdrażaniem LSR. Oto wyniki tej oceny:

(a) Przeprowadzone badania IDI wykazały, iż w biurze LGD Spisz-Podhale zatrudnionych jest dwu pracowników. W analizowanym okresie następowała rotacja pracowników. Generalnie istnieje podział obowiązków między pracowników, lecz w okresie naborów pracownicy zajmują się solidarnie tymi samymi sprawami, aby usprawnić proces aplikacyjny. Relacje między pracownikami biura a organami statutowymi LGD są dobre – biuro wspiera organy w ich obowiązkach. Oczywiście każdy organ statutowy ma swój regulamin pracy i opiera swą działalność na regulaminie.

(b) Analiza dokumentów wykazała, iż pracownicy biura LGD Spisz-Podhale uczestniczyli w 53 szkoleniach zorganizowanych w okresie wdrażania LSR oraz w jednym wyjeździe studyjnym (do Portugalii). Natomiast członkowie organów statutowych uczestniczyli w 13 szkoleniach. Były to głównie szkolenia związane z procedur oceny oraz wyboru projektów w ramach PROW na lata 2014-2020, procedurami przygotowania wniosków aplikacyjnych, zasad ewaluacji LGD i LSR; prawnych aspektów funkcjonowania organizacji pozarządowych, realizacji i zarządzania projektami, a także rozwojem umiejętności interpersonalnych i obsługi klienta. Badania IDI wykazały, iż najbardziej przydatne dla pracowników biura LGD Spisz-Podhale były szkolenia organizowane przez Urząd Marszałkowski.

(c) Plan komunikacji został prawidłowo skonstruowany. W analizowanym okresie LGD Spisz-Podhale wykorzystywała wszystkie zaplanowane sposoby komunikowania, jakkolwiek część z nich stosowana była z dużą częstotliwością, a niektóre okazjonalnie. Wiele narzędzi komunikowania było typowymi, powszechnie stosowanymi. Badania IDI potwierdziły, iż narzędziem monitorowania efektów planu komunikacji były głównie ankiety, przeprowadzane po każdym zaplanowanym działaniu komunikacyjnym i były one także podstawą do wprowadzania zmian w planie w sensie sposobów komunikowania i stosowanych narzędzi komunikowania.

(d) Doradztwo realizowane przez biuro LGD Spisz-Podhale prowadzone było głównie w formie indywidualnej, jakkolwiek wykorzystywano także inne formy i sposoby doradztwa. Doradztwo świadczone było przez cały okres wdrażania LSR, jakkolwiek w czasie pandemii zmieniła się jego forma. Mieszkańcy chętnie korzystali z doradztwa. Porównując jakość wniosków aplikacyjnych składanych przez potencjalnych beneficjentów, którzy uprzednio korzystali z doradztwa z wnioskami beneficjentów, którzy nie uczestniczyli w żadnej z form doradztwa, to różnice były duże na korzyść tych pierwszych.

8. Spis tabel i wykresów.

Rysunek 1 Usytuowanie obszaru LGD Spisz-Podhale	20
Tabela 1 Liczba ludności ogółem w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz,	21
Tabela 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.).....	23
Tabela 3 Migracja ludności – saldo migracji ogółem w gminach wiejskich obszaru	24
Tabela 4 Dochody gmin wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale (wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej).....	25
Tabela 5 Wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2019 (stan na 31.12.).....	26
Tabela 6 Lokaty gminy wchodzących w skład LGD Spisz-Podhale na tle wszystkich małopolskich gmin w roku 2019	28
Tabela 7 Pracujący ogółem i według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale,	28
Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)	30
Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2020 (stan na 31.12)	31
Tabela 10 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	32
Tabela 11 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale oraz w Małopolsce w latach 2015-2019 (stan na 31.12.).....	35
Tabela 12 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wiejskich obszaru LGD Podhale-Spisz,	36
Tabela 13 Historia zmian w LSR realizowanej przez LGD Spisz-Podhale w okresie programowania 2014-2020	39
Tabela 14 Nabory wniosków aplikacyjnych w okresie wdrażania LSR przez LGD Spisz-Podhale.....	41
Tabela 15 Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć zaplanowanych w LSR na obszarze LGD Podhale-Spisz w okresie programowania 2014-2020	47
Tabela 16 Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć LSR na obszarze LGD Podhale-Spisz w latach 2016-2021 (stan na 31.05.2021)	52
Tabela 17 Projekty i działania realizowane poza programem LEADER, na obszarze LGD Podhale-Spisz w okresie perspektywy finansowej 2014-2020 (stan na 31.05.2021).....	54
Tabela 18 Szkolenia pracowników biura oraz organów statutowych LGD Podhale-Spisz, w okresie 2016-2020	57
Tabela 19 Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021.....	61
Tabela 20 Realizacja plan działań komunikacyjnych LGD Spisz-Podhale w okresie wdrażania LSR.....	64
Tabela 21 Sposoby transferu informacji do mieszkańców obszaru o działaniach LGD - opinie badanych mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale.....	67
Tabela 22 Doradztwo realizowane przez biuro LGD Spisz-Podhale	69
Tabela 23 Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD Spisz-Podhale.....	71
Tabela 24 Ocena procedur wyboru i kryteriów oceny operacji przez beneficjentów działań LGD.....	72
Tabela 25 Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych	73
Tabela 26 Zakres korzystania z pomocy LGD Spisz-Podhale na etapie składania wniosku	75
Tabela 27 Wiek i płeć respondentów – mieszkańców LGD Spisz-Podhale.....	77

Tabela 28 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze przedsiębiorczości – opinie mieszkańców	78
Tabela 29 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze kultury – opinie mieszkańców	79
Tabela 30 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze aktywizacji – opinie mieszkańców	81
Tabela 31 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze efektów ...	83
Tabela 32 Kierunki zmian na obszarze LGD Spisz-Podhale, które w opinii mieszkańców wymagają....	84

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz,	22
Wykres 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach obszaru LGD Podhale-Spisz, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)	23
Wykres 3 Migracja ludności – saldo migracji ogółem w gminach wiejskich obszaru	24
Wykres 4 Dochody gmin wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale (wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej)	26
Wykres 5 Wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2019 (stan na 31.12.)	27
Wykres 6 Pracujący ogółem i według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale,	29
Wykres 7 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015 i 2020 (stan na 31.12.)	30
Wykres 8 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale, w latach 2015-2020 (stan na 31.12)	32
Wykres 9 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	33
Wykres 10 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminach wiejskich obszaru LGD Spisz-Podhale oraz w Małopolsce w latach 2015-2019 (stan na 31.12.)	35
Wykres 11 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wiejskich obszaru LGD Podhale-Spisz,	37
Wykres 12 Sposoby transferu informacji do mieszkańców obszaru o działaniach LGD - opinie badanych mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale	68
Wykres 13 Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD Spisz-Podhale	70
Wykres 14 Ocena procedur wyboru i kryteriów oceny operacji przez beneficjentów działań LGD Spisz-Podhale	72
Wykres 15 Sposoby transferu informacji do beneficjentów o naborze wniosków aplikacyjnych	74
Wykres 16 Stopień przydatności przekazywanych przez LGD Perły Beskidu Sądeckiego informacji....	75
Wykres 17 Zakres korzystania z pomocy LGD Spisz-Podhale na etapie składania wniosku	76
Wykres 18 Wiek respondentów – mieszkańców LGD Spisz-Podhale	77
Wykres 19 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze przedsiębiorczości – opinie mieszkańców	78
Wykres 20 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat w sferze kultury – opinie mieszkańców	80
Wykres 21 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat	81
Wykres 22 Zmiany na obszarze LGD Spisz-Podhale w okresie ostatnich pięciu lat	82
Wykres 23 Kierunki zmian na obszarze LGD Spisz-Podhale, które w opinii mieszkańców wymagają ..	84

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD Spisz-Podhale

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Spisz-Podhale. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania Spisz-Podhale

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów LGD Spisz-Podhale

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Spisz-Podhale. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania Spisz-Podhale

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

materiałów promocyjnych			
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- a) Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- b) Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- c) Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- d) Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- e) Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania	Tak	Nie
---	-----	-----

dofinansowania dla mojego projektu		
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
---	--------------------------	--------------------	-------------------	------------------------	------------------------------	--

Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcyc/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD

- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- a) Tak → *Proszę odpowiedzieć na następne pytanie.*
- b) Nie → ***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***

Jakie to były problemy? *Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie